

Kárpátaljai Hírmondó

XXI. évfolyam 2. (80.) szám, 2025. Nyár

Nagy László

Ki viszi át a Szerelmet?

Létem ha végleg lemerült
ki imád tücsök-hegedűt?
Lángot ki lehel deres ágra?
Ki feszül föl a szivárványra?
Lágy hantú mezővé a szikla-
csípőket ki öleli sírva?
Ki becéz falban megeredt
hajakat, verőereket?
S dúlt hiteknek kicsoda állít
káromkodásból katedrális?
Létem ha végleg lemerült,
ki rettenti a keselyűt!
S ki viszi át fogában tartva
a Szerelmet a túlsó partra!

(1957)

Borza folyó Mezővári határán

KÁRPÁTALJAI Hírmondó

XXI. évfolyam, 2. (80.) szám
2025. Nyár

Kiadja a Kárpátaljai Szövetség

1068 Budapest,

Városligeti fasor 44.

Telefon: 06-1-351-7770

E-mail: karpataljaiszovetseg@gmail.com

Felelős kiadó:

Greza István,

a Kárpátaljai Szövetség elnöke

Alapító főszerkesztő: Füzesi Magda

E-mail: magda.bereg@gmail.com

Főszerkesztő: Szemere Judit

E-mail: nagykica12@gmail.com

Szerkesztőbizottság:

dr. Botlik József, dr. Dupka György,

dr. Szöllősy Tibor,

dr. Zubánics László,

Kovácsné Marton Erzsébet

Tördelés, nyomdai előkészítés:

Lapengedély száma: 2.9/1414-1/2006
HU ISSN: 1787-0445

OTP számlaszámunk:
11711034-20834951

Megjelenik negyedévente
1000 példányban.

E lapszám megjelenését támogatta
a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.,

valamint a Kárpátaljai Szövetség
tagsága.

A folyóiraton nyereség
nem képződik.

A címünkre beérkező kéziratok közlésének és szerkesztésének jogát fenntartjuk, azok recenzálását, visszaadását, levélben történő megválaszolását, valamint más szervezetekhez, intézményekhez való továbbítását nem vállaljuk. A publikációkban közölt tényekért és véleményekért minden esetben a szerző viseli a felelősséget. A szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet a lapban közölt publikációkkal.

A tartalomról:

Olvassuk együtt! Illyés Gyula: Magyarok	3
Vers mindenkinek. Szabó Lőrinc: Kalibán	4
Szervezeti élet. Bemutatjuk a Kárpátaljai Szövetség vezetőségi tagjait	5
A Kárpátaljai Szövetség közgyűlésén	
Hírek, események: Ünnepség a képzőművészet jegyében	
A kultúra, szélesvásznos	
Köszönjük a támogatást	6
Határok nélkül. Berecz András fotókiállítása Beregszászon	7
Új kiadásban jelent meg a Gesta Hungarorum ukránul	8
Élénkítő magyar-ukrán sportdiplomáciai kapcsolatok	9
Hitélet. A Magyar Református Egységnapon	10
Reménység – Hájas-Gáspár Orsolya református lelkész gondolatai	11
Aktuális. Parajd Aknaszlatinája – Pallagi Marianna jegyzete	12
Jelen időben. Fodó Sándor-díjat kapott Tóth László	13
Évforduló. Tízéves a Szent Margit Program	14
25 éves a Kárpátaljai Magyar Diákok és Fiatal Kutatók Szövetsége	15
Közös dolgaink. Száz perc száz emberért	16
Oktatási Program a méhészettről	17
Kárpátalja anno. A vakok munkási intézete	18
Gratulálunk! Elismerések	20
Fiatalokról fiataloknak. Paládi Máté a Virtuózok színpadán	22
Mestersége címere: pályakezdő pedagógus	23
Kopogtató. Liszt Ferenc-díjas lett Pál Eszter,	
a Magyar Állami Népi Együttes énekes-szólistája	24
Ivaskovics Viktor: „A színház nem enged el”	25
Kultúrtáj. Erdélyi Béla családi háza Munkácson	27
Déryné Program – immár határtalanul	28
Múltidéző. A magyar múlt emlékei Uzsokon. Kovács Sándor tanulmánya	30
Korkép. A kereszt – Szöllősy Tibor írása	34
Szerkesztőségünk postájából	35
Szemelvények kárpátaljai eseményekből	36
Művészet. 7 nap – Bokotej Lóránt kiállítása	
Kiállítás a Péterfalvai Képtárban	39
A Kárpátaljai Hírmondó galériája. Zicherman Sándor festőművész	40

Címlapfotók: Szemere Judit, Radvánszki-Kovács Krisztina

Kedves Olvasóink!

A Kárpátaljai Szövetség idén is megszervezi hagyományos balatonföldvári találkozóját, amelynek ideje: **2025. szeptember 5–7.**, helyszíne: Riviéra Park Hotel, Balatonföldvár, Somogyi Béla utca 5–7.

Bővebb információért a találkozóra kapcsolatban keressék a Kárpátaljai Szövetséget e-mailben a karpataljaiszovetseg@gmail.com címen, valamint a +36 1 351 7770-es központi telefonszámon.

A részletes programot a honlapunkon, illetve Facebook-oldalunkon olvashatják a későbbiekben.

Mindenkit szeretettel várunk!

A Kárpátaljai Szövetség Elnöksége és a Riviéra Park Hotel igazgatósága

Illyés Gyula

Magyarok

Naplójegyzetek (1938)
Március

A kultúra úgy siklik a századokon át, akár jelképe, a kígyó: ki-kibúvik bőréből. Amit külső ismertetőjelének hittél, ami felé már messziről tisztelettel közeledtél, arról igazán csak a szentségtörő megtapintáskor derül ki, hogy üres bőr. Maga az eleven állat, új színben ragyogva már messze jár. Késérően írom e sorokat, mert fogalmam sincs, merre jár. De a halott bőrt összemorzsolom, hadd haladjanak gyorsabban az utánam jövők; ne álldogáljanak levett kalappal olyasmi előtt, amire a babona szerint rögtön rá kell hágni sarokkal.

Azok pedig, akik védeni akarják a kultúrát, a szellemet, amelyért, úgy vélik, még egyáltalában érdemes élniök, hát ne üres templomot védjenek, ha valóban jön a barbárság. Üres templomot? Ha csak üres volna! A veszély pillanataiban akkor talán alkalmi erődül használhatnánk, mint a középkori falvak istenük kőfallal és cinteremmel övezett házát; érdemes volna magukért a szép falakért is vért ontani, őseink sírjaiért, ha csak kegyeletből is. A ház azonban – bár a szellem elköltözött belőle – nem üres.

A demokrácia-ellenes rendszerek a kultúrát és a demokráciát elsősorban azokon az intézményeken át akarják megrendszabályozni, amelyeknek az égvilágon semmi közük sem a kultúrához, sem a demokráciához. A fenyegetettek jajüvöltése téveszti meg őket?

A lakáj-drámaíró, a limonádé szerző, a tőzsdés, a közgazdasági zsarolásból élő „zughírlapíró” s unokatestvére, aki a közgazdasági pauszálékból él, a posvány-zsumaliszta, a ponyva-kiadó, a producer, a filmíró, a színházi vállalkozó, akire már nincs is jelző, a görlemenedzser, sőt a lánykereskedő, mind-mind kultúrajajt bombölnek és minket biztatnak, hogy haljunk hősi halált értük, hisz mi is a kultúrát, a demokráciát, a szabadsájtót, a gondolat szabad terjesztését emlegetjük. Nem tudom felsorolni mindazokat, akik elvárják tőlünk, hogy mi, akik eddig ő ellenükben kényszerültünk védeni a kultúrát (sajnos, eredmény nélkül), most őket védjük. Hisz ők is a kultúrának köszönhetik létük – mondják, megfélekezvén arról, hogy csak úgy, ahogy a vasúti tolvajok, az ópium-csempészek is. Vigyázzunk magunkra; nehogy új ellenségeink előtt szövetségesül kínálkozó régi ellenségeink veszejtsenek el bennünket. Megtörténhetik, hogy fel kell áldoznunk magunkat. Méltó mód végezzük, a magunk ügyéért. Ha tenyerünk bőrét tisztán tartottuk tőlük, csontjainkat ne egy gödörben találja az utókor e dögökével.

Védeni akarom a kultúrát, védeni vérem utolsó cseppjéig s riadtan nézek körül, hol védjem? Látom az ellenséget, de csak ebből tudom, hogy hol kell harcponalban állnom s nem abból, hogy hol van az én védeni valóm, hol az a terület, amelyre az ellenséget nem szabad beengednem, mert az a föld már az én kincseimet és isteneimet rejt. Nem könnyű dologról beszélek.

Védeni fogom a sajtószabadságot, de

még mielőtt vérem ontom érte, gyorsan elárulom, hogy én halálát kívántam e sajtónak akkor, amidőn a legszabadabb volt, amikor a legszabadabban prostituálta magát. A legjobb esetben egy üres tartályt védek, abban a reményben, hogy valamikor egyszer talán mégis megtelik. Harci buzgalmamat ez erősen megcsappantja. Tiltakozom, de mennyire, a könyvégetés ellen, de elárulom, hogy mielőtt e veszély fenyegetett, én a kultúra meggyalázása keltette pillanatnyi indulatomban nemcsak e könyvek nagyrészét, de szerzőiket is máglyára kívántam. Becsukják a színházakat? Legtöbbjüknél ezzel legfeljebb a világítók és díszletezők rövidülnek, a Múzsza nem, onnan őt már rég kiutasították. Harcba tehát úgy indulok, hogy igyekszem megbocsátani védecemnek, szemet húnyok neki, rá se nézek, nehogy leköpjem, mielőtt meghalok érte.

*

A harmadik bekezdést szánom már ellensúlynak; mennyi minden van, amiért mégis igaz szívvel aggódunk, ami valóban a kultúrát szolgálta. A kultúrát, vagy azt az emberi légkört, amelyet a kultúra teremtet, amikor igéből testté vált, amikor társadalmilag is kezdte megvalósítani magát. Ez volt az újkor legesodálatosabb jelensége, micsoda égi és földi fortyogások, villanó tűnemények, háborúk, katalizmák, forradalmak közepette ment végbe (amennyire végbe ment); akár az új kinyilatkoztatás. Sajnos a népek ezt sem értékelték sokkal jobban, mint általában a kinyilatkoztatásokat. Számunkra mégis ez az intézménybe átváltódott, utcán, piacon, társadalmi formákban megmutatkozó kultúra tette emberivé, érdemessé a földi, a társadalmi életet. Nélküle nem élhetünk; magunkat védjük, amikor őt védjük; arról tán nem kell több szót ejtenem, hogy magától értetődően milyen fontos, elengedhetetlen nekem ez a társadalmisult kultúra is. De ez mégis csak következménye az igazinak, mely e formája nélkül is éltet; most az foglalkoztat, a mag.

*

De mégis, hogy emelkedett a kultúra? A gyánti juhászok ökörszarva karcolt rajzai és az ősemler mamutagyarra rótt ábrái között egy világ van s az út mégis csak fejlődésről tanúskodik. A kultúra mégis terjedt, a lélek mégis reagált a jóra is. Azért, mert csak jól kapott, mert a római iskolákban és a kolostorokban mégis csak megnézték, hogy mit érdemes tovább adni, mi éri meg a fáradságot, a költséget? A terjesztés eszközének drágasága volt a szűrő és a mérték? Bizonyos, hogy Gutenberg első gépei a Vergilius-példányok mellé aránylag ontottak annyi szalmát, mint a mai rotációsok. A szalmát az idő kiostálta, a földbe újra legfeljebb trágyának került; a fáraók búzamezeit most is vissza lehetne varázsolni: a gúlákban lelt magvak négyezer év múlva is kikeltek.

Magyarok. Naplójegyzetek. II. kötet,
275–278. old.
Nyugat Kiadó és Irodalmi R. T. kiadása,
1938.

Szabó Lőrinc

Kalibán*

Caliban: "...burn but his books."
(Shakespeare)

Égesd el a könyveket, Kalibán!
Pusztítsd el őket! Mind! Szőrös kezed
fojtsa koromba gyémánt agyvelők
értelmetlen tündérjátékait!
Nincs szükség rájuk. Mit pöffeszkedik
az isteni tudás? Üzlet az is!
Az aljas élet szégyelli magát
és álarcot vesz fel és hisz neki.
Vén igazság, hencegtél eleget,
most pusztulj, te háromszor-becstelen
ábránd, ki még mindenkit mindenütt
kiszolgáltál! És ti is, szeretet
és jog, s aki csak vagytok, valahány!
Hiú hitek. S szépség, te pipere,
s te, lélek, silány pókháló, s ti, szók,
ti, szók, ti, képmutató istenek:
pusztuljatok mind-mind, hogy ezután
ne érezzünk, ne higgyünk s a remény
ne is kísértsen többé sohase!
Égesd el a könyveket, Kalibán!
Töröld le arcunkról az angyalok
arcának mimelt vonalait, és
legyen úr végre, aki úgyis úr,
legyen úr az egyetlen, az erő!
Égesd el a könyveket, Kalibán,
s kalapálj vassá, verj acélbelű
roppant szerkezetekké! Kalibán,
te másféle bölcs, benned is csodát
teremtett mérnököd, az élet ő
gépésze, a te szörnyű agyad a
bestia mindenség legigazabb
képletére kattogva működik –
Kalibán, Kalibán, borzalmas és
bűvös hatalom, már csak te segítsz:
alakíts át iszonyú, fekete
óriásokká, reflektorszemű
szénevő gépekké, hogy amikor
elégeted a férges könyveket,
toronytestünkkel és csőrömpölő
bokánkkal, árnyunkat a pusztulás
ingó egéig dobva, fenevad
kórusban táncoljunk máglyád előtt
és ne tudjuk még sajnálni se, hogy
soha többé nem leszünk emberek.

(1923)

*Caliban [kalibán] – félig emberi, félig
állati lény Shakespeare A vihar című
színművében.

Kövér Katalinnal 2004-ben ismerkedtem meg, én akkor csatlakoztam a Kárpátaljai Szövetséghez. Egyike volt azoknak, akik szívesen láttak, és egyből befogadtak a közösségbe. Később hosszú évekig dolgoztunk együtt, ő volt a szövetség motorja és lelke. Ott voltam, amikor végül nyugdíjba vonult, és a szervezet elnökségében átadta a stafétát a fiatalabbaknak. Aztán tavaly ott voltam Balatonföldváron is, amikor visszatért és újra csatasorba állt. Vele beszélgettem múltjáról, jelenéről és a jövőről.

– Mikor települtél át Magyarországra?
– 1978-ban jöttem el Kárpátaljáról. Budapesten az unokatestvérem, Kutlán András, Bandi segítette a kezdeti lépéseimet. Nem volt nehéz beilleszkednem, de mégiscsak idegen volt kicsit a számomra. Egy új világ.

– A Kárpátaljai Szövetség 1989-ben alakult. Te mikor és hogyan kerültél a szervezethez?

– Bandi már korábban tag volt, talán már a kezdeteknél ott volt. Én el voltam foglalva az élet ügyes-bajos dolgaival. Egyszer azt mondta nekem, hogy van egy szervezet, ahol az áttelepült kárpátaljaiak jönnek össze, és elhívott az egyik összejövetelre, ahol bemutatott dr. Kecskés Mihály tanár úrnak.

– Ő volt a szövetség első vezetője.

– Igen. Szóval egy szép őszi napon elmentem az egyik találkozójukra, ahol sokat beszélgettünk. Ismerkedtünk, felidéztek a szülőföldet. Aztán a következő lépésben elmentem egy elnökségi ülésre a Semmelweis utcába.

– Ma a Magyarok Háza, korábban pedig itt működött a Szovjet Kultúra Háza. Sokáig a Magyarok Világszövetsége adott otthont a szövetségnek. Mikor kerültek oda?

– Nem tudok pontos dátumot mondani, még az 1990-es évek első felében, Patrubby Miklós segítségével került oda a társaság, aki később a Világszövetség elnöke lett. Ott az elnökségi ülésen találkoztam először a „nagy öregekkel”, akik többsége sajnos már egy ideje nincs közöttünk. Ott volt Benda István, Papp Magda, dr. Báthory Katalin, Petruska Márta és sokan mások.

Bemutatjuk a Kárpátaljai Szövetség elnökségi tagjait

A nagy visszatérő

Kati néni nagyon igényes volt, nem volt egyszerű közel kerülni hozzá.

– Mi volt az, ami megfogott a szövetség munkájában? Mikor döntöttél úgy, hogy te is csatlakozol?

– Minden önkéntes alapon történt, saját erőből. Mindenki azt adta bele a közösbe, amije volt, főként a tudását és a munkáját. Kezdetben a Magyarok Házában volt egy lepukkant irodánk, ahol télen hideg volt, mert nem volt fűtés, nyáron meg óriási meleg, mivel délután oda sütött a nap. A későbbiekben, amikor Kovács Gyöngyi csatlakozott az aktív csapathoz, átrendezte, bebútoroztatta a szobát, ahol tanyáztunk.

Voltak fogadónapok, főként a nyugdíjas tagjaink voltak ilyenkor az irodában.

Sajnos, ahogy korosodott a társaság, úgy fogytunk, de emlékszem, még a 80 felettieknek is olyan penge agyuk volt, hogy szinte mindenre emlékeztek. Azok tudták végezni a munkájukat, akik szeretettel viszonyultak a szülőföldhöz. Sok beregszászi volt közöttük, kaptuk is a megjegyzéseket... Nem tudok sajnos pontos kronológiát felállítani, leginkább a szívélyes hangulatra emlékszem, meg a szívből-lélekből végzett munkára.

A Kárpátaljai Szövetség vezetőségi tagjai 2013-ban. Állnak: Benza György, Czébely Gabriella, Kövér Katalin, Széchyné Kövér Kornélia, Szabóné Badik Dolóresz, Gortvay Gábor, Damjanovich Imre; ülnek: Kovács Gyöngyi, Katona Tamás, Schober Ottó.

– Mikortól lettél a szövetség tisztségviselője?

– Mint említettem, már korábban is bejártam az irodába, itt-ott besegítettem, de 1998-tól lettem a szövetség aktív tagja. Akkor halt meg édesanyám, és akkor úgy éreztem, ott a helyem.

– Kik voltak a vezetők?

– Kecskés tanár urat már említettem. Papp Magda volt a gazdasági vezető, ő szerezte a pénzt a szövetség számára, Schober Ottó felelt a kultúráért, Kutlán András szakterülete volt a művészet, ő szervezte a tárlatokat. Később érkezett

Füzesi Magda, aki a Kárpátaljai Hírmondó című lapot szerkesztette. Petruska Mártát is említettem már.

– Te mivel foglalkoztál, mi volt a feladatod?

– Én konkrétan a pénzen kívül mindennel. Szervező volt a végzettségem, a balatoni találkozókra sokat dolgoztam. Voltak kapcsolataim, azokat aktivizáltam a szervezet érdekében. Például Zsók Enikő korábban a kolléganőm volt (a balatonföldvári Riviéra Park Hotel igazgatója – a szerk.).

– Tulajdonképpen te voltál az általános és kulturális menedzser.

– Olyanféle. Schober Ottóval dolgoztunk együtt, nála voltam szakmai gyakorlaton.

– A Kárpátaljai Szövetség életében több elnök- és korszakváltást megéltél...

– Igen, később dr. Damjanovich Imre volt az elnök, Katona Tamás lett a tiszteletbeli elnökünk. Nagytudású ember volt. Nekem mindig jó kapcsolatom volt a tagsággal, jöttek a hívó szavamra. A szövetségen belül többek között gyerektáborok szervezésével is foglalkoztam. Sokat segített ebben idősebb Benza György, aki

először mint magánember támogatta a táborokat, később a szövetség tagjaként segítette a munkánkat. Több száz gyerek üdültetését vezényeltem le. Később pályázatok révén, szponzorok bevonásával próbáltunk szervezni táborokat.

– Hogyan lett a Riviéra Hotel a Kárpátaljai Szövetség balatonföldvári találkozóinak színhelye?

– A válaszhoz vissza kell térnem idősebb Benza Györgyhez, aki sokat tett a szövetségért, a találkozókért, még nagybetegen is ellátta tanácsal a Magyarországon új hazát kereső honfitársainkat. ➡

■ A fia, ifjabb Benza György az édesapjával járt az összejövetelekre. Rendre ott volt a régi balatoni találkozók, vagy ahol éppen sikerült helyet szerezni. Amikor a Riviera Hotel képbe került, attól kezdve a találkozók ott voltak megrendezve, igen kedvezményesen. Benza György szintén rengeteget tett a szövetségért. Szerényen, nem kérkedve, máig folytatja ezt a munkát Kárpátaljáért. Fiatalemberként mindig nagy tisztelettel beszélt az idős tagtársakkal, meghallgatta őket. Ő még ismeri azt régi életérzést, ami engem is hajt.

– *Damjanovich Imre után Benza György lett a Kárpátaljai Szövetség elnöke, ha jól emlékszem, több cikluson át is betöltött ezt a tisztséget. Több éven át dolgoztatok együtt, te az elnökség tagja voltál, aztán egyszer csak nyugdíjba vonultál, ami – téged ismerve – engem nagyon meglepett.*

– Közben kicsit belefáradtam, hiányoztak a régiak, azok a közös értékek. Hirtelen úgy éreztem, hogy valami elveszett, végérvényesen. Elvesztem valahol én is. Sokat gondolkoztam a dolgon, de végül elköszöntem.

– *Nem unatkoztál, nem hiányzott a nyüzsgés, a munka?*

– Dehogynem. Viszont először azt hittem, nem fog hiányozni a tevékeny munka. Azt gondoltam, itt az ideje a pihenésnek. Jöjjenek most már a fiatalok! Egy idő után viszont nagyon nem találtam a helyemet, főleg, amikor már csak mint vendég voltam jelen Balatonföldváron. Közben elnökségre volt a szövetségben, és dr. Grezsa István lett az új vezető, aki nagy lendülettel látott neki a munkának.

– *Miért döntöttél úgy, hogy tavaly visszatérsz, és folytatod a munkát?*

– Egy idő után a régiak közül, akik még megmaradtak, egyre többen kérdezték, hogy miért nem térek vissza, mert bizony szükség lenne rám. Nekem sem volt ellenemre, illetve szerettem volna, ha a vezetőségben van még valaki a régiak közül. Az emberek hiányoltak, amikor nem voltam, és ezt tiszteletben kell tartani. Hallgattam a hívó szóra. Még igyekszem őrizni a lángot, az eredetit, ami szívből jön és tisztá, őszinte.

– *Most mivel foglalkozol, mi a feladatod?*

– Most már inkább csak a balatoni találkozókra koncentrálok, lassabb tempóban. Természetesen nem kisebbítve a többiek munkáját, tulajdonképp én már csak besegítek. Örömmel teszem. Örülök, hogy szükség van rám, szükség van a munkámra. Örülök, hogy még van egy réteg, akiknek hiányzunk – én és a húgom, Széchyné Kövér Kornélia. Örülök annak a szeretetnek, ami körülvesz.

– *Úgy vélem, ennél nem is kell jobb végszó. Eredményes munkát és ehhez jó egészséget kívánok!*

**A beszélgetést lejegyezte:
Lengyel János**

A Kárpátaljai Szövetség közgyűlésén

Május 12-én a Városligeti fasori színházban tartotta 38. közgyűlését a Kárpátaljai Szövetség. A rendezvényt Grezsa István elnök nyitotta meg, aki ismertette a fórum napirendjét. Az érdeklő munka megkezdése előtt a jelenlévők Ötvös Sándor és Balogh József személyében megválasztották a jegyzőkönyv hitelesítőit.

A legutóbbi közgyűlés óta, 2024 végén és az idei év első felében elvégzett munkájáról Seremet Sándor, a Kárpátaljai Szövetség elnökségi tagja számolt be. Megemlített néhány olyan programot, amely a fiatalabb nemzedék érdeklődését is felkeltette. Mint mondta, ezeket folytatni kell, hiszen az elnökség és a szövetség teljes tagsága számára fontos

A Felügyelő Bizottság 2024-re vonatkozó jelentését Szántai Klára elnök távollétében Veselényi Krisztina titkár olvasta fel.

A Kárpátaljai Szövetség tavaly szeptemberben megválasztott főtítkára, Varju Zoltán időközben lemondott tisztségéről. A főtítkári teendőket januártól ügyvivőként Seremet Sándor végezte, akit a közgyűlés Grezsa István elnök előterjesztésére egyhangúlag újraválasztott a főtítkári posztra.

Az egyéb kérdések megvitatása közben elhangzott, hogy a Kárpátaljai Szövetség hagyományos balatonföldvári találkozója idén szeptember 5–7. között kerül megrendezésre. Azon a közelmúltban az MCC-vel közösen lebonyolított

az utánpótlás, a fiatalok bevonása a munkába. A szövetség régi-új főtítkára felvázolta a 2025-re tervezett programokat is. Kiemelte, hogy bár a szövetség nehéz anyagi helyzetben van, az elnökség azon dolgozik, hogy a főbb rendezvényeket

dokumentumfilm-vetítést a sikerre való tekintettel megismétlik. Továbbá több más érdekes kulturális program várja a résztvevőket. Mint az már hagyománnyá vált az utóbbi években, a találkozóra Kárpátaljáról külön busz indul.

mindenképpen meg tudják tartani. A szövetség folyóirata, a *Kárpátaljai Hírmondó* továbbra is fennakadások nélkül, rendszeresen megjelenik.

A Kárpátaljai Szövetség közhasznúsági jelentését szintén Seremet Sándor terjesztette elő.

Az elhangzottakhoz többen hozzászóltak, köztük Dupka György, Szemere Judit, Varga Sándor és Szalipszki Endre elnökségi tagok, Veselényi Krisztina, Kovács Sándor, Husznai Katalin és mások.

Tudósítónk

Hírek, események

Ünnepség a képzőművészet jegyében

A Kárpátaljai Szövetség, a Hodinka Antal Országos Ruszin Értelmiségi Egyesület és a Terézvárosi Ruszin Nemzetiségi Önkormányzat szervezésében a szövetség Városligeti fasori székházában rendezték meg Balogh Sándor és Hanzel Vladiszlav József ungvári festőművészek egyéni tárlatát. A Kárpátaljai Professzionális Festők Egyesületének két 78 éves tagja húsz, illetve harminc alkotását csodálhatták meg az érdeklődők. A művészeket Balogh József újságíró és Ortutay Mária irodalomtörténész mutatta be.

Idén emlékeztünk meg a Munkácson született világhírű festőművész, Munkácsy Mihály halálának 125. évfordulójáról. A dátumhoz kapcsolódva Viktor Dvornicsenko *Munkácsy Mihály*

Golgotája és feltámadása című könyvét dr. Lyavinecz Marianna ismertette, Ortutay Mária pedig Pákh Imre, az ismert műgyűjtő tevékenységéről szolt.

Dr. Lyavinecz Marianna 84. születésnapja alkalmából, illetve a magyarországi ruszinság érdekében végzett 26 évnyi gyümölcsöző tevékenységéért Életműdíjban részesült. Szívből gratulálunk!

Az ünnepség hangulatát Meskó Sándor zongoraművész játéka emelte.

A rendezvény állófogadással zárult.

Az est támogatói: Józsefvárosi Ruszin Önkormányzat, Budapest III. és XVII. Kerületi, valamint az Erdi Ruszin Nemzetiségi Önkormányzatok.

Tudósítónk

A kultúra, szélesvásznon

A Mathias Corvinus Collegium (MCC) és a Kárpátaljai Szövetség *A kultúra, szélesvásznon* címmel portréfilm-vetítést és kerekasztal-beszélgetést rendezett a szövetség székházában.

A megjelenteket Greza István, a Kárpátaljai Szövetség elnöke köszöntötte. Méltatta a mostani rendkívüli helyzetben tevékenykedő televíziósok, rádiósok és újságírók munkáját, a kárpátaljai magyarság gazdag kulturális életét.

Az egybegyűltek fiatal alkotók filmjeit tekinthették meg. Nyíri Kata, a TV21 Ungvár és a Magyar Katolikus Rádió szerkesztő-riportere *Mondd el versekben* című portréját Füzesi Magda Prima díjas költőről készítette, aki őszintén beszél életéről, munkásságáról és részleteket olvasott fel verseiből.

Debreceni Kamilla és Balla Béla

Matl Péter Munkácsy-díjas szobrászművész lelkivilágába segít bepillantani az *Úgy hívnak, hogy Péter-kő* című portréfilmében.

K. Debreceni Mihály, Bereczki Tamás és Vass Tamás Pál István Szalonnáról készített kiváló alkotást, amelyben nemcsak művészként ismerhetjük meg őt az *Akácfa a sziklában* című kisfilmben, hanem lokálpatriótaként és népművészet-oktatóként is.

A Debreceni testvérek rendszeresen részt vesznek az MTVA Kulturális Filmek Fesztiválján, és minden évben több díjjal térnek haza. Egyébként Mihály közel 30 portréfilmet jegyez.

A vetítés után Kovács Gergő, az MCC-projekt diákja moderálta a kerekasztal-beszélgetést. A szerzők a filmren-

dezés folyamatáról, a riportalanyok kiválasztásáról és a felvételek elkészítésének nehézségeiről is szoltak.

Gratulálunk a fiatal, de nagyon képzett tévések gyümölcsöző tevékenységéhez, köszönjük, hogy megőrkítik Kárpátalja büszkeségeinek életét és munkásságát!

Tudósítónk

Fotó: Balogh József

Köszönjük a támogatást!

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége hálás köszönetét fejezi ki a tagtársaknak a szövetség célkitűzéseinek anyagi támogatásáért. Ezúton mondunk köszönetet mindazoknak, akik megrendelték folyóiratunkat, illetve a *Kárpátaljai Hírmondó* megjelentetésének költségeihez felülfizetéssel járultak hozzá.

Név szerint is megköszönjük azon olvasóink anyagi segítségét, akik az előfizetési és a tagsági díjon felül ötezer forintnál nagyobb összeggel támogatták tevékenységünket. Idén lapzártánkig az alábbi tagtársainktól érkeztek kiemelt összegű befizetések:

Aggteleki Éva (Székesfehérvár),
Balázs Attiláné (Miskolc),
Balla Terézia (Miskolc),
Diószegi Olga (Budapest),
dr. Harajda András (Budapest),
Horváth Sándor (Jászberény),
dr. Husznai Katalin (Budapest),
dr. Igyártó Gyöngyi (Veregyháza),
dr. Kristofori György (Sirok),
Kiszely Katalin (Szentendre),
Kovács Gyöngyi (Csertő),
Lusztig Gáborné (Szentendre),
Méhes László (Budapest),
Moritz László (Budapest),
Oniszkó László (Budapest),
Orémus Marina (Petneháza),
Ortutay Tamás (Szabolcsbáka),
Pappné Popovics Judit (Telki),
Sághi Ferencné (Budapest),
dr. Szepesi Erzsébet (Székesfehérvár),
Tóth Mihály (Budapest),
Ujfalussy István (Orosháza),
dr. Voloscuk Katalin (Jászberény).

Kedves Olvasóink!

Továbbra is várjuk a *Kárpátaljai Hírmondó* olvasóinak leveleit, visszajelzéseit.

Gyakran előfordul, hogy egy-egy publikáció vitát gerjeszt, de folyóiratunk szerkesztőbizottsága is egyetért Pulitzer József bölcs mondásával: „A hír szent, a vélemény szabad.”

A *Kárpátaljai Hírmondó* szerkesztősége továbbra is várja a régi fotókat. Arra kérjük olvasóinkat, lapozgassanak fényképalbumukban, és ha találnak olyan felvételt, amely közérdeklődésre tarthat számot, osszák meg másokkal is kincseiket, hiszen ezek a képek mára már kordokumentum értékűek.

Berecz András fotókiállítása Beregszászon

Szívverés a magasban

A Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola a Petőfi Kulturális Ügynökséggel közösen szervezte meg Berecz András Kossuth-díjas előadóművész *Szívverés a magasban* című fotókiállítását, amelyre a Rákóczi-főiskola udvarán került sor. Berecz András kiállítása a Kárpát-medence harangjainak és a magyarság történelmének sokszínű világába hívja a látogatót. E harangok hangjai örömben és bánatban, békében és veszedelemben is együtt rezdülnek, határokon átvélve találnak utat egy egész nemzet szívéhez. A tárlat a nemzeti összetartozás gondolatát élteti, bemutatva a hat történelmi régió – Erdély, Székelyföld, Kárpátalja, Felvidék, Délvidék, Muravidék – harangjainak és magyarságának örök tanúságtételét.

A tárlat a Pro Cultura Subcarpathica összetartozás-napi rendezvénysorozatának első programja. Molnár Krisztina, a civil szervezet munkatársa köszöntőjében kihangsúlyozta: Berecz András kiállítása egy különleges zárandoklatra hív, a Kárpát-medence harangjainak világába, ahol a történelem, a hit, az emlékezés és a nemzeti összetartozás harangszóban kel életre. Hozzátette, a szervezet ezen esemény mellett júniusban A Szakkör kiállítással, valamint a TehetségPaletta Programmal is méltatja az összetartozás ünnepét.

Gyebnár István, Magyarország Beregszászi Konzulátusának ügyvivője köszöntőjében kiemelte: a harang az egyik legrégebbi kommunikációs eszköz. Egyik falu a másiknak így üzent, hogy tűz van, jöjjenek segíteni. Egyik család a többinek is így adta tudtul, hogy öröm van, mert esküvő lesz, jöjjenek ünnepelni.

– A harangokkal a szétszakított nemzet-részek ma is egymásnak és az örök Istennek küldenek üzenetet. Egymásnak azt, hogy összetartozunk, hogy nem felejtünk, Istennek

pedig azt: fordítsd felénk kegyelmedet, és ha a történelem szét is szakított minket, forrassz össze úgy, ahogy a világ nem tud: lélekben, szívekben és lélekből indított tettekben – fogalmazott a diplomata, majd Berecz András alkotásait méltatva kifejtette, a fentebb említett vidékek harangjairól a művész a lényegét ragadja meg, zseniálisan foglalja össze az érzést, a hangot és annak képi megjelenését.

A kiállításon Vári Fábián László Kossuth- és József Attila-díjas költő is megosztotta gondolatait a jelenlévőkkel. Elmondta, hogy kevesen tudják Berecz Andrásról, a nagyszerű népdalénekesről és mesemondóról, milyen sokféle dologgal foglalkozik szabadidejében. De ha megnézzük a kiállítást, elolvassuk a képek alá szerkesztett szövegeket, akkor feltárul az a sok-sok kultúrtörténeti emlék, a történelmi háttér, ami a harangkészítések idején érvényben volt.

– Andrást olyan mélyen érdekli ez a téma, hogy belebújik a harangok belsejébe, hogy megörökítse akár a belső repedéseket is. A képeket nézegetve még az is megfordulhat a fejünkben, hogy nem is harangokat látunk, hanem nonfiguratív képzőművészeti alkotásokat, de ha alaposabban megnézzük a fotókat, azok elkezdnek beszélni, úgy, ahogy Berecz András érzi és közvetíteni szeretné felénk őket – jegyezte meg Vári Fábián László, majd felolvasta a kiállításhoz készült, *Arccal a harangok felé* című esszéjét.

„Harangok ajkára tapadok. A sötét magasságba zárt harang titkát keresem, a harang életjelét – halkuló ünnepeinkét, a fogyatkozó időt. Tehát a harangok évgyűrűit – ajkukon a fényt. Azt, amit a harang nyelve (szíve, ütője, botja, verője...) fényez-formáz minden megszólalásakor. Nyelvében él a harang is. Ezt a fényt hozom most ki a toronyajtón magammal. Fogadjátok szeretettel!”

Berecz András

Orosz Ildikó, a Pro Cultura Subcarpathica és a Rákóczi-főiskola elnöke kifejtette: a harangok az életünkben, a keresztény világ életében, s így a magyarság életében is jelentős helyet foglalnak el.

– A harangszó számunkra sok mindent jelent: nemcsak az utolsó útra hív, vagy istentiszteletre, a harangszóból tudjuk meg,

hogy kinek van gyász, de a harangszó hív a lakodalmakra és más ünnepekre is, ezért különös helye van az életünkben. Mindezt egy különös ember különös módon látta meg, s most az ő fényképein keresztül láthatjuk mi is, hogy Berecz András miképpen értelmezte a harangokat, azok üzeneteit. És mivel egy kultúrkörhöz tartozunk, ebből mi is meríthetünk, és

talán segít megérteni az egyre különösebb világot – fogalmazott Orosz Ildikó.

A Kormorán együttes *Harangok dala* című énekét Ferku Szilveszter, a Rákóczi-főiskola munkatársának előadásában hallhattuk, valamint felléptek a Tulipán Tanoda Magyar Népművészeti Iskola harmonikás tanulói Halász Bertalan vezetésével.

A jelenlévők végül megcsodálhatták Berecz András alkotásait, amelyek a nemzeti összetartozás gondolatát hivatottak tovább éltetni.

-csillag-

Új kiadásban jelent meg a *Gesta Hungarorum* ukránul

A magyar történetírás egyik legkorábbi és legismertebb forrása, a *Gesta Hungarorum* című mű új ukrán nyelvű kiadása Magyarország Külgazdasági és Külügyminisztériumának finanszírozásával látott napvilágot. A színes kiadvány 2024 végén jelent meg Magyarország Ungvári Főkonzulátusának támogatásával, és az ungvári várban április 9-én mutatták be a nagyközönségnek. A kiadvány tudományos-ismeretterjesztő jellegű, célja, hogy közérthető formában hozza közelebb Anonymus történelmi elbeszélését a magyar honfoglalásról az ukrán olvasóközönséghez.

Elsőként Olha Sumovszka múzeumigazgató köszöntötte a megjelenteket, röviden bemutatva és átadva a szót a könyv kiadásában részt vevő vendégeknek.

– Ez egy egyedi kiadvány, annál is inkább, hogy vidékünk történelméről is szó esik benne, az akkor még fából épült ungvári (Hung) várról, Laborec (Laborec) fejedelemtől stb. Minden idegenvezető ennek a könyvnek az említésével kezdi beszédét a vár bejárata előtt. Ez egy nagyon értékes és érdekes könyv a történészek számára és azoknak, akik érdeklődnek vidékünk történelme iránt. A Kárpáti Kiadóval hosszú idő óta tartó gyümölcsöző együttműködés egy újabb kézzelfogható eredményét mutathatjuk be a nagyközönségnek és a sajtó munkatársainak. A *Gesta Hungarorum* számunkra, magyarok számára, egy fontos alkotás, mert az őshazánkról, a honfoglalásról, őseink vándorlásairól minden bizonnyal az egyik első írott feljegyzés. A háború korában különösen, de mindig fontos, hogy visszatekintsünk az eredeti forrásra – mondta köszöntője elején Bacskai József, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának vezetője.

Elhangzott, hogy az 57 fejezetre tagolt, több mint 800 évvel ezelőtt készült krónika III. Béla királyunk ismeretlen nevű jegyzőjétől, Anonymustól származik, nem hitelességre törekszik, hanem az érdeklődést felkeltő irodalmi alkotás. Az első ukrán nyelvű kiadás még 2006-ban látott napvilágot, de ma már nem található meg a könyvesboltok, könyvtárak, iskolák polcain. A kötetet a honfoglalást ábrázoló Feszty-körkép részletei illusztrálják.

– Ez a könyvbemutató is jól mutatja a kultúrdiplomáciai munka jelentőségét. Az elmúlt időszakban a Kárpáti Kiadóval

együttműködve több ukrán, illetve ukrán–magyar kétnyelvű kötetet is támogatunk. Fontosnak tartjuk, hogy a könyvek segítségével az ukrán nép minél szélesebb körben megismerkedhessen a magyarság történelmével, kultúrájával. Igyekezünk elősegíteni a népeink, nemzeteink közötti jobb megértést, és bemutatni, hogy összeköti őket a közös évezredes múlt, a gazdag kulturális és történelmi örökség, a közös gyökerek. Célunk, hogy az ukrán és a magyar népet, a Kárpátalján élő nemzetiségeket közelebb hozzuk egymáshoz, ezáltal elmélyítve a népeink közötti békés együttélést – hangsúlyozta Bacskai József, és kellemes időtöltést kívánt a bemutatásra kerülő kötet olvasásához, a történelmi visszatekintéshez pedig igazi szellemi feltöltődést.

Viktor Braszlavec, a Kárpáti Kiadó igazgatója elmondta, hogy a *Gesta* mintegy húsz évvel ezelőtt jelent meg ukránul, amikor Nájpváer Kamil ungvári kutató,

készítette, lehetőséget adva arra, hogy az olvasók új szemmel értékelhessék Anonymus irodalmi teljesítményét. A tudós a téma szakértője, hiszen több magyar történelmi vonatkozású munkája is megjelent.

A kiadványban az eredeti latin szöveg is megtalálható. A könyv szerkesztője Borisz Kusnyir. Az új kiadás különlegessége, hogy Feszty Árpád híres körképének részleteit is tartalmazza.

Szerhij Fedaka ungvári professzor felmelve a kiadvány fontosságát és időszerűségét többek között a következőket írta az előszóban: „Van szöveg – van miről beszélni. Konkrétan, valós bizonyítékok alapján beszélni. Ez a beszélgetés előttünk áll.”

Marian Tokar, a Történelem- és Helyismereti Tanszék tudományos főmunkatársa kiemelte, hogy a háborúk egyik oka a történelem manipulatív tálalása.

– Minden nép, kicsik és nagyok története elkezdődik valahol. A *Gesta Hungarorum* a magyarok, a kárpátaljaiak története, és tudni kell megtalálni a tényeket, mert ha nincsenek tények vagy legalább feltételezések, akkor nem tudunk előre lépni. A kiadvány gyönyörűen, modern stílusban illusztrált, az eredeti szöveget tartalmazó mellékletek segítik a tudósok, helytörténészek és művészettörténészek kutatómunkáját. Öröndetes, hogy a könyv eljut az oktatási intézményekbe, a múzeumokba, a könyvtárakba, valamint más kulturális intézményekbe Ukrajnában és Magyarországon egyaránt.

– A könyv nagyon fontos, mert a magyarok vándorlásáról és honfoglalásáról szól, és mi most épp abban a helyzetben vagyunk, amikor meg kell találnunk a hont; ez nemcsak a földek elfoglalását, hanem egy nép önazonosságának megtalálását is jelenti. Ez a forrás számunkra is fontos, hiszen Kárpátalja, egész Nyugat-

Ukrajna történetével kapcsolatos részek vannak benne. Az önismeret nagyon sokat jelent, a tényeket kell ismerni, nem pedig az interpretációkat – hangsúlyozta Mihajlo Primics professzor, a Művészeti Akadémia rektora, a művészettörténet doktora.

A tervek szerint a könyvet nagyon sok címzetthez eljuttatják: az ukránjai iskolákba, kárpátaljai és hágón túli felsőoktatási intézményekbe – Lembergbe, Ivano-Frankivszkba, Csernovicba –, valamint Magyarországon az Országos Széchényi Könyvtárba, a megyei könyvtárakba, a magyarországi ukrán közösségekhez és az ott élő több tízezer ukrán menekülthöz, hogy legyen lehetőségük anyanyelvükön elolvasni ezt a fontos kiadványt.

Rehó Viktória

történész egyes részeit lefordította latinról ukránra. Először 1910-ben az ismert kárpátaljai történész, Vaszil Hadzsega fordított részleteket a krónikából.

– Az első ukrán kiadást még 2003-ban kezdtük előkészíteni, 2005-ben készült el, s ahhoz gyakorlatilag már nem lehet hozzájutni. Az új, 2024-es kiadás azonban már nem csupán újrányomás: teljesen átdolgozott, bővített változat, amely most először tartalmazza a latin eredetit is. Az új kiadványt nyugodtan nevezhetjük hiánypótlónak, annál is inkább, hogy az előző megjelenése óta eltelt húsz év. Az új fordítást és a tudományos, történelmi kommentárokat dr. Miroslav Voloscsuk, a történelemtudományok doktora, az ivano-frankivszki egyetem professzora

Élénkülő magyar–ukrán sportdiplomáciai kapcsolatok

2000-től kezdődően ünnepeljük május 6-án a magyar sport napját. Ebből az alkalomból látogatott Kárpátaljára Gyurta Dániel olimpiai bajnok úszó, Magyarország Külgazdasági és Külügyminisztériumának miniszteri főtanácsadója. A sportdiplomáciai főosztályvezetőt, a magyar sportélet neves képviselőjét három kollégája – Baranyai Krisztián, Gerencsér Erika és Császár Agnes – is elkísérte.

A sportdiplomata – aki az Ökumenikus Segélyszervezet jószolgálati nagyköveteként a korábbi években többször megfordult vidékünkön, különböző sportrendezvényeken – hangsúlyozta, hogy mostani utazásának a célja a magyar–ukrán sportdiplomáciai kapcsolatok erősítése, valamint a magyar találmányként jegyzett teqball népszerűsítése.

A teqball a labdarúgás és az asztalitenisz elemeinek kombinálásával kialakított, magyar fejlesztésű sportág, amelyet ívelt asztalon játszanak. A játékosok – a karok és a kezek kivételével – a test bármely részével hozzáérhetnek a játékban használt futballlabdához. A Hungarikum Bizottság 2022 decemberében bejelentette, hogy a sportág bekerült a hungarikumok közé.

Gyurta Dániel beszámolt arról is, hogy az általa képviselt minisztérium és a Nemzetközi Teqball Szövetség közötti megállapodás értelmében lehetőség nyílik teqballasztalok adományozására különböző sportintézményeknek. A választásuk ezúttal a Kárpáti Kézilabda Klubra esett. Az Ungvár melletti Börvingesen (Barvinok) működő Zolota Hora üdülőközpontban az adományozó levelet Mikola Opalenik, a klub képviselője vette át. Elhangzott, hogy az asztalok rekreációs és kikapcsolódási

tevékenységre is alkalmasak, így azt valamennyi sportág versenyzői használhatják csapatépítés vagy éppen pihenés céljából. A magyar fél felajánlotta, hogy amennyiben igény mutatkozik rá, további együttműködés keretében megvizsgálják annak a lehetőségét, hogy szakemberek jönnének ide oktatni, vagy pedig az itteniek vennének részt magyarországi tanulmányúton.

A kézilabda-klub képviselői megköszönték az ajándékot, s kifejezték abbéli reményüket, hogy az együttműködés a magyarországi féllel tovább folytatódik.

Gyurta Dániel és munkatársai ezek után a derceni Munkács Futballakadémián egy baráti beszélgetésen vettek részt, mely során az akadémia vezetősége és sportolói osztották meg tapasztalataikat és terveiket.

Harmadik állomásként Gyurta Dániel a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolára érkezett, ahol az intézmény vezetőségével találkozott. Az intézmény Egészségügyi és Sportcentrumában szintén egy teqballasztal adtak át és mutattak be ünnepélyes keretek között a magyar sport napja apropóján. Beregszászra azért esett a választás, mert a főiskolán élénk sportélet zajlik, és a teqballasztal jó le-

hetőséget kínál a hallgatóknak és oktatóknak egyaránt a mozgásra, kikapcsolódásra, sőt akár versenyzésre is.

Csernicskó István, az főiskola rektora elmondta, hogy az utóbbi időben az intézmény vezetői még inkább fókuszálnak a sportra, hisz ősszel szeretnék elindítani a tornatanárok képzését. Tehát valamennyi új sporteszköznek helye van itt, és minden szakmai tanácsot szívesen fogadnak. A rektor beszámolt arról is, hogy a főiskola jelentős sportberuházás közepén áll: egy új sportkomplexum épül, amely uszodával, sportcsarnokkal, kültéri és beltéri sportolási lehetőségekkel szolgálja majd nemcsak az intézményt, hanem a helyi kö-

zösséget is. Az eseményt követően Gyurta Dániel megtekintette a Rákóczi-főiskola épülő Oktatási és Sportkomplexumát.

A délután folyamán a budapesti vendégek a főiskola vezetésével megtekintették a város szélén épülő uszodát és sportcentrumot, majd a híres sportoló az Ökumenikus Segélyszervezet beregszászi irodájában a sajtó nyilvánossága előtt összegezte a vidékünkön tett látogatásának tapasztalatait.

Tudósítónk

A Magyar Református Egységnapon

Kárpátalja-sziget Debrecenben

Krisztus a jövő, együtt követjük őt – így hangzott a 2009. május 22-én rendezett egységnap jelmondata. Aznap mondták ki a Kárpát-medencei magyar református részegyházak alkotmányjogi egységét. Azóta a diaszpórában élők is csatlakoztak az egységes református egyházhoz, így a Debrecenben 2009, 2014 és 2019 után idén negyedik alkalommal megrendezett Magyar Református Egységnapon a világ reformátussága képviseltette magát. A határon túli területekről valószínűleg Kárpátaljáról érkeztek a legtöbben: szombaton a hajnali órákban több mint hatszázan indultak útnak, hogy a civisvárosban együtt ünnepeljenek, találkozzanak nem csupán lelki testvéreikkel, de a háborús helyzet miatt szétszakítottságban élők is megőlelhessék családtagjaikat. A Dósa tér ezen a napon mintegy szigetként adott helyt a kárpátaljaiak találkozásának.

Felemelő, s egyben szívszorító élmény volt ezen a téren rég látott rokonokkal, családtagokkal, barátokkal, ismerősökkel találkozni. Sokak szemébe szökött könny a Kárpátaljai Református Egyház püspökének igei köszöntése alatt.

– Szorult helyzetben vagyunk, szétszakítottságban élünk, sokan eljöttek, de mi mindenkit hazavárunk – mondta Zán Fábán Sándor, aki a szomorú helyzetet vázolván az imádkozás fontosságát hangsúlyozta. – Mi nem tudunk változtatni a helyzetünkön, de tudunk imádkozni. Hatalmas az ima ereje, sokan imádkoznak értünk, de nekünk is kiáltani kell az Úrhoz. Adjunk hálát az ő szeretetéért, ne panaszkodó, hanem imádkozó közösség legyünk – hangsúlyozta a püspök.

Steinbach József, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkes elnöke is eljött, hogy Isten igéjével erősítse a kárpátaljaiakat, s támogatásukról, az erős imaháttérrel biztosítsa a szülőföldjükön maradtakat és a távolba kényszerülteket.

– Velünk az Isten, és veletek az Isten! – szökött a bátorítás. – Ti példát adtok számunkra. Bár nyomorultabb helyzetben vagytok, mégis mi panaszkodunk az anyaországban. Valahányszor Kárpátalján járok, töletek erőt, felüdülést kapok, megerősödést a hitben. Köszönjük, hogy vagytok, hogy itt vagytok, hogy

együtt könyöröghetünk egymásért. Nézzünk fel együtt Jézus Krisztusra, és fogjuk meg egymás kezét! – zárta szívhez szóló gondolatait a püspök.

A kárpátaljaiak számára ezúttal a Magyar Református Diakóniai Szolgálat készítette az ebédet, amelyhez a Kárpátaljai Református Egyházkerület vezetése otthoni ízként, saját vízzel kedveskedett.

Az egységnap délelőttjén nőszövecsi konferenciát rendeztek a nagytemplomban, amelyen a legnépesebb táborral Ung, Bereg és Máramaros-Ugocsa egyházmegye nőszövecsiége volt jelen.

– Az emberek megszólításában eszközök vagyunk Isten kezében, ebben pedig az a legfontosabb, hogy szeretettel forduljunk a másik felé – fogalmazott igehirdetésében Steinbach József püspök, aki felidézte azt a felelősséget, finomságot és erőt, amelyet a nők adnak a szolgálatukkal. A konferencián a jubiláló és az újonnan alakult nőszövecsiégek számára emléklapot adtak át. A köszöntők, beszámolók mellett közös ima és ének, illetve zenei előadások gazdagították az alkalmat.

– De jó, hogy itt vagyunk! Áldott legyen az Isten, hogy együtt lehetünk ennyien! – kezdte az egységnap ünnepség központi megnyitóján köszöntőjét a Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkes elnöke. Steinbach József úgy fogalmazott: „Szükségben vagyunk, szükségben van ez a világ. Tudjuk, hogy szükségünk van Krisztusra, és szükségünk van egymásra, hogy meg tudjuk szólítani a szükségben levő világot, mert a világ várja az örömhírt.”

– Büszkén valljuk felekezeti hovatartozástól függetlenül, hogy a nemzetet évszázadok óta formáló magyar reformátusság bölcsője Debrecen. Egység és összetartás befelé, egység és összetartás kifelé – Debrecen erejének és évtizedek óta tartó töretlen fejlődésének is ez az alapja. Nagy öröm számomra, hogy ezt az egységet, a keresztény egységet a más felekezetek felé irányuló nyitottság is megerősíti – emelte ki köszöntőjében Papp László polgármester.

Juhász Márton, a Magyar Református Szeretetszolgálat ügyvezetője a megváltás lényegére mutatott rá, megerősítve a nap lelki

vezérfonalát: Isten szeretete és közelsége valóságos és mindenki számára elérhető, aki kész elindulni felé.

A szervezők igencsak gazdag és színes programmal készültek az egységnapra, amely szimbolikusan közös kenyérdagasztással és kenyérsütéssel vette kezdetét. A nagytemplom előtt felállított színpadon a délelőtti folyamán zenés műsor várta az érdeklődőket, s a fellépők között örülhettünk földijeinknek is, hisz a Prima Volta zenekar tagjai között ott voltak a mezővári Kovács testvérek: Dániel (hegedű), Tamás (nagybőgő) és Abigél, aki énekhangjával ezúttal is elvarázsolta a hallgatóságot.

A Debreceni Református Kistemplom adott otthont a Kárpát-medence különböző pontjairól érkezett református kórusok hangversenyének. A tizenegy fellépő kórus között ott láthattuk a nagydobronyi Zöld Ág énekkart is Kovács Judit vezetésével. A fiatalokat a Déri Múzeum előtti parkban várták különböző programokkal, a legkisebbek a Vojtina Bábszínházban bábelőadás mellett kézműves-foglalkozásokon, interaktív játékokban vehettek részt, de gyermekistentisztelettel is készültek számukra. És nem maradt el a Lehetőségek Piacja sem, ahol olyan református értékek mutatkoztak be, amelyek a kultúra, a gasztronómia, a rendezvényszervezés területén gazdagítják egyházunkat, illetve a Debrecen belvárosában felállított standoknál az egyháztestek mellett bemutatkoztak oktatási, szociális és egészségügyi intézmények, illetve sajtóorgánuk is.

Délután kettőkor elcsendesedett a nagytemplom előtt zsúfolásig megtelt tér, megszólaltak a harangok, és szabadtéri úrvacsorás istentisztelet vette kezdetét, ahol Steinbach József püspök Isten örökkévalóságáról tett hitvallást, amit a négy anyaországi püspök imádsága követett. Az ígét ezúttal Kolombán Vilmos József erdélyi püspök hirdette, aki a kegyelemből való megigazulásról, az Isten előtti hódolatáról és a magyar reformátusok hitbéli egységéről beszélt.

Az úrvacsora után felolvasták a Magyar Református Egyház Közös Zsinatának ünnepi nyilatkozatát, amely megerősítette a 2009-ben kimondott egységet, hangsúlyozta a hit és a küldetés megújulását, illetve kitért az elszakított vagy nehéz sorsú testvérek támogatására.

A résztvevők a késő délutáni órákban fáradtan, de lelkiileg feltöltődve indultak haza.

Marton Erzsébet

Szent Rita, könyörögj érettünk!

Casciai Szent Ritára, a legreménytelenebb helyzetekben segítő szentre emlékeztek május 22-én a beregszászi római katolikus templomban.

A katolikus egyházban a szentek tisztelete mindig is fontos szerepet játszott. Hisszük, hogy ők, akik már Isten közelében vannak, méltók arra, hogy megismerjük életüket, kövessük példájukat és közbenjárásukért imádkozzunk.

A szentek között voltak és vannak olyanok, akik úgy mond „népszerűbbek”, ismertebbek, közelebb állnak az emberekhez. Ilyen Szent Rita is. Népszerűsége annak köszönhető, hogy hite, jámborsága, türelme, szeretete felülmúlta a hétköznapi embereket. Már életében is nagy tiszteletnek örvendett, és számtalan csoda kísérte útját: a telen virágzó rózsák, Krisztus töviskoszorújának sebe homlokán, a kolostorba való csodás bejutása, az épségben maradt teste.

Sokan talán azért is érzik közel magukhoz Szent Ritát és tudnak vele azonosulni, mert élete első felében családok életét élt: feleség volt, két gyermeknek az édesanyja. Férjének olyan társa volt, aki eljuttatta őt a megtérés útjára. Majd meg kellett élnie

szeretett férje és gyermekei halálát. Végül élete második felében teljesült nagy vágya: szerzetesnővérré lett, és haláláig az Agoston-rendi kolostorban élt.

Közel 600 év alatt minden korban számtalan imameghallgatás történt, amelyet Szent Rita nevéhez köthetünk. Mindenféle nyomorúságban, bajban, betegségben, aggodalomban, kilátástalan helyzetben öhozza siettek és sietnek ma is a hívek.

Mivel elég korán megözvegyült, ő az özvegyek védőszentje is. A beregszászi egyházközségben a szentmise keretében Molnár János atya külön áldásban részesítette azokat, akik elveszítették házastársukat. Imádkozott értük, hogy állapotukat türelemmel, békességgel viseljék, és megtalálják a módját, hogy miként teljesüljenek ki a szeretetszolgálatban.

Egy másik szertartás, amely az ünnephez kapcsolódik, a rózsaszirmok

megáldása. Halála előtt Szent Rita arra kérte rendtársait, hogy a téli időszak ellenére hozzanak neki a kertből virágzó rózsát. Hitetlenül indultak a rózsáért, és nagy meglepetésükre virágba borult rózsabokrot találtak az udvaron. A hívek a megáldott szirmokból haza is vihettek, beletehették az imakönyvbe vagy más

látható helyre, hogy emlékeztesse őket Isten határtalan hatalmára, és arra, hogy van egy közbenjárónk a mennyben, aki minden nehéz helyzetben segítségünkre siet, ha hozzá fordulunk.

Fehér Rita
Kárpátalja.ma

Reménység

Reménység – egy rövidke szó, mégis tele van erővel, bizakodással, hittel, nehézséggel. Sokféle érzés ez egy ilyen rövid fogalomhoz.

Kedves Olvasó! Te hogy állsz a reménységgel? Mi az első érzés, gondolat benned, amikor találkozol ezzel a kifejezéssel?

Személy szerint én vágyom arra, hogy olyan erővel, mindent elsőpró bizodalommal tudjak reménykedni, ahogyan Péter apostol teszi – „Áldott a mi Urunk Jézus Krisztus Istene és Atyja, aki nagy irgalmából újjászülte minket Jézus Krisztusnak a halottak közül való feltámadása által élő reménységre, arra az el nem múló, szeplőtelen és hervadhatatlan örökségre, amely a mennyben van fenntartva számotokra” (1Pét 1:3-4) –, de be kell vallanom, hogy sokszor hamarabb erőt vesz rajtam a reménytelenség érzése. Valószínűleg mindannyian megtapasztaltuk már a torkunkat szorongató, erőnket elnyomó, kilátástalanságba kergető hatalmat. Akkor, amikor egy betegséget diagnosztizálnak az orvosok. Akkor, amikor nem látni a dúló háború végét. Akkor, amikor az utolsó adag étel is elfogyott. Mindezek halott reménységek. Csalódások, kudarcok, félelmek. Ebben az igében azonban Péter mégsem erről ír, pedig neki is lenne bőven példája alátámasztani a meghalt reménységet. Reménykedett a szabadításban. Jézusban. S képzeljük csak el azt a bizonyos nagypénteket. El előlulta Mesterét, s ha ez nem lenne elég, végignézte,

ahogyan Élete Reménysége ott függ a kereszten, s meghal. Ez ám a reménytelenség! Ez ám a halott reménység.

Péter mégis most az élő reménységet hirdeti. Miért? Azért, mert Jézus feltámadt, s az, ami reménytelenségnek tűnt, az egy új kezdet volt. Kedves Testvérem! Így formálódhat reménytelenséged, s alakulhat reménységgé azokban a bizonyos nehéz helyzetekben.

Reménykedni azt jelenti, hogy számolok egy új lehetőséggel. Egy lehetőséggel, ami megmenthet, kimenthet, kiutat mutathat abból az elveszett, sötét helyzetből, amiben éppen élek.

Kedves Olvasó! Az Élő Reménység – amiről itt hálával zeng Péter apostol – pedig nem más, mint maga az Isten. Az, amikor az Isten lehetőségével számolok, amikor új dimenziót nyitok az életembe. Nem kevesebb ígéretet kaptunk erre, mintsem „Istennek minden lehetséges” (Mt 19:26) Eppen ezért hívő keresztyéneként meg kell feledkeznünk a reménytelenségről, hiszen a mi reménységünk sohasem valamire, hanem mindig Valakire irányul, és ez a legfontosabb. Nem valamire – hogy valahogyan lesz, megfordul a sorsom, kimenekedem valamiféle bajból –, hanem mindig Valakire. Az élő, hatalmas, kegyelmes, megváltó Istenre magára.

Előfordulhat, hogy olyakor nem értjük, nem látjuk tisztán, merre vezet, az útjait elrejtve hagyta, de egyet határozottan tudunk: hogy Isten tartja kezében a sorsunkat és irányítja az eseményeket. Akkor is, amikor talán meggyőződéssel állítjuk, hogy elfe-

ledkezett rólunk. Nem. Ő Jézusban mellénk állt, és mindazzal, amit még cselekedni akar velünk, mindig hű marad ahhoz, amit Jézusban kijelentett. Jézusban pedig azt jelentette ki, amit magának Jézusnak a nevé jelent, hogy „velünk az Isten”. Ehhez Ő mindig hű marad. Ez a mi reménységünk alapja. Sohase legyen a mi keresztyénségünk alapja olyan passzív magatartás, hogy összeszem a két kezem, csak várok, egyszerűen csak reménykedem, hiszen itt úgysem lehet semmit sem tenni, legfeljebb csak reménykedni lehet! Általában akkor szoktunk reménykedni, amikor tenni semmit sem lehet. Sokkal inkább a reménység legyen az az alap, amelyen állunk, és ezen az alapon minden erőnket, emberi képességünket nyugodtan összeszedhetjük cselekvésre. Ne válasszuk hát szét e kettőt – vagy cselekszem, vagy reménykedem –, hanem sokkal inkább kössük össze: cselekedve reménykedjünk és reménykedve cselekedjünk. Eppen, mint az „Orando et laborando” – „Imádkozva dolgozni”.

Próbáljuk meg hát, Testvérek, így látni mindig azt az utat, amelyen járunk. Próbáljuk meg így látni az életünknek azokat az állomásait, ahol néha olyan szomoróan tévelygünk. Vezéreljen az Ő Lelke minket, töltsön hát be bennünket az Ő reménységével, hogy általunk másokra is kiáradhasson, s mások is megtapasztalják, hogy „Csak Istennél csendesül el lelkem, tőle kapok reménységet.”

Hájas-Gáspár Orsolya
batári missziós református lelkész

Parajd Aknaszlatinája

Holdbéli kráterek Parajdon. Sáros víz kavarog a mélyben. Benne törmelékek. Ismerős felvételek. Túlságosan ismerős képkockák. Tíz éve, 2015-ben készítettem riportot Aknaszlatinán az egykori sóbánya tragédiájáról, láttelepet az akkori állapotokról. Végh László fotóriporterrel hűledezve óvatoskodtunk a feneketlen kráterek mellett, elképedve a bányáknál az egykor virágzó élet romjain.

2007-ben szüntették be a só kitermelését az utolsó bányában, 2013-ban zárta be végleg kapuit a komplexum. Két évvel később úgy jártunk ott, mintha több száz éve az enyészetnek átadott katasztrófa sújtotta területen barangolnánk. Ép ésszel felfoghatatlannak tűnt, hogy a dűledező épületek, őrizetlenül hagyott tárnalejáratok nem olyan régen még több mint ezer ember munkahelyét biztosították, és az ország minden pontjáról, sőt külföldről is rengeteg gyógyulni vágyó látogatta az allergológiai kórház föld alatti részlegét. A generációknak biztos megélhetést adó bánya helyett maradtak a víznyelők, kráterek és a non-stop életveszély.

Ma mellbevágó gyorsasággal élék át

Parajdon azt, amit Kárpátalján 20-30 év sumákja (tudatlansága?) alatt mosott ki a beszivárgó víz. Most minden szem rájuk szegeződik. Gyűjtések indultak Kárpátalján is a parajdiak megsegítésére. Szép az összefogás, hasznos is, különösen a nemzeti összetartozás emléknapijának apropóján, bennem mégsem az összetartozásunk tüze ég. Másfélék a lángok. Gomolygó füstöt okádnak, halált táncolnak, fojtanak. A kiállás, szívünkben hordozás jóleső lehet, de mit sem változtat a tragédia súlyosságán, a meg nem másítható, vissza nem fordítható pusztuláson, ami – és ez a legdühítőbb – megelőzhető lett volna. Aknaszlatinán és Parajdon is.

Hogy balsorstépés-e, hogy mindkét helyen különben szakadt magyarok jövőjét pecsételték (pecsételik épp) meg, nem tudom. Hogy tép minket a balsors, az vitathatatlan. Hogy mi még inkább tépjük, szaggatjuk egymást, magyarok magyarokat, arról vitatkozhatnánk, de fölösleges. A hozzá nem

értő kezeknek kiszolgáltatva mindenesetre mindennél nagyobb szükségünk van arra a bizonyos isteni védőkarra. Vagy legalábbis értő, megfelelő anyagi forrással rendelkező,

tenni akaró szakemberekre, hogy elkerüljük az akár emberéleteket is követelő ökológiai katasztrófákat. Parajdon talán nagyobb esély van rá. Kárpátalján időről időre területekre kerül a téma, voltak állapotfelmérések, érdemben mégsem történik semmi. A megtelt bányákat csöndben emészti a víz, és felő, hogy a csönd előbb-utóbb nagy robajjal ér véget. Mi pedig majd akkor kapunk észbe, akkor kongatjuk a vészharangokat, amikor már nincs mit tenni, amikor már túl késő.

Pallagi Marianna

Aknákkal teli örökség: mikor lesz újra művelhető Ukrajna földje?

Három évvel a teljes körű orosz invázió megindulása után Ukrajna továbbra is olyan gazdasági és infrastrukturális kihívásokkal szembesül, amelyek alapjaiban érintik az élelmezésbiztonságot és a mezőgazdaság újraindítását. Az egyik legsúlyosabb és legnehezebben orvosolható következmény a mezőgazdasági területek aknamentesítése. Jelenleg a potenciálisan szennyezettként nyilvántartott földterületek nagysága meghaladja a 174 ezer négyzetkilométert – ez Ukrajna teljes területének mintegy harmadát teszi ki. A probléma nem csupán a keleti és déli háborús övezetekre korlátozódik, hanem egyre inkább a központi régiókat is érinti, különösen a visszafoglalt vagy felszabadított zónákban.

A föld mint kritikus erőforrás

Ukrajna a háború előtti években a világ egyik vezető mezőgazdasági exportőre volt. A gabonafélék, napraforgó, kukorica és egyéb alapvető termények termesztésének lehetősége azonban nemcsak termelési kérdés, hanem stratégiai jelentőségű is a globális élelmiszerláncok szempontjából. A mezőgazdasági kapacitások visszaállítása tehát nem pusztán nemzetgazdasági, hanem geopolitikai jelentőségű feladat is.

A helyreállítás során az ukrán kormány és nemzetközi partnerei elsősorban a mezőgazdasági területekre fókuszálnak. A célkitűzés szerint az elkövetkező tíz évben

a szennyezett területek legalább 80 százalékát vissza kell adni a gazdaság számára. A mezőgazdasági rendeltetésű földek prioritást élveznek az aknamentesítési programokban, mivel ezek képezik az ország élelmiszertermelésének alapját.

Haladás és mérőföldkövek

A 2024-es év végére az ukrán állami és magán aknamentesítő szervezetek – köztük a katasztrófa-elhárítás, a rendőrség, a nemzeti gárda és a határőrség – mintegy 35 ezer négyzetkilométernyi területet tisztítottak meg különféle robbanószerkezetektől.

2025 tavaszáig országosan már több mint 1000 hektárt lehetett újra használatba venni, és ezeket a területeket azonnal be is vetették különböző alapvető mezőgazdasági kultúrákkal – például gabonával és burgonyával.

Itt is fontos a nemzetközi források szerepe

Az ukrán kormány a központi költségvetés mellett külső és közösségi források mozgósítására is törekszik. A 2025-ös költségvetésből 2,5 milliárd hrivnyát irányoztak elő humanitárius aknamentesítésre, ám ez önmagában nem elegendő. Kiegészítésképpen a UNITED24 nevű hivatalos adománygyűjtő platformon keresztül eddig 200 millió hrivnya gyűlt össze, amelyet pirotechnikai eszközök, nehézgépek, védőfelszerelések és logisztikai támogatás beszerzésére fordítottak. Az ilyen jellegű társadalmi hozzájárulások a civil szektor

aktív szerepvállalását is demonstrálják a háború utáni újjáépítésben. Nemzetközi támogatók is részt vállaltak az újjáépítés ezen szegmenséből. Az olasz AICS fejlesztési ügynökség például 6 millió eurós keretet különített el aknamentesítési projektekre, különös tekintettel a Harkiv térségében lévő területekre. Ezek a programok túlmutatnak a technikai helyreállításon: céljuk az ismeretterjesztés, a megelőzés és a lakosság körében végzett tudatosítás, különösen olyan közösségekben, amelyek közvetlenül is érintettek voltak a harcokban.

Miért nem elég az önfinanszírozás?

Az aknamentesítés költségei jelentősek: nemzetközi becslések szerint egyetlen hektár megtisztítása akár 50 ezer amerikai dollárba is kerülhet. Ez az összeg még közepes méretű vállalkozások számára is megterhelő, a kisebb gazdaságok számára pedig gyakorlatilag elérhetetlen. Ebből következik, hogy sem az ukrán állam, sem a mezőgazdasági szereplők nem képesek egyedül viselni a teljes terhet – ezért van kulcsszerepe a kombinált finanszírozási modellnek.

Az új szemlélet szerint a mezőgazdasági földek helyreállítása nemcsak humanitárius vagy háborús utómunka, hanem gazdasági beruházás is. A megtisztított földterület értéknövekedése, a helyi gazdaság élénkítése, a foglalkoztatás bővülése és az exportképesség növekedése mind azt jelzik, hogy az aknamentesítés nemcsak költség, hanem hosszú távon megtérülő befektetés is lehet.

Bujdosó Ivett
Forrás: KISZÓ

„Itt maradni, szolgálni, építeni”

Fodó Sándor-díjat kapott Tóth László

Idén Tóth László, a Nagyberegi Református Gyülekezet lelkipásztora, a Beregi Református Egyházmegye esperese, a Nagyberegi Református Líceum lelkész-igazgatója kapta a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) által alapított Fodó Sándor-díjat az egyházi személyek kategóriában. Az elismerést azoknak ítélik oda, akik a magyarság érdekében kiemelkedő közösségi szervezőmunkát végeznek.

Tóth László évtizedek óta szolgálja nemcsak gyülekezetét, hanem a teljes kárpátaljai magyar közösséget is – hittel, tettekkel, emberségesen. A háborús nehézségek közepette is kitartással és szeretettel igyekszik támaszt nyújtani a rászorulóknak, közösséget építeni ott, ahol sokszor a remény is megingani látszik. A díj kapcsán készült beszélgetésünkben a lelkipásztori hivatásról, a közösség iránti elkötelezettségről és a kárpátaljai magyar lét mindennapjairól kérdeztük őt.

– *Hogyan fogadta a hírt, hogy Ön kapta a 2025-ös Fodó Sándor-díjat?*

– Először Juhász Edinától, a KMKSZ Nagyberegi Alapszervezetének elnökétől hallottam, hogy felterjesztenének a díjra, majd a KMKSZ irodájából hívtak, hogy meg is kaptam. Bevallom, a díjakkal szemben mindig volt bennem némi szkepticizmus. Úgy érzem, az ilyen elismerések nemcsak az egyént, hanem a közösséget is díjazza. Egy ember önmagában keveset tud elérni – kell mögé egy csapat, amelynek tagjai mozdulnak, tesznek, támogatnak. Ez a díj számomra leginkább a nagyberegi gyülekezetről, a liceumról, az Együtt Beregiért civil szervezetről és mindazokról szól, akikkel együtt munkálkodunk. Én csak egy része vagyok ennek az egésznek.

– *Mit jelent az Ön számára ez az elismerés személyesen, illetve a szolgálatában?*

– Lelkipásztorként a legfontosabb feladatom az ige hirdetése – ez az elhívásom lényege. A gyülekezeti szolgálat azonban nem választható el attól a közösségtől, amelyben élünk. A hitbéli építkezés mellett mindig ott van a falu, a környezet, ahol tenni lehet a fejlődésért, a megmaradásért. Ez a díj számomra azt jelenti, hogy egy olyan közösség tevékenységét ismerik el velem, amely élni akar – legyen szó a gyülekezetről, a Nagyberegi Református Liceumról vagy az egész Beregi Egyházmegyről. Számomra ez megerősítés, hogy van értelme a közös munkának.

– *Hogyan kezdődött az Ön szolgálata a Beregi Egyházmegyében, és hogyan formálta az ottani közösséget?*

– Három éve vagyok a Beregi Egyházmegye esperese, így ott még formálódik a szolgálatom hatása. A legtöbbet Nagyberegen tudtam elérni, ahol 2006-ban kezdtem lelkipásztorként. Akkoriban éppen egyházszakadás után volt a gyülekezet, így az első időszak a gyógyulásról szólt. Hasonló kihívásokkal küzdött a református liceum is, amelyet azóta

igyekeztünk megerősíteni. Ma már egy jól működő intézmény, ahol figyelünk arra, hogy minden gyermeket saját adottságai szerint támogassunk. Esperesként pedig az a célom, hogy segítsen a gyülekezetek és a lelkészek szolgálatát, hogy ott helyben el tudják látni azt a küldetést, amit kaptak.

– *Volt-e olyan emlékezetes pillanat a szolgálat során, amely különösen meghatározó volt az életében, hitében vagy pályafutásában?*

– Számomra a legmeghatározóbb mérföldkő az volt, amikor megértettem Isten hívását. Az eredeti végzettségem szerint ugyanis alsós tanító vagyok, és több mint két évig tanítottam is iskolában. Aztán egyszer csak megszólított az Úr, és világossá vált számomra, hogy a lelkipásztori hivatás az én utam. Ez volt az a pont, ahol az életem iránya megváltozott. A szolgálati utam során több helyszínen is megfordultam. Munkácson kezdtem a munkát, majd később Nagyberegre kerültem, ahol azóta is dolgozom. Különösen meghatározó volt számomra az a munkácsi időszak, amikor Gulácsy Lajos püspök mellett lehettem segédlelkész. Nagyon sokat tanultam tőle – nemcsak a szavaiból, hanem a tetteiből is. A jövő tekintetében pedig úgy gondolom, az életünk Isten kezében van. Ő az, aki tudja, merre tart ez a világ, és milyen jövőt készített el számunkra. A Szentírás nem ígér könnyű időket: azt olvassuk, hogy a világ nem jobb, hanem egyre rosszabb lesz. Azonban nem ez az igazi célunk. Nem ezen a földön kell megalkotnunk a tökéletes világot, hanem abban az Istenben kell bízunk, aki örök életet ígért nekünk. Ha ezt megértjük, akkor a nehézségek is könnyebben túljutunk, mert tudjuk, hogy van értelme a küzdelemnek.

– *Milyen közösségépítő tevékenységet tart különösen fontosnak jelenleg Kárpátalján?*

– Lelkipásztorként számomra a legfontosabb a lelki munka, mert minden abból fakad, milyen a kapcsolatunk Istennel. Ha tisztában vagyunk azzal, kik vagyunk, és mi a küldetésünk, akkor tudjuk felelősen szolgálni azt a közösséget is, ahol élünk. A gyülekezet nem létezhet elszigetelten – hatással van a környezetre, és nem is vonulhat ki abból. Úgy gondolom, hogy a keresztyén hit nem ellentétes a nemzeti hovatartozással, sőt: ha Krisztusban hívőként értjük meg, hogy nem véletlenül születünk magyarként Kárpátalján,

akkor a szülőföldhöz való ragaszkodás nem teher, hanem az isteni elhívás része. Ezért is fontos, hogy a gyülekezetek közösségformáló és nemzetmegtartó szerepet vállaljanak a mai körülmények között is.

– *Milyen nehézségekkel néznek szembe ma a kárpátaljai magyar református közösségek?*

– A legfőbb kihívások között ott van a létszámcsökkenés, az elvándorlás és az anyagi nehézségek. Ezeket sokan említik, de én úgy látom, hogy mindezeket túl van egy általános elfáradás is a közösségekben. Ez a fáradtság még nehezebbé teszi a mindennapi küzdelmet. A Szentírás azonban emlékeztet bennünket: „Mindenre van erőnk a Krisztusban, aki meg erősít minket.” A hit az, ami eddig megtartott bennünket, és úgy gondolom, a jövőben is ez adhat erőt. Sokan úgy érzik, könnyebb lenne máshol, más országban élni – és valóban, sok minden csábító lehet kívülről nézve. Ám az, hogy mégis itt maradunk, azt is jelenti, hogy szeretjük ezt a helyet, és értjük, hogy nem véletlenül vagyunk itt. Ha Isten ide rendelt bennünket, ez a szülőföldünk, ezeket az utcákat ismerjük, ezekhez a dolgokhoz, emberekhez kötődünk. A gyökereink itt vannak, és ha ezeket elszakítjuk, nem jut el hozzánk az a „táplálék”, amit eddig ezek a gyökerek közvetítettek. Fontos, hogy tudatosítsuk magunkban: a magyar közösség nem fog magától megmaradni. A jövőre való felkészüléshez szükség van szemléletváltásra is, különösen a fiatalok körében. Ma sokszor a világlátás, az élménykeresés az elsődleges cél, és csak később jön a családalapítás gondolata, ha jön egyáltalán. Pedig a család nem akadály, hanem lehetőség. A megmaradásunk egyik záloga az, hogy legyen utánpótlás – ha nem lesznek gyerekeink, elfogyunk, ez egyszerűen belátható. A családalapításnak, a gyermekvállalásnak újra értéket kell adni, ahogy azt a Biblia is tanítja. Ez nem zárja ki a tanulást, a karriert, hiszen a család is egy karrier, egy életpálya, amely a jövőt építi.

– *Mit üzenne azoknak a fiataloknak, akik a kárpátaljai magyarság szolgálatát szeretnék hivatásként választani?*

– Lelkipásztorként azt tudom tanácsolni, hogy ezt a szolgálatot ne akarják a Biblia nélkül végezni. Legyen jelen Isten igéje az életükben, a döntéseikben, a munkájukban, mert csak így lehet igazán tartós és értékes az, amit tesznek. A Szentírás világosan fogalmaz: minden elmúlik, de Isten igéje megmarad. És azért marad meg, mert tökéletes. Minden más, amit ember alkot, mulandó és tökéletlen. Isten igéje azonban igaz, örök és megbízható – ezért érdemes arra építeni az életünket, a küldetésünket. Ha valaki ezt az ígét komolyan veszi, és ebből minél többet épít be a munkájába, a kárpátaljai magyarság érdekében végzett szolgálatába, akkor annak nemcsak itt, a földi életben lesz gyümölcse – akár elismerések, díjak formájában –, hanem az örök élet szempontjából is maradandó értéke lesz. Ezért érdemes igazán élni és szolgálni.

A Tóth Lászlóval folytatott beszélgetés után nehéz nem elgondolkozni azon, vajon mi magunk hogyan tudunk helytállni ott, ahová rendeltettünk – hittel, közösségben, szeretettel.

Kun Viktória

Tegyük jobbá a világot!

A Görögkatolikus Ifjúsági Szervezet (GISZ) fontos feladatának tekinti a lelkigondozás mellett a fiatalok szociális jólétének segítését is. Ez utóbbi célból indította el 2015-ben a Szent Margit Program ösztöndíj pályázatát, amelynek köszönhetően azóta több száz gyerek részesült támogatásban. A tízéves évfordulót lelkinnappal ünnepelték május 17-én Beregszászon, az Ortutay Elemér Görögkatolikus Központban. Az alkalmon átadták a kárpátaljai felsőoktatásban tanuló hallgatók számára meghirdetett Szent Margit Program Plusz pályázat ösztöndíjait is.

– Szent Margit IV. Béla király lánya volt, aki egész életét Istennek szentelte. Még gyermekkorában felajánlották őt a nemzet megmeneküléséért, és kolostorban nevelkedett. Egyszerűség, alázat és mély lelki élet jellemezte, egész életében a békéért, a népéért imádkozott. Példája arra hív, hogy a mindennapokban is merjünk szeretetből élni, szolgálni és hűségesnek maradni Istenhez; hogy a csendes, hűséges élet is lehet hősies, ha Isten szeretete vezeti. Nyissuk meg a szívünket Isten előtt és merjünk szolgálni ott, ahol éppen vagyunk – fogalmazott az ünnepséget nyitó adorációt követő köszöntőjében Papp Ferenc, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának konzulja. A szentről elnevezett programról szólva kiemelte: az lehetőség arra, hogy közösen építsük a jövőt – imádsággal, barátságokkal és nyitott szívvel.

A diplomata a továbbiakban megköszönte az egyházak, az oktatási intézmények munkatársainak az anyanyelv, a magyar kultúra megőrzését szolgáló áldozatos munkáját. Kiemelte a háborús helyzetben az

egyházak reményét, vigasztalást és Istenben, illetve a jövőben való hitet adó fontos szerepét. „Ezekben a nehéz időkben egy egyházi közösség azzal teheti a legtöbbet a magyar nemzetért, nemzettársainkért, hogy a legnagyobb bajban és veszélyben is ébren tartja a reményt, és megtanít reménységgel teli lélekkel, magyarul imádkozni, célokat kitűzni, összefogni és dolgozni”. Papp Ferenc megerősítette: „A magyar nemzettársak mindig számíthatnak és számíthatnak egymásra, fogják egymás kezét. A kárpátaljai magyar közösség erősítése és segítése a magyar kormány kiemelt feladatai közé tartozik”.

– Ifjúsági szervezatként fontos, hogy a fiatalok lelki életére ügyeljünk, de szociálisan is érzékenyek kell legyünk a problémákra – kezdte köszöntőjét és tájékoztatóját Lődár Jenő atya, a GISZ elnöke. Elmondta: a 2015-ös közgyűlésen dolgozták ki a részleteit és indították útjára a Szent Margit Programot, amelynek alapja az istenszeretetből fakad, ahogy azt Szent Margit imádsága tanítja: „Istent szeretni, magamat megvetni, senkit meg nem utálni, senkit meg nem vetni”.

Lődár Jenő beszámolt arról is, hogy a tíz év alatt közel 100 segítőkész fiatal és 4 munkatárs vett részt a program működtetésében. Ez idő alatt 1631 pályázatot bíráltak el pozitívan, több mint 70 millió forintot adtak át, amit jóakarátú emberek adtak össze. Jelenleg több mint 370 gyerek van a programban, akik rendszeresen részesülnek valamilyen támogatásban, idén összesen közel 20 millió forintnyi összeggel. A jubileumi alkalmon pedig a Szent Margit Program Plusz keretében 1 430 000 forintot osztanak ki 29 főiskolás és egyetemista között.

– Nem az összeg a lényeg, hanem az üzenet, hogy van, aki segít, embertársaim nem közömbösek irántam – fogalmazott az ifjúsági szervezet vezetője, aki Gamáliel rabbi gondolatával zárta beszédét: „Ha a keresztények ügye Istentől van, nem tehetünk semmit”. Legyen a Szent Margit Program is Isten ügye! Lődár Jenő köszönőleveleket nyújtott át azoknak a támogatóknak, akik a kezdetektől részt vesznek a programban, illetve azoknak, akik egykori támogatottakból lettek támogatókká.

A lelkinnap további részében Hortobágyi Arnold (OSB) bencés rendi szerzetes magával ragadó, mélyen elgondolkodtató előadásából, elmékedéséből épülhettek a résztvevők. A jelenleg Munkácscon szolgálatot teljesítő pap olyan kérdésekre kereste a választ, mint például mit tehetünk ma magunkért? Hogyan tudok reményt ébreszteni másokban? Hogyan tudom felismerni a másik szükségleteit? Miért segítesz? Kikből válnak jó segítők? Az egyik legfontosabb, hogy legyen meg benned a segítség szándéka a viszonzás elvárása nélkül.

– Önmagunkat megbecsülve, másoknak segíteni úgy tudunk, ha ismerjük a legnagyobb karítaszost, Jézus Krisztust – hangzott az összegzésben.

A lelkinnap végén Demkó Ferenc, a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye püspöki helynöke, átadva az ösztöndíjakat, hálát adott az Urísten gondviseléséért és köszönetet mondott a támogatóknak.

– Ez az összeg nem elég ahhoz, hogy fiataljaink itthon maradjanak, de érezhetik: van egy gesztus jobbá tenni a világot – mondta az esperes.

Az ünnepi alkalom – amelyet Ferku Szilveszter énekszolgálat, illetve a támogatók rajzaiból készült kiállítás gazdagított – a „születésnap” torta elfogyasztásával és kötetlen beszélgetéssel ért véget.

Kovács Erzsébet

25 éves a Kárpátaljai Magyar Diákok és Fiatal Kutatók Szövetsége

Április 26-án ünnepelték a Kárpátaljai Magyar Diákok és Fiatal Kutatók Szövetsége (KMDFKSZ) létrejöttének 25. évfordulóját. A Nagydobronyi Magyar Házban tartott eseményre nemcsak jelenlegi tagok, külhoni és kárpátaljai partnerek, de alumni, (azaz egykori, „öregdiák” – a szerk.) tagok is ellátogattak.

A himnuszok eléneklését követően az egybegyűlték egy perc csenddel adóztak a háborúban elesettek emlékének. Majd Somogyi Dorina, a KMDFKSZ jelenlegi elnöke köszöntötte a vendégeket. Mint be-

örököltünk, hogy a következő generációk is megélhessék a közösség erejét, a tudás örömét.”

Ezt követően Mohay Gergely, a Kulturális és Innovációs Minisztérium főosztályvezetője osztotta meg gondolatait az évforduló kapcsán: „Aki azonban közösséget szervez, nemcsak kincset teremt, nemcsak egy kézzelfogható terméket hoz létre, hanem egy élő forrást indít útjára. Hogy miért? Mert a közösségben az emberek együtt erősebbek, mint külön-külön, mert azok az interakciók, kapcsolódások, melyeknek egy közösség ad fórumot,

sem vagytok mindig tudatában. A 25 éves jubileum pedig jelzi, hogy a közösség egyes generációi mind beletették a maguk részét a munkába, ami azt jelenti, hogy az első, az ötödik, a tizedik és a tizenötödik évben is hittek a szövetség céljaiban. Ezért ezúton is gratulálok ehhez a teljesítményhez!”

A főosztályvezető gondolatai után Szigeti-Séra Natália, a Nagydobronyi kistérség alpolgármestere megköszönte, hogy az ünnepséget ebben a kistérségben tartották. Majd Bernát Tamás református lelkész kért áldást a rendezvényre, s üdvözölte a fiatalok elhivatottságát a közösség iránt.

A köszöntők után a Nagydobronyi Művészeti Iskola növendékeinek ünnepi műsora következett.

Az esemény második felében a szervezet múltjáról, egykori kihívásairól, üzenetéről és közösségéről esett szó. Kerekasztal-beszélgetés keretén belül Kudlotyák Krisztina, Turányi Tatjana és Lőrinc Ingrid, a KMDFKSZ korábbi elnökei idézték fel személyes élményeiket, megosztva a mozgalom megalakulásának körülményeit, a legnagyobb kihívásokat, valamint azt, hogyan formálódott az évek során a szervezet közösségi élete. A beszélgetés során szóba kerültek meghatározó események, fontos mérföldkövek, valamint az a szellemiség is, amely máig meghatározza a KMDFKSZ működését.

A jubileumi ünnepség állófogadással ért véget, ahol Nagy Ferenc, a Nagydobronyi kistérség polgármestere mondott pohárköszöntőt.

A KMDFKSZ 25 éves jubileumi ünnepsége nem csupán a múlt értékeinek megőrzéséről, hanem a jövőbe vetett hit megerősítéséről is szólt. A résztvevők közös élményei, a megható visszaemlékezések, valamint az ünnepélyes pillanatok mind azt bizonyították, hogy a szervezet nemcsak egy diákmozgalom, hanem egy élő, fejlődő közösség, amelyre ma is büszkén tekinthetnek mindazok, akik valaha a részesei voltak. A 25 év alatt létrejött kötelékek, közösen elért eredmények és megélt tapasztalatok erős alapot adnak ahhoz, hogy a KMDFKSZ továbbra is sikeresen támogassa a kárpátaljai magyar diákokat és fiatal kutatókat még sok évtizeden át.

L. I.

szédében aláhúzta: „Huszonöt évvel ezelőtt egy álom formálódott meg néhány bátor, elhivatott fiatal szívében: hogy közösséget teremtsenek, amely összefogja, támogatja és megerősíti a kárpátaljai magyar diákokat és fiatal kutatókat. Egy közösséget, amely értéket teremt, tudást közvetít és jövőt épít. A 25 éves jubileum nemcsak a múlt ünnepelése, hanem a jövő felé tekintés is. Feladatunk most az, hogy továbbadjuk mindazt a tapasztalatot, értéket és lelkesedést, amit

később további értékeket hozhatnak létre, és mert a közösség tömegvonzása további embereket vonzhat a közösséghez. Különösen így van ez, ha a közösség kutatókból és diákokból áll. Biztosak lehetünk ugyanis abban, hogy ahol három kutató találkozik, ott egyórás beszélgetés után nemcsak a hármójuk tudása adódik össze, hanem egy új, negyedik ötlet is teremthető. Ez a ti láthatatlan kezetek, hozzáadott értéketek, olyan aranybánya, mely értékének talán ti

Írták, mondták

A nagy alkalmaknak, a jeles évfordulóknak is megvan a maguk katalizátor szerepe, mert figyelmünk fókuszába emelik történelmünk fontos fordulópontjait. Az évfordulós megemlékezésekben találkozunk múlt és jövő. Mi elődeinkre emlékezünk, s ők üzennek nekünk.

Nagy Ferenc

Nem csak a naptárnak van piros betűs napja. Az élet elhoz másféle, láthatatlan

ünnepeket is. Ilyenkor felejtés el mindent, figyelj az ünnepre.

Márai Sándor

Aki valami nagy dolgot ajándékozik, nem kap halát érte; mivel a megajándékozott személy túl súlyos terhet vállalt magára az ajándék elfogadásával.

Friedrich Nietzsche

Nincs a jótékonyiságnak még egy olyan erős ugródeszkája, mint a rossz lelkiismeret.

John Steinbeck

Ha csontot löksz a kutyának, még nem vagy jótékony. Akkor vagy jótékony, ha megosztod a csontot a kutyával, pedig magad is éppoly éhes vagy, mint a kutya.

Jack London

Tartsd mindig eszedben, hogy minden ember azonos állapotban születik, és hogy semmi sem emel fel, csakis az alázat, semmi sem taszít le, csakis a gőg és a gyűlölség.

Szent István

22. alkalommal szervezték meg a jótékonyági koncertet

Száz perc száz emberért

22 éve már, hogy Beregszászi Olga, a szülővárosának nevét viselő, Magyarországon élő énekes Budapesten szervez jótékonyági koncertet a kárpátaljai nehéz sorsú magyarokért. Hagyományosan a MOM Kulturális Központban április 27-én tartották meg a nagyszabású rendezvényt, melyen többek mellett fellépett a Kormorán együttes, Balázs Péter színművész, Navratil Andrea énekes, a beregszászi Rezeda Néptáncgyűjtés.

tek a vendégeknek, akik ezt követően átnyújtották az anyagi támogatást a 100 rászorulóknak.

Néhány éve a tehetséges gyermekeket is segíti Beregszászi Olga. Az átadó-ünnepséget ezúttal is a Beregszászi Kosuth Lajos Líceumban tartották, ahol Zseltvay Emese igazgató fogadta az adományozókat. Bárdos István pedagógus hangsúlyozta: Beregszászi Olga néhány

Beregszászi Olga mindig jómaga hozta el az összegyűlt pénzádományt, most nem tudott eljönni, viszont Beregszászba látogattak azok a hölgyek, akik első perctől támogatták Olga kezdeményezését. Így tehát a Vérke-parti városba látogatott Schmittné Makray Katalin, Magyarország korábbi köztársasági elnökének, Schmitt Pálnak a neje, Hampel Katalin Magyar Örökség díjas divattervező, valamint Béres Klára, a Béres Alapítvány elnöke.

Útjuk elsőként a Beregszászi Kodály Zoltán Művészeti Iskolába vezetett, ahol a rászorulóknak már nagyon várták őket. Babják Zoltán szívélyesen fogadta a kedves vendégeket. Mint mondta, megtiszteltetés és öröm, hogy a hölgyek ellátogattak Beregszászba, akikkel eddig a jótékonyági koncerteken találkozott.

– Mindig fontosnak tartom, hogy részt vegyek a budapesti koncerten, és roppant fontos, hogy most a városunkban fogadhatjuk a főszervezőket és támogatókat. Azokat a hölgyeket, akik a kezdetekkor Olga mellé álltak, és a mai napig támogatják a kezdeményezését. A beregszásziak nevében szeretném megköszönni az áldozatos munkájukat, azt, hogy gondolnak ránk, hogy nem felejtik el a nehéz körülmények között élőket – hangsúlyozta a Beregszászi kistérség polgármestere.

A művészeti iskola növendékei és pedagógusai rövid koncerttel kedvesked-

éve úgy döntött, hogy hasonló módon azokhoz, akik valaha őt segítették a művészi pályán, valamiképpen visszaadja a mostani fiatalabb generációnak azt, amit egykor kapott.

– Tekintsetek erre az adományra úgy, fogadjátok olyan lelkelettel, mintha egy kölcsönt kaptatok volna váratlanul, a segítő szándék megnyilvánulásaként – intézte szavait a támogatott diákokhoz a pedagógus.

Idén húsz, Beregszászban tanuló tehetséges diák részesült anyagi támogatásban.

Hampel Katalin első perctől rész vesz a kezdeményezésben, most sem volt ez másként.

– Huszonöt évvel ezelőtt keresett meg Olga engem az ötlettel, hogy szeretné a szülővárosát támogatni, s arra kért, csatlakozzak hozzá, és szervezzünk együtt jótékonyági koncertet. Boldogan mondtam igent, és az est első részét azóta is Olga szervezi, a másodikikat én divatbemutatóval. A munka oroszlán-részét ketten vállaljuk, a jegyeladástól a műsorszervezésig. Ez nagyon nehéz munka, de egyben élmény számomra, hogy itt lehetek. Többször mondtam már, hogy idős korom miatt már nem vállalom ezt az egészet, de most, hogy találkoztam a beregszásziakkal, az időséssel és a fiatalokkal egyaránt, megtekinthetem a művészeti iskolások fellépését, biztos, hogy folytatni fogjuk ezt a missziót – hangsúlyozta a viselettervező. Hozzátette: a támogatókat sosem volt nehéz megtalálni, a 22 év alatt a 700 fős elegáns terem mindig zsúfolásig megtelt, a művészek ingyen lépnek fel, a szeretetdobozban is sok pénz gyűlik össze. – A divatbemutátón most nem modellek, hanem ismert, de hétköznapi hölgyek – politikusok, műsorvezetők – mutatták be a ruhákat, és úgy láttam, sokkal nagyobb sikerük volt, mint a kevésbé ismert modelleknek – jegyezte meg Hampel Katalin.

Schmittné Makray Katalin szintén első alkalommal járt vidékünkön.

– Jómagam is több mint húsz éve részt veszek a budapesti koncert szervezésében és lebonyolításában. Előbb manökenként –

mindmáig szívesen öltöm fel Hampel Katalin csodás ruháit –, majd támogatóként. Az, hogy segítséget nyújtunk, soha nem volt kérdés, de sajnos nem tudunk eleget segíteni. Most, hogy láttam azokat a személye-

ket, akiket támogatunk, az én gyermekkorom jutott eszembe. Én '56-os, „háborús” gyerek vagyok, ezért átérzem azt, amikor olyan országban kell élni, ahol háború dúl, ahol nélkülözés van. Viszont biztató dologként jegyezném meg, hogy én is felnőttem, megöregedtem. Azt kívánom mindenkinek, hogy legyen jobb élete, hogy öregedjen meg, és ne azért aggódjon, ami nincs, hanem az legyen fontos, ami van, és együtt tegyünk azért, hogy még több legyen. A legfontosabb mégis az, hogy szeretet legyen egymás iránt, ugyanis ez ad energiát a folytatáshoz! Mi biztos, hogy minden energiánkkal a folytatásra törekszünk, és azt is biztosan állíthatom, hogy nincs olyan nap, hogy ne gondolnánk az itteni honfitársainkra – jegyezte meg Schmittné Makray Katalin.

A rászorulókat az anyagi támogatás mellett Béres Cseppet is kapnak, ami testi erőt ad, s ez szintén nagyon fontos. Az immunerősítőt ezúttal Béres Klára nyújtotta át a kedvezményezetteknek.

– Boldog vagyok, amikor azt mondhatom, hogy a kezdete óta a program mellett állunk. A Béres egy olyan cég, amely törődik a magyarsággal, s nekünk ez nem egy szlogen, hanem szívből jövő érzés. Apósomnak, dr. Béres Józsefnek, a Béres Csepp megalkotójának életútja számunkra erőforrás, vagyis azt jelenti, hogy nekünk, utódoknak kötelességünk folytatni azt, amit ő elkezdett. A mi családjunkban természetes, hogy a jó ügy mellé állunk, mert ott a helyünk. Az pedig külön megtiszteltetés, hogy az Olga programjában részt vehetünk, és segíthetünk. A segítségnyújtás pedig nekünk ad erőt a mindennapi küzdelmeinkben – hangsúlyozta Béres Klára.

A beregszászi programon mindhárom támogató hölgy nagyon jól érezte magát, és egyhangúlag kijelentették, hogy bár először jártak Kárpátalján, de biztos, hogy nem utoljára.

Hegedűs Csilla

Oktatási program a méhészettről

A Pro Agricultura Carpatika Jótékonyági Alapítvány határon átvágó együttműködési projekt keretében valósítja meg *Fiatal méhészek* elnevezésű oktatási programját. Ennek során 15 kárpátaljai magyar tannyelvű iskola alsó osztályos tanulói ismerkednek hasznos rovarjaink életével, kapnak felvilágosítást arról, hogy mennyire pótolhatatlan az ő tevékenységük.

A szervezők maximálisan arra törekedtek, hogy a méhek munkájával való ismerkedés ne legyen unalmas, tankönyvszagú. Eppen ezért az iskolákban tartott találkozók a Méhmese című előadással kezdődtek. Ennek során nem csupán Zümi eltévedésének, találkozásainak és szerencsés hazatérésének történetét követhették nyomon, hanem egyúttal bepillantást nyertünk a kaptárak népének életébe is. Például abba, hogy milyen táncokkal kommunikálnak egymással a méhek. A Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház társulatának tagjai – Heczel Jázmin (Pille/Dögi) és Huzina Eszter (Zümi) – játékokkal magukkal ragadták a közönséget. A gyerekek aktív részeseivé váltak az előadásnak, amelynek végére világosság vált számukra, hogy földi létünk még rövid távon sem képzelhető el méhek nélkül, hisz növényeinknek mintegy 80 százalékát ők porozzák be.

Hasznos rovarjaink életéről további izgal-

mas részleteket tudhattak meg ifj. Deme András gyakorló méhésztől, aki beszélt a méhanya, a herék és a dolgozó méhek szerepéről, a fiasítás növeléséről, a virággör és a nektár gyűjtéséről, az idegen betolakodók elleni védekezésről. A kaptárak, a keretek felépítése éppúgy szóba került, mint a lép kiépítésének folyamata. A gyerekek a későbbiek során megismerkedhettek a különböző méhészeti eszközökkel, a füstölőtől a kaptárszolgán át a fedelező villáig. Majd egy üvegkaptáron keresztül nyomon követhették a méhek építő munkáját. Néhány jótanács is elhangzott, például, mit kell tennünk akkor, ha egy méhecske száll ránk, vagy ha netalán egyikük megcsípne.

Végül pedig mézkestolást tartottak. Korai virágmézet, akác- és napraforgómézet, valamint különböző ízesítésű – gyömbéres, homoktövises, propoliszos – mézet ízlelhettek meg a tanulók.

– A *Közös hagyományok*

és a kézműves mesterségek megőrzése Szatmár megye és Kárpátalja régiókban elnevezésű nemzetközi projekt keretében megvalósuló oktatási programmal az a célunk, hogy a fiatalok már kisiskolás korban behatóbban megismerkedjenek a méhek életével, tudatosítsák, mennyire fontos és közérdekű tevékenységet végeznek ezek a rovarok – mondta el a sajtó jelenlévő képviselőinek Varga István projektmenedzser. – A tanulóknak arra irányítjuk a figyelmét, hogyan kell a kaptárak népével együtt élni, miért és hogyan kell vigyázni rájuk. S természetesen azt is fontosnak tartjuk, hogy megszeressük velük a mézet, ezt a természetes immunerősítőt – hangsúlyozta a Pro Agricultura Carpatika falugazdásza.

Május végéig a megállapodásban részt vevő összes iskolába eljutott ez a különleges oktatási program.

-ardai-

A vakok munkácsi intézete

A vakok munkácsi intézete 1923-ban jött létre dr. Albert munkácsi kórház-igazgató kezdeményezésére. Ő hívta fel az iskolai hatóságok figyelmét arra, hogy Kárpátalján sok látássérült gyermek nevelés és oktatás nélkül nő fel, s így kénytelenek tétlenségre ítélt, ugyanakkor a társadalomra nézve fogyasztó szerepbe kerülni. Az igazgató a munkácsi iskolaügy-referátushoz fordult a probléma megoldása érdekében. Kérésre meghallgatásra talált, így elsőként nyolc vak gyermek gondozása kezdődött meg állami támogatással Munkácson.

A vakok intézete számára Bay Sándor volt munkácsi polgármester Sugár út 76. szám alatt álló ingatlanát vásárolták meg. Itt kezdte meg működését a vakok intézetének első osztálya 1923. szeptember 1-jén.

Az intézet három épületből állt, amelyeket tágas kert vett körül. Az első, villaszerű épület a Sugár úti frontra nézett, s itt kapott helyet az igazgatói lakás és iroda, valamint az internátus főzőkonyhája. Beljebb, az udvarban további két földszintes ház állt. Az egyikben ebédlő, személyzeti lakás és egyéb helyiségek voltak, míg a másikban tantermeket alakítottak ki.

A vakok munkácsi intézetének, illetőleg iskolájának első vezetője Humenyuk László volt. Egy évig vezette az intézményt, majd halála után Dohán László lett az igazgató. 1924-ben már 12 tanulója volt az iskolának. 1925-ben azonban az állami gyermekmenhely előterjesztést tett az iskolaügy-referátusnak, hogy helyezték át a munkácsi intézetet Lőcsére, mert szerintük kevés növendék van Kárpátalján. A háttérben valójában az állhatott, hogy a gyermekmenhely a Sugár úti épületet saját céljaira akarta lefoglalni. Dohán László azonban kijelentette, hogy Kárpátalján elégséges vak van, csupán meg kell szervezni a megfelelő ellátásukat. Közbenjárására végül fennmaradhatott a munkácsi vakok intézete, ám innentől állandó viszály alakult ki a két intézmény között.

1927-ben Dohán lemondott, majd Stilicha Sándort, az ungvári állami siketnéma intézet tanárát bízták meg az igazgatói feladattal, aki lelkiismeretesen vezette az intézményt. Neki köszönhe-

tő, hogy 1927-ben összeírást készítettek a kárpátaljai látássérült gyermekekről, valamint az is, hogy ebben az esztendőben már 35 gyermek kezdhette meg tanulmányait a vakok intézetében. Az igazgató megszervezt még két osztályt, s 1928-ban 46 diákkal kezdte meg a tanítást. Emellett szakképzést indított a vak gyermekek számára. 1929-ben 55 fő tanult a munkácsi intézetben.

Stilicha Sándor egy másik problémára is kereste a megoldást: a világtalan gyermekek a munkácsi intézetben csupán 15. életévükig

lévő telket a rajta található két földszintes házzal. Az egyikben kaptak helyet a növendékek hálószobái, a fürdő, valamint a felügyelő szobája, míg a másikba került a kefekötő műhely és a készáruraktár. A két épületet egy kert választotta el.

A vakok intézete a csehszlovák érában jött létre, ám Kárpátalja Magyarországhoz való 1938-as visszacsatolása után is tovább működhetett a Budapesti Vakok Országos Intézetének irányítása alatt. 1938-ban ideiglenesen Aknaszlatinára helyezték át az intézményt. 1939-ben térhetett vissza Munkácsra 39 növendékével az iskola. Mellettük működött a 26 fiatalot foglalkoztató szakképző. Az intézmény tanfőnökét

1939-ben négy fő alkotta: egy igazgató, két női tanerő és egy világtalan zeneoktató.

Szintén 1939-ben alakult meg dr. Dudinszky Béla vezetésével a Vakokat Gyámolító Kárpátaljai Egyesület. Az egyesület lett a fenntartója az átszervezett vakok intézetének, mely új nevet kapott: Vakok Állami-lag Segélyezett Ipariskolája és Foglalkoztató Intézete. Továbbra is Stilicha Sándor volt az igazgató, aki két tanárnővel és két ipari mesterrel dolgozott együtt. A nevelőtagozat, azaz az általános iskolai része a munkácsi intézménynek Budapestre költözött, ugyanakkor az ország 14 év feletti vak leányjai számára ipari képzést biztosítottak Munkácson. A tanulók négy év után önállósíthatták magukat kefekötőként vagy seprűkészítőként.

Az Óslakó 1941. május 25-i száma így írt az intézményről *Látogatás a Vakok Intézetében* címmel:

„A kereskedelmi középiskola növendékei az írásbeli érettségi vizsgák szünetében Munkács nevezetességeit, intézményeit, üzemait látogatták meg. Többek között a Vakok Intézetét keresték fel, ahol Stilicha igazgató, az intézet lelkes vezetője kalauzolta őket, mialatt bepillantást nyertek a természet árváinak mindennapi életébe. Mélyen megindulva állta körül a diáksereg az intézet tágas udvarán felállított asztalokat, melyek mellett a világtalan növendékek elméleti ismereteiket mutatták be. Biztos kézzel és bámulatos ügyességgel rakták egymás mellé az ún. Braille-féle vakírás jegyeit. De hibátlanul rótták papírra a rendes írás betűit is, mellyel a látó világgal érintkeznek. Igen ügyesek voltak az írógépes írás használatában is. Érdekes, hogy legtöbbjük a felszabadulás előtt

lehetek, ugyanis az állami gyermekmenhely eddig az életkorig vállalta eltartási kötelezettségüket. Utána azonban gondozás nélkül maradtak. Stilicha egy olyan egyesület létrehozását tervezte, mely a 15 év feletti vakok továbbképzését biztosítaná. Így jött létre a Vakokat Gyámolító Egyesület Podk. Ruszban elnevezésű szervezet 1929-ben dr. Petrigalla Péter főpolgármester elnökletével. Az egyesületnek köszönhetően lehetővé vált az intézetet végzett növendékek további internátusi elhelyezése, valamint a kefekötőiparban való kiképzése és foglalkoztatása.

1936-ban tovább bővült az intézmény: megvásárolták az intézet szomszédságában

magyarul nem is tudott, most pedig hibátlan helyesírással írja Attila temetésének megborzongató történetét. Odaadó, lelkes tanítók szerint emlékezőtehetségük különösen fogékony. Egyikük rögtönzött sakkipartiban ugyancsak megleckéztette ellenfelét, az egyik kereskedelmista diákot. A kezdetben nyomott hangulat egyre jobban felengedett. Egy-két szerető szó, nevelők aranyos kedélye és a diákok lelkes csodálkozása felderítette arcukat. Mintha a természet ezer színének pompáját a nevelők arcáról sugárzó jószág simogatása pótolta volna náluk! Ezután házi hangversennyel szórakoztatták a diáksereget. Zongoráztak, énekeltek bámulatosan tisztán és mély érzéssel magyar és ruszin népdalokat és a húsztagú énekkar is bemutatkozott sokszínű, kiforrott, fegyelmezett énekszámaival. Pedig az énekkar java, a kisebbek nincsenek is most itthon. Pesten vannak, az ottani nevelőintézetben. A tanulóifjúság szünni nem akaró tapssal jutalmazta meg a pompásan rögtönzött előadást, melyre igazán nem számíthattak. Már dél felé járt az idő, mikor búcsút kellett mondani a szomorú helynek, melynek világtalan lakói nemcsak maguknak, hanem diáktársaiknak, a látó világnak is mosolyra derítették az arcát. A diákok feledhetetlen, mély benyomásokkal gazdagabban hagyták el az épületet és a jó Isten áldását kérték szerencsétlen embertársaikra és lelkes nevelők munkájára.

1942-ben 43, 1943-ban 48 tanulója volt a munkácsi vakok intézetének.

A Kárpáti Híradó 1944. február 20-i száma Balthazárné Böröczky Lola alábbi írását közölte az intézetről. Akiknek a számára már csak éjszaka van címmel:

„Tágas nagy udvaron áll a Vakok intézete. Magas kő- és léckerítés választja el az utca forgalmától ezt a csendes kis világot, ahol örök sötétségre kárhoztatva élnek életük mindennapjait a világtalanok. Széles, lapos épülettömb fogadja magába a teremtés kis mostohagyermekait. Örök az a sötétség, mely az ő világukat jelenti, s melyet csak a képzelődések szépítenek, színesítenek – s ki tudja ellenőrizni –, talán még jobbnak is »látják«, mint amilyen a valóságban. Üdébnek a tavaszt, harmatosabbnak a lombot, fényesebbnek a napot, tarkábbnak a virágokat és szebbnek az embereket, mint amilyenek.

1920-ban létesült az intézet a cseh megszállás alatt és a felszabadulásig nevelőintézetként működött. Felszabadulás után a nevelés felelősségteljes nagy munkáját a Budapesti Vakok Országos Intézete vette át, s ez az intézet a húsz életévüket betöltött leányokat fogadja be most. Célja a vallásos, hazafias nevelés,

a továbbképzés, hogy a társadalomnak hasznos tagjaivá válhassanak azok, akik ide kerülnek. 55–60 között mozog a számuk és az ország minden tájáról hozzák ide őket. Erdélyből, Dunántúlról, a Délvidékről, az Alföldről. Stilicha Sándor, az intézet igazgatója vezetett körül bennünket az internátusi szobákon. Három nagy tágas teremben sorakoznak az ágyak, mindenütt ragyogó tisztaság fogad bennünket. Az ágyak fejénél kis ablakok állanak. Ami szembetűnő, az, hogy nincsenek asztalilámpák a kis asztalikon, különben talán kórteremnek is beillettek ezek a tiszta tágas szobák. De minek is kel-

lene ide lámpa. Akiknek a nappal is sötét, annak az éjszaka egyforma a napvilággal. A negyedik szobában betegek fekszenek.

– Köszönjétek, lányok – szól az igazgató, amint belépünk a betegszobába, s a betegek egymás után köszönnek illedelmesen, mint kisdíkok. Úgy is kell bánni velük.

– Hivatásérzet kell ahhoz, hogy ezt az intézetet vezesse valaki – mondja Stilicha Sándor igazgató. – Szív és szeretet kell ahhoz, hogy bánni tudjunk velük és lélekkel kell mellettük állni. Különösen azok mellett, akik még látó szemmel születtek. Sok a keserűség például annak a csepeli munkásnőnek a szívében, aki később vesztette el a szeme világát. Nem szabad csodálkoznunk rajta, ha néha felsír benne az elégedetlenség.

– Írni, olvasni tudnak, legtöbbje már a budapesti intézetben megtanulta. Aki pedig még tudatlan, azt Juricskó Malvin tanítónő oktatja a dudorodó pontokból összeállított betűkre, a vakok ábécéjére. A munkahelyeken cirokseprőket varrnak a lányok, s e munkájukért fizetést is kapnak.

Egyik lány dicsekedve mondta: – A múlt hónapban 125 pengőt kerestem.

– Az ellátáson kívül – tette hozzá az igazgató.

– S mit vesztek a pénzen?

– Kölnvizet meg harisnyát – felel helyettük nevetve Stilicha igazgató.

Egyik szobában osztályozzák a círköt, a

másikban a nyelvekre erősítik, a harmadikban varrják ügyesen, tapogatva, mégis gyorsan.

– Hány seprőt készít el naponta? – kérdezzük az egyikőtől.

– Hatvanat is! – feleli büszkén.

Az intézethez iskola is tartozik. Itt tanít Juricskó Malvin. Meglepő, hogy két zongora is áll a tanteremben, dombornyomósos térkép Magyarországot ábrázolja és vaskos nagy könyvekből tapintó újjakkal olvassák a vakok a szórakozást. S ha napi munka elcsendesül, esténként együtt imádkozzák el a rózsafüzért, utána a rádiót hallgatják s a közös ebédlőben néha még táncolnak is.

1945-től Juricskó Malvin lett az intézet vezetője. Stilicha Sándort ismeretlen körülmények között letartóztatták és Szibériába deportálták.

A szovjet éraban a munkácsi Lenin utca 80. szám alatti intézetet átnevezték Vakok és Gyengénlátók Munkácsi Bentlakásos Iskolájává, és a Kárpátaljai Regionális Köznevelési Osztály alárendeltségébe került.

Az 1947–1959 közötti időszakban az iskola élén Roszoka, Andráska, Gáspár és Garahonics állt. 1959-től Bigari V. S. vezette az internátust.

1962-ben már 24 tanár dolgozott az iskolában. A diákok 17 éves korukig maradhattak az intézményben, ezt követően legtöbbjük esti iskolába járt, és speciális vállalatoknál dolgozott. Több diáknak azonban sikerült folytatnia tanulmányait, és később felsőfokú végzettséget szereznie.

1970-ben épült fel az új, háromszintes iskola a Dimitrova utca 4. szám alatt, ahol a mai napig működik az intézet. Az épület 153 tanuló befogadására alkalmas. Az első emeleten találhatók az adminisztratív helyiségek, a 80 férőhelyes ebédlő, a 100 férőhelyes előadóterem, a tornaterem, a könyvtár, a játéktér, a számítógépes tanterem, a gyakorlati pszichológus, a logopédus, a zene és a gyógytorna irodái, valamint egy hétszobás orvosi blokk és két műhely is itt kapott helyet. A második szinten vannak a tantermek. A harmadik emeleten 21 hálószoba található.

1978–1999 között Guzsvai Tibor volt az intézet igazgatója. Az ő idejében készült el a tornaterem. 1999-től Szenyő Iván vezeti az iskolát és annak 47 fős tantestületét. 2010-ben egy modern, fedett uszodát is telepítettek zuhanyzókkal és mosókonyhakkal az iskola mellé. Az iskola egy félhektáros kerttel, almáskerttel, sportpályával, stadionnal és játszótérrel is rendelkezik.

Az intézmény mottója: „Az iskola él, az iskola működik, az iskola keres.”

Marosi Anita

ELISMERÉSEK

* A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) 35. közgyűlése keretében *Fodó Sándor-díjjal* tüntették ki **Tóth Lászlót**, a Beregi Református Egyházmegye esperesét, a Nagyberegi Református Líceum lelkész-igazgatóját, **Szajkó Renátát**, a Viski Egészségügyi Alapellátási Központ családorvosát, **Iván Évát**, a Derceni Középiskola magyartanárát, valamint *Fodó Sándor-ösztöndíjat* vett át **Gábor Anna**, a Rákóczi-főiskola biológia és az ember egészsége szakos IV. évfolyamos hallgatója.

– A KMKSZ Hűségdíját **Orosz Ildikó**, a II. RF KMF és a KMPSZ elnöke, illetve **Tóth Margit** beregrákosi, **Roják Mária** császlói, **Rácz János** tiszacsomai, **Gortvay Gizella** korláthelmeci, **Bence Rudolf** tiszaujlaki és **Seder Ilona** borzsovai (idén leköszönő) alapszervezeti elnök vehette át.

* Négy kárpátaljai, közösséget szolgáló személyiséget tüntetett ki Sulyok Tamás, Magyarország köztársasági elnöke a március 15-i magyar nemzeti ünnep alkalmából. Az elismeréseket ünnepélyes keretek között a beregárdói Perényi Kultúrkúriában adta át Bacskai József ungvári főkonzul és Gyebnár István beregszászi ügyvivő.

– **Jakab Eleonóra** biológus, tanár, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola adjunktusa, valamint a Beregszászi Keresztény Értelmiségiek Szövetségének elnöke a *Magyar Érdemrend Lovagkeresztje* kitüntetésben részesült a kárpátaljai magyar közösség érdekében végzett több évtizedes pedagógusi, oktatói, közéleti és karitatív munkájáért, valamint közösségépítő és evangelizációs tevékenységéért.

– **Seder Ilona**, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség választmányi tagja, a Borzsovai Alapszervezet leköszönő elnöke *Magyar Ezüst Érdemkeresztet* vehetett át.

– **Dr. Zékány Krisztina**, az Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézete Magyar Filológiai Tanszékének vezetője, docens *Magyar Arany Érdemkereszt* kitüntetésben részesült. Elismerését az ukrainai magyar anyanyelvi nevelés, a tankönyvírás és -szerkesztés, valamint a tudományos, felsőoktatási és közösségi tevékenysége terén kifejtett kiemelkedő munkájáért kapta.

– **Vizáver Magdolna** nyugalmazott pedagógus szintén *Magyar Arany Érdemkeresztet* kapott, a kárpátaljai magyar gyermekek anyanyelvi oktatását elősegítő, valamint a szórványban élők magyarságtudatának megőrzését szolgáló elhivatott közéleti munkájának elismerésül.

* A magyar–ukrán kapcsolatok erősítésében végzett munkájáért magas rangú magyar állami kitüntetést vehetett át

Róth Sándor New Yorkban élő, kárpátaljai származású amerikai üzletember. Az elismerést, a *Magyar Érdemrend parancsnoki keresztjét* Magyar Levente, a Külgazdasági és Külügyminisztérium parlamenti államtitkára adta át. Méltatásában a politikus hangsúlyozta, hogy a díjazott Kárpátalja szülőteként, üzletemberként és mecénásként hosszú ideje dolgozik a két ország közötti jószomszédi viszony elmélyítésén; évtizedek óta sokat tesz a magyar–ukrán gazdasági, társadalmi, kulturális kapcsolatok és a kölcsönös

megértés erősítése érdekében.

* „*Bonis Bona – A Nemzet Tehetségeiért*” díjjal tüntették ki **Váradai Enikőt**.

A 2025-ös „*Bonis Bona – A nemzet tehetségeiért*” Díjátadó Gálát május 17-én tartották meg, ahol 28 magyarországi és határon túli pedagógust és szakembert ismertek el. A tehetséggondozás területének legtragosabb elismerését azoknak a mentoroknak adták át, akik kiemelkedő munkájukkal hosszú idő óta segítik a tehetséges magyar fiatalokat. Idén Váradai Enikő néptáncos, néptáncpedagógus, újságíró, a Sodró együttes vezetője, a Rezeda Folkműhely igazgatója, a Kárpátalja Néptáncgyűttes ügyvivője, a Hagyományok Háza Hálózat kárpátaljai munkatársa, a Visk Jótékonyági Alapítvány ügyvezető igazgatója, valamint a *Kárpátalja* hetilap újságírója tehetséggondozó is a díjazottak között van.

A díjakat Hankó Balázs kulturális és innovációs miniszter, Latorcai Csaba közigazgatási és területfejlesztési miniszterhelyettes, valamint Varga-Bajusz Veronika felsőoktatásért, szak- és felnőttképzésért, fiatalokért felelős államtitkár adták át.

Gratulálunk a díjazottaknak!

Búcsú az első végzősöktől a szerednyei magyar iskolában

A P. Frangepán Katalin Gimnázium hálózatának részeként 2020-ban kezdte meg tevékenységét a Szerednyei Elemi Iskola és Óvoda. Az öt éve működő intézmény idén először bocsátott ki végzős tanulókat, június 12-én különleges ballagási ünnepséget rendeztek a 4. osztályos diákok számára.

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola 2019-ben adta át a felújított Buttler Kultúrkúriát Szerednyén. A P. Frangepán Katalin Gimnázium elindításával céljuk volt az is, hogy az épületet ne csak kulturális központként, hanem oktatási intézményként is minél hatékonyabban kihasználják. Ennek eredményeként 2020-ban két csoportban összesen 34 gyermek számára indult el a magyar nyelvű óvodai nevelés, majd egy évvel később iskolai oktatás is kezdődött, 9 tanulóval elindult az első osztály. Jelenleg összesen 49 gyermek jár az óvodába és az iskolába.

Az intézmény eszközellátása kiváló: felszerelt tantermek, játszósobával kibővített óvóhely, és a Nemzetpolitikai Államtitkárság támogatásának köszönhetően az iskola büszke tulajdonosa egy DIO digitális okosjátéknak, amely a beszédfejlesztést segíti.

Az oktatás két fő módszertani alapelvre épül: a nyelvi kompetenciák fejlesztésére, valamint a hagyományok megőrzésére, ami az identitás kialakításának eszköze. A gyermekek oktatásában hétfős tanári kar vesz részt.

A ballagó osztályt ünnepélyes keretek között búcsúztatták el: a rendezvényen volt tánc, ének és versmondás is. A végzősök tanulmányi eredményeik elismeréseként oklevelet vehettek át.

– Örömmel tölt el, hogy öt okos, kreatív és tehetséges végzős diákot indíthatunk el is-

kolánkból. Jó egészséget kívánok számukra, és azt, hogy az életben soha ne hátráljanak meg a nehézségek elől! Emlékezzenek mindig arra, hogy szüleik mindenben mellettük állnak, és mi, tanárok is készen állunk arra, hogy a jövőben bármikor segítséget nyújtsunk nekik. Ez az első ballagó osztályunk,

de bízunk benne, hogy iskolánkban még sok hasonló ünnepségre kerül sor, ahová szeretettel várjuk a jövőbeli tanítványokat – mondta el Dzjamko Viktória, a szerednyei alintézmény vezetője.

A szülők nevében Natalija Romanisina mondott köszönetet a lehetőségért, a kiváló körülményekért, valamint a pedagógusok áldozatos munkájáért.

– Kíváncsiak voltunk, milyen az újonnan megnyílt iskola, ezért először egy interjúra érkezünk az igazgatónőhöz, aki felmérte a fiam tudását. Ezt követően úgy döntöttünk, hogy ide szeretnénk beírni gyermekünket. Mind én, mind a fiam nagyon elégedettek vagyunk: a pedagógusok kiválóak. Ebben a háborús időszakban különösen fontos volt számunkra, hogy megfelelő óvóhelyet tudtak biztosítani

a gyerekek számára. A téli hónapokban kellemes meleg volt az intézményben, szakkörök, pótórák, kirándulások színesítették a mindennapokat. Úgy gondolom, a gyerekeknek akkor is lehetőséget kell biztosítani a magyar nyelv elsajátítására, ha később nem magyar tannyelvű iskolában folytatják tanulmányaikat. Egy új nyelvet tanulhattak meg kiváló körülmények között, és erős alapokat kaptak ebben az intézményben. Jó szívvel ajánlom másoknak is ezt az intézményt – fogalmazott az édesanya.

– A békés együttélésre és egymás kultúrájának megismerésére neveljük a gyermekeket – mondta Jakab Andrea, a P. Frangepán Katalin Gimnázium megbízott igazgatója. – Felemelő érzés, hogy az intézmény életében először végzős diákokat búcsúztathatunk. 2021-ben még bizonytalanok voltunk, hogyan fogunk teljesíteni, hogyan tudunk majd megfelelni a szülők

elvárásainak, és hogy képesek leszünk-e teljesíteni az ukrain oktatási követelményeket. Büszkén mondhatom, hogy sikerült helytállnunk. Minden tőlünk telhetőt megtettünk, hogy a gyermekek a lehető legjobb oktatásban részesüljenek. Remélem, hogy az itt megszerzett tudást a jövőben hasznosítani tudják. Arra neveljük a gyermekeinket, hogy megértsék: egy kis közösségben élünk, ezért nagyon fontos a békés együttélés. Magyar oktatási intézményként nemcsak a magyar kultúrát szeretnénk továbbadni, hanem Ukrajna szimbólumait és hagyományait is megismertetni velük.

Akik magyar nyelven szeretnék folytatni tanulmányaikat, azok megtehetik az Ungvári Dayka Gábor Líceumban, az utaztatást biztosítják a diákok számára.

Varga Brigitta

A **Virtuózok** Magyarország első és egyetlen komolyzenei tehetségkutató versenye, amely immár tíz éve fedezi fel és támogatja a klasszikus zene ifjú tehetségeit. Mára egyedülálló kulturális programmá nőtte ki magát, amely nemcsak Magyarországon, hanem nemzetközi szinten is egyre nagyobb figyelmet kap. Az idei versenyben öt nemzet több száz fiatal művésze mérettetett meg. A jubileumi évad különlegessége, hogy a Nemzetpolitikai Államtitkárság támogatásával fókuszba került a határon túli magyar tehetségek felkutatása; a legígéretesebb versenyzők elismert magyarországi zenetanárok közre-

működésével mesterkurzuson is részt vehettek. A határon túli válogatóban felfedezett **Paládi Máté** kárpátaljai zongorista a nemzetközi döntőig jutott, ahol a második helyen végzett, és az **MTVA** különdíját vehette át: koncertlehetőséget a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarával, valamint egy értékes porcelánhegedűt. A 19 éves tiszapéterfalvai művész zongorajátékában **José Carreras** zsűritag szerint **Liszt Ferenc** szenvedélye elevenedett meg.

Az alábbiakban vele beszélgettünk pályájának alakulásáról, dilemmáiról, a zene szépségéről és a jövőbe vetett hitéről.

„A zene egy jó dolog”

Paládi Máté zongorista a Virtuózok színpadán

Paládi Máté tehetsége és érett gondolkodásmódja ritka párosítás. A fiatal tiszapéterfalvai zongorista már most tudja: a zene nem cél, hanem eszköz – arra, hogy adjon.

Máténál a zongorázás szeretete az óvodában indult, ahol „beleszeretett” egy pianínóba. Habár édesapja tangóharmonikázott, a szülei is támogatták a billentyűs hangszer megszólaltatásának elsajátításában. Tanulmányait a Tiszapéterfalvai Művészeti Iskolában kezdte Engi Erika Bonis Bona díjas zongoratanárnővel. Később az Ungvári Zádor Dezső Zeneművészeti Szakközépiskolában tanult Szakács Marianna kezei

alatt. Alig töltötte be a 18. életévét, felvették a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem klasszikus zongora szakára, ahol jelenleg Eckhardt Gábor és Réti Balázs tanítványaként folytatja tanulmányait.

– Nem volt mindig egyértelmű számomra, hogy zenész akarok lenni. Sok minden érdekelt: a történelem, az irodalom, a természet. A döntés lassan, fokozatosan érett meg bennem. Aztán egyszer csak azt éreztem: a zene az, ami igazán hozzám tartozik – meséli a 19 éves Máté.

A **Virtuózok** versenybe való jelentkezés is a tanáraival közös döntés alapján született. Az utolsó pillanatokban adta be a jelentkezését, így a felkészülésre nem sok idő maradt. A verseny első fordulójára Liszt Ferenc átiratában Schubert *Rémkirály* című dalát választotta.

– Ez egy sokatmondó és mutatós darab; szeretem, ha egy darab kihívást jelent – jegyzi meg az ifjú zongoraművész. – Egy versenyen vagy fellépésen tudnod kell, mit csinálsz. Ott már nincs helye a bizonytalanságnak. De ha elég alapos vagy, akkor jön el az a szabadság, amit a zene nyújt. Minél tudatosabb vagy, annál szabadabb tudsz lenni a színpadon.

A gyakorlás számára nem csak mennyiségi kérdés.

– Lehet gyakorolni napi 6-8 órát is, de ha

nem koncentrálsz, nem jutsz előre. Az a fontos, hogyan gyakorlunk, nem csak az, hogy mennyit.

Bár még csak kezdeti lépések, Máté próbálkozik zeneszerzéssel is. Elárulta, hogy a tanítás sem áll távol tőle.

– Szerintem egy igazi zongoraművész akkor teljes, ha képes átadni a tudását. Az előadás és a tanítás együtt jár, ez is szolgálat – vélekedik Máté. – Jelenleg a legfontosabb számomra az, hogy minél többet tanuljak. A tudás az, amiből később majd lehet építkezni. Az önfejlesztés számomra nagyon fontos. Azt akarom, hogy azok, akik beülnek majd egy koncertemre, le legyenek nyugőzve, kapjanak valamit az előadásomtól. Igyeksem mestere lenni annak, amit csinálok. Az utóbbi időben egyre jobban érdekel a zeneszerzés is, bár már amikor megkaptam az első zongorámat, akkor is „komponáltam” kis dallamokat. Most szeretnék jobban elmélyülni ebben. Talán egyszer majd ezekből is születik valami igazán szép.

És hogy mi motiválja a mindennapokban?

– A zene egy jó dolog – válaszol erre a kérdésre egyszerűen, de meggyőződéssel. – Ezért szeretnék olyan mesterré válni, aki képes adni másoknak valamit – akár egy koncerten, akár tanítás közben. Ez az, ami igazán számít.

Legemlékezetesebb fellépései közé tartozik a Zeneakadémia nagytermében való debütálása, valamint az idei, március 15-ei állami ünnepségen való játéka a Pesti Vigadóban.

A **Virtuózok** megmérettetés során szerzett tapasztalatokat így foglalta össze: „A verseny egy teljesen új élmény volt. A forgatások, az emberek, akikkel találkoztam, mind-mind hozzáadtak valamit a lényemhez. Hogy pontosan mit hoz majd a jövő, még nem tudom, de ez a műsor biztosan fontos mérföldkő lett az utamon.”

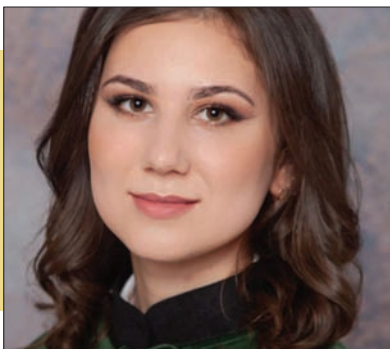
Tivadari

A szerkesztősegtől: Kedves Máté, sikerült lenyűgöznöd nemcsak több millió tévénézőt, hanem a neves, világhírű művészekből álló zsűrit is. Szívből gratulálunk, újabb sikereket kívánunk! Vidd tovább Kárpátalja zenei életének jó hírét!

Mestersége címere: pályakezdő pedagógus

Kukri Fruzsina a Fornosi Gimnázium matematika- és tornatanára. A kezdetekről, a mindennapjairól és a jelenlegi válsághelyzetről is beszélgettünk a fiatal pedagógussal, aki szülőfalujában kezdte el pedagógusi pályáját. Fruzsina a jövőben is tanárként szeretne dolgozni és továbbképezni magát.

– *Mesélj magadról, a diákéveidről!*

– Kukri Fruzsina vagyok, 22 éves. Fornoson születtem, és jelenleg is itt élek. A Fornosi Gimnázium pedagógusaként tevékenykedem, abban az intézményben, ahol a diákéveimet kezdtem. Az általános iskola 1–8. osztályát itt végeztem el, a 8. osztály végén viszont úgy döntöttem, hogy a Nagyberegi Református Líceumban szeretném folytatni a tanulmányaimat. Az itt töltött három év alatt rengeteg élményt, tudást és tapasztalatot szereztem. Sokat köszönhetek a tanáraimnak, elsősorban azt, hogy végül a pedagógusi pályát választottam. Érettségi után felvételt nyertem a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanítói szakára, ahol 2024 júniusában megszereztem az első diplomámat. Kezdetben a Covid, később pedig a háború igencsak megnehezítette főiskolai éveimet, így ez az időszak teljesen másképp alakult, mint ahogyan elképzeltem.

– *Voltak-e a családotban pedagógusok? Kik inspiráltak, hogy tanári pályára lépj?*

– Igen, a nagynéném pedagógus, így betekintést nyerhettem abba, milyen egy tanár élete, mennyi áldozattal és kitaró munkával jár ez a hivatás. Már általános iskolás koromban tudtam, hogy gyerekekkel szeretnék foglalkozni. Akkoriban még óvodapedagógus szerettem volna lenni, később azonban a tanítói pálya felé húzott a szívem, mivel mindig is úgy éreztem, hogy fontos szerepe van a tanításnak és a nevelésnek a fiatalok életében. Ez inspirált leginkább abban, hogy a tanári pályát válasszam.

– *Manapság nem egy leányálom a pedagógusszakma. Miért pont ezt a pályát választottad?*

– Igaz, hogy a tanári szakma nagyon nehéz, sokszor fárasztó, és rengeteg kitarást igényel. Viszont aki szívvel-lélekkel végzi, annak ez nem csupán munka, hanem hivatás. A sok mosoly, amely nap mint nap ránk ragyog, az ölelések, a kedves szavak és az a csodálatos érzés, amikor látjuk, ahogy napról napra fejlődnek és gyarapodik a tudásuk – mindez minden fáradságot feledtet. A pályaválasztás előtt voltak kétségeim, hiszen köztudott, hogy anyagiilag nem a legjobban megfizetett szakmák közé tartozik. Azonban az egyik liceumi

tanárom azt mondta, ne az határozza meg a pályaválasztásunkat, hogy jelenleg melyik szakmában mennyi a fizetés, mert mire mi odaérünk, hogy munkába álljunk, addig minden megváltozhat. Válasszuk azt, amit igazán szeretünk csinálni, hogy örömmel és jókedvvel teljenek a munkában töltött napjaink. Ez volt az a gondolat, amely végleg megerősített abban, hogy pedagógus szeretnék lenni.

– *Mivel foglalkozol a tanítás mellett?*

– A tanítás mellett igyekszem időt szakítani a pihenésre és a feltöltődésre. Szabadidőm nagy részét a családommal és a barátommal töltöm, mert velük tudok igazán kikapcsolódni. Emellett szeretek olvasni, kirándulni és fejleszteni a nyelvtudásomat.

– *A háború miatt kialakult online oktatás mennyire befolyásolta a pedagógusok munkáját és a diákok hozzáállását a tanuláshoz? Milyenek az eredményeik?*

– Diákként és pedagógusként is részese voltam az online oktatásnak. Szerintem tanárként sokkal nehezebb végigcsinálni, mint ahogy azt gondoltam. Nagy kihívás fenntartani a gyerekek figyelmét a személyes kontaktus hiányában, különösen úgy, hogy otthon kényelmes környezetben vannak, és számos zavaró tényezővel kell szembenéznük. Nincs annyi motivációjuk és kedvük a tanuláshoz, mint az iskolában, és ez az eredményeiken is meglátszott. Az erősebb tanulók eredményei nem sokat változtak, a gyengébbek viszont így még nehezebben tudtak koncentrálni és megérteni az óra anyagát.

– *Vannak sikerélményeid a munkádban?*

– *Ha igen, melyeket emelnéd ki ezek közül?*

– Legnagyobb sikerélményem és örömem az, amikor a témazáró dolgozatok javítása végén azt látom, hogy a gyerekek

valóban megértették azt, amit én sok-sok órán keresztül, legjobb tudásom szerint oktattam, és hogy azt a tudást, amivel én rendelkezem, sikerült átadnom nekik. A 8. osztály osztályfőnökeként pedig azt emelném ki sikerélményként, amikor a különböző ünnepségekre odaadón és kitartóan készülünk együtt, és a sok munka eredményeként a gyerekek egy szép előadást mutatnak be.

– *Mi a mottód, pedagógusi hitvallásod?*

– A mottóm az, hogy minden gyermek képes tanulni, csak meg kell találni a számára legjobb módot. Minden diák egyedi és különleges, éppen ezért mindegyiket más-más dolog érdekli, más motiválja, és más út vezet a célhoz. Pedagógusként az a feladatunk, hogy ezt megtaláljuk, és így ösztönözzük, neveljük őket a tanulásra, hogy minden gyerekből kihozzuk a maximumot.

– *Hogyan néz ki egy napod?*

– A napom nagy részét az iskolában töltöm, ugyanis minden nap 7-8 óráig van, így délután 2-3 óra között végzek. Tanítás után elvégzem az itthoni teendőimet, a házimunkát. Ezt követően készülok a másnapi óráimra, dolgozatokat és önálló munkákat javítok, kitöltöm az online naplót,

és elvégzem az iskolával kapcsolatos egyéb feladataimat. Általában ezekkel késő este végzek, így ezt követően már csak pihenek.

– *A munka mellett jut idő pihenésre?*

– Változó, hogy mennyi szabadidőm van, de igyekszem mindennap időt szakítani a pihenésre és a regenerálódásra. Ilyenkor olyan tevékenységeket végzek, amelyek kikapcsolnak. Számomra a legpihentetőbb a barátommal és a családommal töltött közös idő, amely erőt ad egy nehéz nap után.

– *Milyen terveid vannak a jövőre nézve?*

– Szeretnék tovább fejlődni a pedagógusi pályán, képezni magam, hogy minél hatékonyabban tudjam segíteni a gyerekeket. Hosszú távon elképzelhetőnek tartom, hogy magasabb szintű pedagógiai végzettséget szerezzek.

**Kopasz Gyula
Kárpátalja.ma**

„... pozitív energiákat szabadít fel az emberekben a magyar népzene...”

Liszt Ferenc-díjas lett Pál Eszter, a Magyar Állami Népi Együttes énekes-szólísta

Vélhetően nincs olyan magyar ember, aki ne szeretné a magyar népzene, a magyar népdalt. Ezek ugyanis örökségünk részei, és hálásak lehetünk azoknak, akik felkutatják, művelik és átadják a következő nemzedéknek. E művészek egyike a viski születésű Pál Eszter, a Magyar Állami Népi Együttes énekes-szólísta, a Szalonna és Bandája énekesnője, aki nemzeti ünnepünkön Liszt Ferenc-díjban részesült. Fantasztikus elismerés ez, de hosszú út vezetett idáig, rengeteg munka és erőfeszítés áll Eszter mögött, míg megérdemelten átvehette a rangos kitüntetését.

– Ismerjük a történetet, hogy a szülei, Pál Lajos és Jancsó Katalin voltak azok, akik tulajdonképpen a zene világában nevelték fel őnt és a testvérét. Hogyan emlékszik vissza a kezdetekre, az indulásra?

– A mai gyerekek úgy nevelkednek, hogy minden azonnal, másodperceken belül eléjük tárul, bármiről is legyen szó, rögtön megkapják. Nekünk ezzel szemben a szüleink mindig azt mondták, hogy tegyünk a céljaink eléréséért, és a sok energiabefektetés meg fogja hozni azt a bizonyos „gyümölcsöt”. Persze én sem voltam más, mint a többi gyerek: amikor már sokat kellett tanulni, gyakorolni, inkább játszani szerettem volna az udvaron. És ilyenkor van óriási jelentősége a szülői jelenlétnek: hogy az a gyermek ne adja fel az első nehézségeknél, hanem legyen kitartó. Azt tapasztalom, hogy ez az üzenet ma is aktuális. Ezzel csak azt akarom mondani, hogy a Liszt Ferenc-díj valóban nem egyik napról a másikra jött, sok év tanulás és kitartás áll mögötte. Nagyon remélem, hogy az eddigi utam, életpályám példát tud állítani az otthoni fiataloknak is, hogy érdemes tanulni, érdemes olyan dologba fektetni az energiát, amit szeretnek, és érdemes nagyot álmodni. Elhinni azt, hogy mindenre képesek vagyunk mi, kárpátaljai magyarok.

– Nagyon fiatalon, még tinédzser korában került Magyarországra. Nagy változást hozott ez az életébe?

– Valahogy úgy hozta a sors, hogy mindig voltak körülöttem óvó, vigyázó emberek, olyan pedagógusok, akikre nagyon szívesen emlékszem vissza. Az általános iskola befejezése után a debreceni

Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskolában folytattam a tanulmányaimat zongora szakon. A sárospataki református püspök fia, Darányi Lajos volt a mesterem. Nagyon fontos találkozás volt ez. A zongoraórákon keresztül megmutatta azt is, hogy milyen fontos a műveltség, az olvasottság, a kíváncsiság és a tudás megszerzése. Például az aradi vértanúk napján nem mehettünk be addig órára, amíg fel nem soroltam a vértanúk nevét. Ezért meggyőződése, hogy a mai fiatalok életpályáját, amellelt, hogy ott van mögöttük a családi támogatás, nagyban befolyásolja, hogy milyen pedagógusok veszik őket körül, és hogyan hatnak rájuk. Nekem ebben – hála Istennek – szerencsém volt.

Eszter nem elégedett meg a Nyíregyházán és a Debrecenben szerzett diplomákkal, mint elárulta, mindig nagy vágya volt, hogy énekelni tanulhasson.

– Egyetemi szinten éppen akkor indult el a népzenei képzés Budapesten, miután Debrecenben elvégeztem a zongora szakot, Nyíregyházán pedig az ének-zene szakot. A szüleim örültek, hogy most már én is elindulok az életben. Nekem viszont más terveim voltak, énekelni szerettem volna. Így, amikor megtudtam, hogy a Liszt Ferenc Zeneakadémián elindul a népzenei képzés, jelentkeztem, és nagy örömmre fel is vettem az első „történelmi” évfolyamba.

– Mi történt aztán?

– A színpad, a szereplés nem állt tőlem távol, mert ebben szocializálódtam, apuék úgy alakították az életünket, hogy ez nekünk természetes legyen. Az, hogy mások előtt zenélünk, énekelünk, soha nem okozott problémát, mindig voltak fellépések, megmérettetések, melyek lehetőséget adtak a fejlődésre. Ennek a csúcsa volt számomra a zeneakadémia. Ott lehettem az első évfolyamban, ahol ezzel együtt rögtön bele is csöppentem a népzenei vérkeringés közepébe. 25 éves koromig

a klasszikus zenésztársakkal töltöttem az időm nagy részét, a debreceni évfolyamtársaim közül sokan nem is tudták, hogy énekelek. Mindeközben tagja lettem a bátyám, István által alapított Szalonna és Bandájának, a velük való közös munka is immár húszéves múltat tekint vissza. Ez most már odáig jutott, hogy a zenekarral összenézésből tudjuk, mi következik, ismerjük egymás rezdüléseit. Az együtt zenélés, örömmzenélés köt minket össze.

– Bátran mondhatjuk, hogy a világ minden táján felléptek már. Hogy fogadják külföldön a magyar népzene?

– Azt tapasztaljuk, hogy óriási energiákat szabadít fel az emberekben a magyar népzene, főleg olyanoknál, akik még addig nem hallották. Olyan zsigeri módon hat az emberek lelkére, hogy imádják, és kérdezik, hogy hol lehet ezzel még találkozni. Tehát csak jó tapasztalatokról tudok beszámolni, mert óriási szeretettel fogadnak minket mindenhol, és mindig pozitív visszajelzéseket kapunk. Mi nagyon szeretjük, mert a miénk, de sokszor vagyunk olyan fesztiválokon, ahol más népek zenéi is megjelennek, és akkor még büszkébbek vagyunk arra, hogy milyen gazdag és gyönyörű a mi népzene.

– Gondolom, a repertoárjuk is bővül. Figyelembe veszik, hogy mi érdekelheti még a közönséget vagy teheti még színvonalasabbá az előadásukat?

– Hosszú távra tervezünk, figyelembe vesszük, hogy mi az, ami még nem volt, és mi az, amit még meg szeretnénk valósítani. Viszont az is jellemző a zenekarunkra, hogy azonnal tudunk reagálni a közönség igényeire. Az összeállított műsorunkat egy perc alatt át tudjuk formálni, ha azt látjuk, hogy a közönség teljesen mást szeretne. Gyakran előfordul, hogy helyben

kell újratervezni, de ez sosem okoz gondot, mert mára olyan széles körű a repertoárunk, hogy van miből gazdálkodni. Ha csak Bartókot vagy Kodályt vesszük, annak a kutató munkának, amivel ők rendszerezték a magyar népdalokat, most is csodájára járnak az egész világon. A szlovák népzenenél is Bartók rendszerezte a népdalokat, ezért sokan azt gondolják, hogy Bartók Béla szlovák zenetudós volt. Több tízezer népdal van adatbázisokban archiválva, amelyek hozzáférhetőek, tehát ez egy soha véget nem érő tanulási folyamat. Még mindig sok minden van, amit szeretnék megtanulni, és a banda előtt is sok-sok terv áll még.

– A Magyar Állami Népi Együttes énekes-szólójátja, a Szalonna és Bandája énekeseként sokat utazik. Hogyan tudja egyeztetni a sok feladatot a családi élettel?

– Két kislányunk, Anna és Eszter számára ugyanolyan természetes, hogy a színpadon vagy a színpad mellett élük az életüket, mint nekem volt gyermekkoromban. Mindketten sok olyan előadást láttak már, amely a szemük előtt született meg. Ha az Állami Népi Együttesben készülünk egy-egy bemutatóra, akkor is ott vannak a kulisszák mögött, és látják, hallják, hogy az apró részletekből miként áll össze egy előadás, milyen háttérinformációk vannak, amelyekből egy kerek egész lesz. Annak idején mi is gyakorlatilag így nőttünk fel. Ezt láttuk, amikor a Magyar Állami Népi Együttes mintájára alakult Tisza Együtttest vezették a szüleink. Emlékszem, hogy

gyerekként ugyanígy ott ültünk a próbákban, és „hallgatóztunk”. Azt hiszem, a mi lányainkra is pozitívan hat mindez, mint ahogy anno ránk is, és aztán majd

az ő döntésük lesz, hogy milyen hivatást választanak. Mindenesetre most még nagyon szeretik, az életük része, hiszen mindketten a Kodály Zoltán alapította iskolába járnak Budapesten, és a Magyar Rádió Gyermekkórusában énekelnek. Ott a zeneoktatás a Kodály-módszer szerint zajlik, ami köztudottan világhírű. De a szigorból ők semmit sem vesznek észre, nekik az éneklés csak játék.

– Sok teendője mellett fontosnak tartja, hogy gyakran hazalátogasson, és a kárpátaljai gyerekekkel is foglalkozzon, felkarolja a tehetségeket...

– Legutóbb az „Által mennék én a Tiszán...” népdaléneklési verseny zsűrijének a tagja voltam, és mellettem az a Juhász Erika ült, aki Debrecenben a népiének-

tanárom volt, és kárpátaljai diákként engem is felkarolt. Arról nem beszélve, hogy valaha ezen a versenyen én is ott álltam mint versenyző, most pedig úgy ültünk egymás mellett mint kollégák. Azt hiszem, ez a körforgás a lényeg. Felemelő érzés látni ezeket a tehetséges gyerekeket, és persze fontos az is, hogy ezután a tanítványaim vigyék ezt tovább. Nagy dolog, hogy azok a kárpátaljai tanítványok, akikkel a táborokban, mesterkurzusokon itthon együtt dolgoztunk, elindultunk egy úton, mára már zeneakadémisták, leendő kollégák. A zeneművészeti konzervatóriumokban pedig már ott dübörög a következő nemzedék, amely ezt a szakmát választja hivatásának.

– Nemzeti ünnepünk alkalmából vehette át a Liszt Ferenc-díjat. Meglepte?

– Természetesen. Mint minden más hivatásnál, nálunk is fontos a pozitív visszajelzés. De hiszem, hogy ez a díj az egyéni előadóművészi teljesítmény mellett egyben komoly elismerést jelent az egész népzenei szakma számára. Beleértve azokat a kollégákat is, akik itthon, Kárpátalján és az egész Kárpát-medencében azért dolgoznak, hogy a következő generációnál is beérjen az a bizonyos „gyümölcs”. És ide illenek Kodály Zoltán szavai: „A kultúrát nem lehet örökölni. Az elődök kultúrája egykettőre elpárolog, ha minden nemzedék újra meg újra meg nem szerzi magának.”

– Köszönöm a beszélgetést. További sikereket kívánok!

Kiss Glória

Ivaskovics Viktor: „A színház nem enged el”

Az ungvári születésű Ivaskovics Viktor több mint húsz éve színész: lenyűgöző természetességgel formálja meg a karaktereket, játékában ott a finom humor, az érzelmi mélység, a feszült csendek mögött rejtőző izgatottság, és az a fajta hitelesség, amit nem lehet tanítani, csak megélni. Egyike azoknak a színészeknek, akik nemcsak szerepet játszanak, hanem gondolatot, érzést, emberséget közvetítenek. A színész idén kapta meg a Jászai Mari-díjat. Az elismerés mögött kitartó munka, folyamatos kutatás és mély emberi kíváncsiság húzódik – önmaga, a figurák és az emberi lélek iránt. A színészetről, a belső motivációról, kételyekről és nehézségekről beszélgettünk, azokról a pillanatokról, amikor már nem is ő áll a színpadon, hanem a szerep él benne.

– Vannak színészek, akik csendesen építkeznek, akik nem harsányak, nem keresik a rivaldafényt, mégis, amikor színpadra lépnek, megáll a levegő. Ön ezek közé tartozik. Jászai Mari-díjjal ismerték el a

munkásságát, amihez gratulálok! Mit jelent önnek ez az elismerés?

– Köszönöm. Tudom, sablonosan hangzik, de tényleg nagyon meghatott. Az ember hosszú éveken át teszi a dolgát, néha kétségek között, hogy jó-e az irány, amit választott, aztán megkap egy ilyen díjat. Ez a díj egy kicsit visszaigazolás is, hogy talán mégiscsak van értelme annak, amit csinálok. Nemcsak magamnak játszom, hanem a nézőknek, és ha ők értékelik, az a legnagyobb elismerés.

– A beregszászi színház egykori oszlopos tagja, jelenleg a Déryné Program társulatát erősíti.

– Ungváron, a közművelődési szakközépiskolában kezdtem a tanulmányaimat, de akkor még nem kifejezetten színésznek készültem. Viszont már akkor is nagy hatással voltak rám

Ivaskovics Viktor: „A színház nem enged el”

◀ Vidnyánszky Attila előadásai. Aztán amikor meghallottam, hogy magyar színművészeti osztály indul, jelentkeztem. Ungvárról Kijevbe kerültem, a Színház- és Filmművészeti Főiskolára. Ezzel párhuz-

– Mitől lesz jó egy színész?
– Munka. Ez a szakma 98 százalék munká, 2 százalék tehetség. Keresni, kutatni kell, beletenni az időt, az energiát. Fontos az is, hogy legyen bátorságod felvállalni önmagad. Szeretni kell a társulatot, a partnereket. Enélkül nem működik.

– Voltak olyan szerepek, amelyek különösen megmaradtak önben?

– Volt több is. A Doktor Zsivágó vagy a Zoltán újratemetve. Voltak olyan pillanatok, amikor nem is éreztem magaménak

a testem. Mintha a karakter vett volna birtokba. Ilyenkor az ember csak eszköz. Ezek ritka pillanatok, de éppen ettől fantasztikusak.

– Korábban tanított is. Mit adott át a fiataloknak?

– Leginkább bátorságot. Hogy merjenek őszinték lenni. Ne másoljanak másokat, hanem találják meg a saját hangjukat, mozdulataikat. Amikor az ember őszintén éli meg a szerepet, azt érzi a néző is.

családom már tudja, mikor kell egy lépést hátralepni. A feleségem is szakmabeli – korábban játszott is, most rendez, tanít, koreografál –, így abszolút megérti a situációt, tudja, hogy ilyenkor nem kell piszkálni.

– Nem lehet könnyű századszorra is a színpadra állni ugyanazzal a darabbal. Mi motiválja, amikor már sokadszor játszik el egy darabot?

– A Déryné Program utazó színház, így mindig új közönségünk van. A reakciók mindig mások, és ettől mi is másképp éljük meg az előadást. Bakik, improvizációk, egy-egy apró változtatás teszi élővé az egészet.

– A kritikát hogyan kezeli?

– Nem olvasok kritikákat. Viszont van néhány ember, akinek adok a véleményére. A feleségem, a barátaim, a fiam. Ők őszintén elmondják, mi működik, mi nem. Ezeket építően kezelem.

– Milyen tervei vannak a jövőre nézve?

– Most éppen egy Jókai-darab próbáin vagyunk, A bolondok grófja bemutatójára készülünk. Emellett nagyon érdekel a rendezés. Szeretném kipróbálni magam a színpad másik oldalán is. Ha pedig arra gondolok, hogy a színészet mellett mi mással foglalkoznék még, akkor az asztalosmesterséget mondanám.

– Van szerepálma?

– Valaha a Don Quijote volt az. El is játszottam. Most inkább az érdekel, hogyan tudok újra és újra valami izgalmasat létrehozni. Az út érdekel, a munka, a közös gondolkodás.

– Mit tanácsolna egy fiatalnak, aki most kezdené a pályát?

– Azt, hogy alaposan gondolja át. Ez egy hivatás, ami megfertőz, és sosem enged el. Rengeteg munka, lemondás és

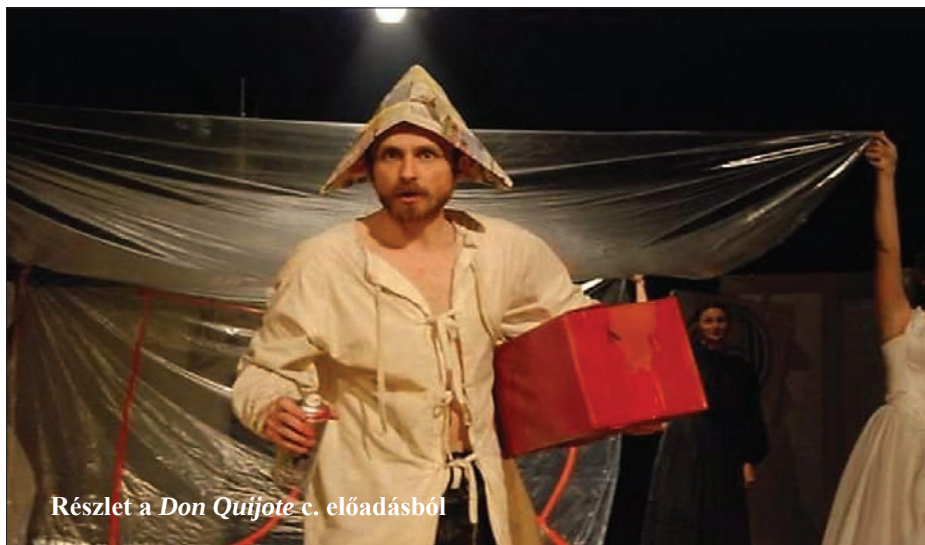

Jelenet Sütő András
Balkáni gerle c. darabjából

mosan a budapesti főiskolán is tanultunk. Az ingázás a tanulmányaim miatt négy évig tartott. Aztán a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház (jelenleg Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház) társulatának tagja lettem. 2020-tól pedig a Déryné Programban játszom, de amikor tehetem, a beregszászi társulattal is fellépek.

– Az elmúlt 30 évben nagy fejlődésen ment keresztül a színészet, ön hogyan látja, mik a legjelentősebb változások?

– Nagyon sok impulzus ér bennünket, a világ is felgyorsult, a filmek, sorozatok hatnak ránk, a témaválasztások merészebbek. De talán azt mondanám, emberközelibb lett. Az utóbbi években riogatnak, hogy majd a mesterséges intelligencia (MI) átveszi az irányítást és a színművészetet is átalakítja, de én azt gondolom, hogy az érzelmek, a pillanatok létszerűsége, az emberi jelenlét pótolhatatlan. A színészre még egy jó darabig szükség lesz, hiszen minél inkább „elrep” bennünket a virtuális világ, annál inkább szükség lesz a valódi, igazi emberi érzelmekre, arra, hogy lassuljunk, feldolgozzuk azt, ami körülöttünk zajlik. A színházban pedig picit lelassul az idő, és az ember valóban megpróbálja átélni azokat az értékeket, amelyek fontosak az életben. Az alapvető emberi érzelmek (öröm, bánat, düh, félelem stb.) nem változnak, a problémák is ugyanazok lesznek, maximum a környezet fog változni. A színház azért „örök”, mert ott az ember újra és újra meg tudja élni azt, ami benne van, együttérzésre, megnyugvásra talál, együtt sír, együtt nevet velünk.

Részlet a Don Quijote c. előadásból

– Aszínház önre hogyan hatott emberileg?

– Bölcsébb lettem. Többet figyelek magamra, a reakcióimra. A szerepek néha hazajönnek velem, különösen bemutató előtt. Nem lehet teljesen letenni őket. A

önfeláldozás. De ha szereted, nincs hozzá fogható. A színház nem enged el.

– Köszönöm a beszélgetést!

Simon Rita
(Forrás: KISZÓ)

Könyvbemutató a Munkácsy Mihály Magyar Házban

Erdélyi Béla családi háza Munkácson

„Ez a könyv nem csupán egy művész életét és munkásságát mutatja be, hanem egy történelmi épület sorsát és általa egy egész korszak szellemiségét is” – hangzott el az Erdélyi Béla családi háza Munkácson című könyv ünnepélyes bemutatóján a Munkácsy Mihály Magyar Házban május 23-án. A kötet szerzői a munkácsi festőművész, Kopriva Attila és lánya, Kopriva Nikolett költő, akik munkájukban hitelesen közvetítik Erdélyi Béla örökségét.

Az Erdélyi Béla családi háza Munkácson című tudományos-ismeretterjesztő kiadvány a kárpátaljai festőiskola egyik alapítója, Erdélyi Béla történelmi, filozófiai és művészettörténeti jelentőségét mutatja be, valamint részletesen ismerteti a művész egykori családi házána helyreállítási folyamatát. A magyar és ukrán nyelven megjelent kötet külön értéke, hogy betekintést nyújt Erdélyi Béla irodalmi és levelezési hagyatékába, fennmaradt kézírataiba és műtárgyaiba, amelyek ma a nevét viselő emlék- és alkotóház múzeumi részének meghatározó elemei.

A Latorca-parti város központjában található kulturális intézmény impozáns dísztermében összegyűlteket Tarpai József, a Munkácsy Mihály Magyar Ház igazgatója köszöntötte. „Ez a történet hét éve kezdődött, amikor megismerkedtünk Kopriva Attilával, aki sokat mesélt arról, hogy a méltán híres kárpátaljai festőművész, Erdélyi Béla egykori családi háza itt található a munkácsi vár alatt. Mondta, hogy az épület eladó, és nagyon jó lenne, ha egy alkotóházzal kibővítve létre lehetne hozni benne egy múzeumot. Ebből az akkor megfogalmazott álmából valóság lett” – mondta Tarpai József, reflektálva arra, hogy 2019-ben a magyar kormány támogatásával a Zahid Finance Group és a Kárpátok Művészetéért és Kultúrájáért Egyesület kezdeményezésére és közreműködésével, a Magyar Ház Program keretében sikerült megvásárolni és felújítani az épületet, illetve rendbe tenni annak udvarát. Az Erdélyi Béla Emlék- és Alkotóház ünnepélyes átadását a művész halálának 67. évfordulóján, 2022. szeptember 19-én tartották. Termei már ezt megelőzően megteltek élettel, hiszen az orosz-ukrán háború kitörését követően menedéket és védelmet, sőt otthont nyújtott a harcok borzalmaitól menekülő művészeknek. A Munkácsy Mihály Magyar Ház igazgatója hozzátette, napjainkban is számos programot szerveznek a munkácsi várhegy tövében található épületben.

Május 22-én az Ungvári Művészeti Akadémia tehetséges diákjai számára tartottak ott

immár harmadik alkalommal konferenciát, melyen a diákok bemutatták saját munkáikat és legfrissebb kutatásaikat, valamint

lehetőséget kaptak a szakmai párbeszédre és eszmecserére.

„Nagyon jó volt látni azt, hogy a hallgatók mennyire aktívak és átérzik azt a miliőt, ahol Erdélyi Béla felnőtt, élt, tervezett és alkotott. Örülök, hogy ilyen sokan érdeklődnek a művész élete és munkássága iránt” – tette hozzá Tarpai József,

konstátálva hogy a kötetbemutató is sok látogatót vonzott.

„A könyv által az eddigieknél mélyebb bepillantást nyerhetünk egy olyan művész életébe, aki tehetségével megerősítette Kárpátalja helyét Európa művészeti térképén, aki meghatározó szerepet játszott a helyi művészeti oktatás beindításában, és akinek a korát meghaladó, hazaszeretetet sugárzó munkássága a mai napig inspirálóan hat a fiatal művészek számára” – fogalmazott köszöntőjében Gombor Bence ungvári magyar konzul, aki Erdélyi Béla művészetét jellemezve elmondta: alkotásaiban élénken visszatükröződik a sokszínű Kárpátalja, ahol magyar, ukrán és más nemzetiségű emberek élnek s alkotnak együtt, békében. „A kötet kiadása ennek az együttműködésnek ékes példája, hiszen az Magyarország mellett ukrán támogatással valósulhatott meg” – fűzte hozzá a diplomata.

A könyv továbbá bemutatja Erdélyi

Béla családi háza helyreállításának folyamatát is. „Habár az emlékház kapui

továbbra is nyitva állnak a rászorulóknak előtt, mára az eredetileg tervezett funkcióját tölti be, emléket állít a szovjet időszakban meghurcolt, nehéz sorsú festőművészeknek, egyúttal békés, fejlődésre inspiráló környezetet biztosít a kárpátaljai festőművészek újabb generációinak. Ezekben a nehéz időkben kívánom, hogy Erdélyi Béla örök-

sége alkotásain és e könyvön, valamint a közjó szolgálatába állított családi háza által teremtett lehetőségeken keresztül éljen tovább és hirdesse a békét, harmóniát Kárpátalján” – emelte ki Gombor Bence.

Ahhoz, hogy egy művész öröksége élő maradjon, nemcsak kiadványokra és kutatásokra van szükség, hanem olyan emberekre is, akik szenvedéllyel, felelősséggel és szeretettel őrzik életművét. Jurij Nebeszniuk amellett, hogy nagy tisztelője Erdélyi Bélának, legnagyobb magángyűjtője is a festőművész alkotásainak. A rendezvényen Jurij Nebeszniuk az Erdélyi Béla Emlék- és Alkotóháznak ajándékozta azokat a festőművészhez köthető személyes dolgokat, melyeket mintegy negyven évvel ezelőtt kapott Erdélyi Béla özvegyétől, Magdolnától. A hatalmas eszmei értékkel bíró tárgyak között szerepel egy kis lexikon Erdélyi Béla kézzel írt feljegyzéseivel, a festő még soha nem publikált naplója, amelybe különböző gondolatait jegyezte fel, valamint két pohara, melyekből esténként bort és pálinkát ivott a jobb alvás érdekében.

Egy könyv elkészültéhez nem elegendő csupán az értékes téma és az elhivatott szerzők munkája. Szükség van egy kiadóra is, amely felismeri a mű jelentőségét, és vállalja annak fizikai megvalósítását, hogy a gondolatok könyv formájában eljuthassanak az olvasókhoz. A kötet megszületéséről és annak szellemiségéről Olekszandra Harkusa, a kiadó igazgatója osztotta meg gondolatait a jelenlévőkkel.

A továbbiakban a szerzők kaptak szót, akik bemutatták a közönségnek a kötetet. Kopriva Nikolett videóüzenetben

■ köszöntötte a megjelenteket. „Erdélyi Béla leveleit olvasva egyre gyakrabban jut eszembe, bárcsak szólna hozzám. Aztán mindig rájövök: szól ő, készségesen, csak figyelmesnek kell lenni. Amikor évekket ezelőtt olvastam *Dimon* és *IMEN* című regényeit, naplóját, még nem sok fogalmam volt arról, milyen világba csöppentem. Azonban azt rögtön tudtam, hogy mindaz, amiről ír, ismerős számomra. Izig-vérig kárpátaljai mivolta, szellemisége lenyűgöző” – méltatta a művészt a fiatal költő, kiemelve: ami különösen szép Erdélyi filozófiájában, az maga a szeretet, hiszen őszintén hitte, hogy a szeretet mindenre képes. „Otthonom csupán néhány utcányira található a házától. Amikor néhány havonta hazautazom, szeretek időt tölteni a várban, a Latorca-parton, Munkács utcáin bókászva. Ma már nem tudom úgy tenni mindezt, hogy ne jusson eszembe ez az öltönyös, elegáns úr, akinek a szelleme szinte vibrálóan jelen van ezeken a helyeken. Szerencsések vagyunk, hogy családi házában, udvarában ma már bármikor vendégek lehetünk; láthatjuk, érezhetjük, hol alkotott, hol tette első lépéseit, hova címezte leveleit a világ különböző pontjairól, hol voltak bástyái. Mindenkét bízhatok, hogy látogassák meg udvarát, egykori házát, merüljenek el festményeiben, olvassák el műveit, mert azok ma is szólni tudnak hozzánk, talán jobban, mint valaha. Remélem, a ma bemutatott könyv is emlékeztetnek egy pilléréül szolgálhat” – hangsúlyozta Kopriva Nikolett.

„A kötet megírásának ötlete akkor született, amikor már befejeztük az Erdélyi-ház rekonstrukcióját és felújítását. Támadt egy gondolatom, hogy ezt egy könyvben is össze kell foglalni” – mondta Kopriva Attila festőművész, a Kárpátaljai Művészeti Akadémia Képzőművészeti Tanszékének vezetője, majd ismertette a kötet szerkezetét: bemutatja a családi ház történetét, az épület felújításának mozzanatait, taglalja Erdélyi Béla filozófiáját, elemzi a művészetről szóló gondolatait az általa írt feljegyzések és versek alapján egy objektív beszámolót adva. „Ez a kötet leginkább Erdélyi Béla művészeti és filozófiai gondolatainak népszerűsítését szolgálja. Ugyanakkor még nagyon sok levelezés és írott gondolat maradt feldolgozatlanul, melyekből lehetne egy átfogó munkát készíteni, de ehhez még sok év kell. Noha több munka látott már napvilágot, a festő géniusza még nincs teljes egészében tanulmányozva, ezért van még munka” – fogalmazott Kopriva Attila, utalva arra, hogy a jövőben várható még Erdélyi Béla munkásságát feldolgozó kiadvány.

A Munkácsy Mihály Magyar Ház által szervezett könyvbemutatón Miroslav Ekman zongoraművész varázsolta el a hallgatóságot Erdélyi Béla kortársa, Márton István kárpátaljai zeneszerző, zongorista és pedagógus műveinek az előadásával, hangulatossá téve az eseményt.

Csuha Alexandra

Déryné Program – immár határtalanul

A *Déryné Program* öt éve indult el Magyarországon azzal a céllal, hogy a városoktól a legkisebb falvakig mindenová eljuttassa a minőségi, anyanyelven megszólaló színházi élményeket. A 2025-ben induló *Határtalan* alprogram révén a szomszédos országok magyar közösségeihez is megérkezik az élményszerű kultúra-közvetítés. Ez egy olyan nagyszabású színházi kezdeményezés, amely idákat kíván építeni közösségek és generációk között, különösen olyan helyeken, ahol az anyanyelvi kultúra és a művészet egyben megtartó erő is.

Kárpátalján a *Déryné Program* a Rákóczi Szövetség, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség és a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház együttműködésével valósul meg. Az első két úgynevezett témánapra – közel húsz színházi eseménnyel, több mint ezer nézővel, különböző korosztályok bevonásával – Beregszászon és Nagydobronyban került sor május 20–21-én.

A magyarországi és helyi művészek előadásukkal kellemes pillanatokat szereztek a beregszászi tanintézmények diákjainak. A Beregszászi Bethlen Gábor Líceumban a KultUp középiskolás témanap keretében az Epika Kulturális és Művészeti Alapítvány művészei Molnár Ferenc Liliom című darabját adták elő a felső tagozatos diákoknak, majd legelső nyelvmémüknek, a Halotti beszédet hallhattuk Kálócz László előadásában.

Ezután több mint ezer esztendőnyi időutazásra invitált Kis Gergely Márton, aki a népzene szárnyán röpítette el a hallgatóságot a honfoglalástól egészen a gyászos trianoni békediktátumig. Akli Krisztián pedig a színészmesterség

kulisszatitkaival ismertette meg a fiatalságot. Az alsó tagozatosok Huzella Péter előadásában megtekinthették a Fohászbán bujdosó c. verses-zenés összeállítást.

A P. Frangepán Katalin Gimnázium Beregszászi Bázisóvodába A kiskondás interaktív mesejáték érkezett Gál Natália, a beregszászi színház színművésze előadásában.

Az ünnepélyes megnyitót a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház nagytermében tartották, ahol elsőként a Kulturális és Innovációs Minisztérium kultúráért felelős helyettes államtitkára osztotta meg gondolatait a résztvevőkkel. Novák Irén Wass Albert *Üzenet haza* című költeményének részletével kezdte ünnepi beszédét.

– Ma kevesen tudják jobban kárpátal-

jai nemzettársainknál, hogy mit jelent, ha valaki kő az áradó víz sodrásában. A most kulturális hódító útjára induló *Határtalan Program* is kő szeretne lenni, és köveket szeretne hagyni mindenütt, ahová előadásai eljutnak majd Kárpátalján, Felvidéken, Erdélyben és Délvidéken – hangsúlyozta a helyettes államtitkár. Hozzátette: az ékes magyar nyelven szóló színház nemzeti örökségünk és büszkeségünk.

Kis Domonkos Márk, a *Déryné Program* ügyvezetője, Jászai Mari-díjas színész a program valamennyi dolgozója nevében köszöntötte a kárpátaljai közösséget.

– Nem véletlenül van a határtalan program nyitónapja Kárpátalján, ugyanis az az eszmeiség, az a

misszió, amit mi a *Déryné Programban* vallunk és hiszünk nap mint nap, a beregszászi színház alaptere. Vidnyánszky Attila ugyanis harminc évvel ezelőtt azt tűzte ki a zászlajára, hogy a legkisebb településekre is elviszi a minőségi,

magyar nyelvű színjátszást. Ennek az áldozatos munkának az eredményeképpen született meg a döntés, hogy újtára indítjuk a *Déryné Programot*. Hatalmas misszió és felelősség ez, amiért ezúton is köszönetünket szeretnénk kifejezni Vidnyánszky Attilának. A Kulturális és Innovációs Minisztériumnak, illetve Hankó Balázs miniszter áldozatos munkájának köszönhetően pedig előteremtődött az a forrás, aminek eredményeképp az idén mindezt ki tudjuk terjeszteni a határon túli magyarok lakta településekre is – fogalmazott Kis Domonkos Márk.

– Harmincöt éves szervezetünk három éve működik együtt Magyarországon a *Déryné Programmal*, és nagyon megtisztelő felkérés volt Hankó Balásznak az, hogy akkor is vegyünk részt a programban, amikor az határtalanává válik – hangsúlyozta Csáky Csongor, a Rákóczi Szövetség elnöke. – Számunkra ez egy nagy lehetőség, hogy abba a civil közösségi munkába, amit a szövetség végez, beletartozhat egy ilyen jellegű feladat is.

Vidnyánszky Attila, a Nemzeti Színház vezérigazgatója, a beregszászi szín-

végre elindult az útján. – Néhányan úgy véltük, tarthatatlan, hogy a két évtizedre visszatekintő program ne kerüljön ki az elszakított nemzetrészekhez. Azon gondolkodunk, hogyan lehetne bekapcsolni ebbe a külhoni területeket is, hogyan tudnánk ezt egy közös nagy programmá növesztetni. Végre elértük, hogy az összes elszakított területen megjelenjen a produkcióink, és nagy vágyunk, hogy minél több határon túli teátrumot kapcsoljunk be ebbe a kezdeményezésbe. Úgy gondolom, mindez sokaknak fog örömet szerezni – fogalmazott Vidnyánszky Attila.

Sin József, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség alelnöke kifejtette: a *Déryné Program* elsődleges feladatai közé tartozik a határon túli magyar közösség kulturális életének támogatása, nemzeti identitásának megerősítése. A KMKSZ vezetősége nagy örömmel karolta fel a projektet, bízva abban, hogy ezáltal egy új, fiatal színházlátogató közönség nevelődik, amely elvárja, hogy évtizedek múlva is legyen saját színháza.

– A múlt század kilencvenes éveinek elején egy maroknyi lelkes csapat csodát művelt: Beregszászon létrehozta az első hivatásos színházi társulatot – emlékezett vissza a kezdetekre Sin Edina, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház megbízott igazga-

tója. – Ma is csodákra és megújulásra van szükség. Ezt segítik a *Határtalan Program* rendezvényei.

A beszédek között Tarpai Viktória Jászai Mari-díjas színművész *Déryné monológját* adta elő.

Ezután Derzsi György színművész, énekes, zeneszerző a *Szerelmem, Sárdy* című zenés monodrámával lépett a közönség elé. A történet egy eltitkolt szerelemről, az életen át tartó rajongásról, egy fiatal művész magára találásáról szól. Sárdy János híres magyar operaénekes emléket idézi meg egy nagymama naplóján keresztül. A darabban számos Sárdy által énekelt operettrészlet és filmbetétdal is felcsendült. Derzsi György megtévesztő hasonlósággal adta elő például a *Hazámba vágyom*, az *Adj, Uram, Isten*, a *Londonban, hej!*, a *Rózsalevél* kezdetű és más ismert dallamokat. Az előadást Harangi Mária rendezte.

Másnap Nagydobronyban a beregszászihoz hasonló programsorozattal várták az érdeklődőket a Napsugár Óvodában, a Nagydobronyi Líceumban, illetve a Nagydobronyi Magyar Házban.

Tudósítónk

ház főrendezője videóüzenetet küldött, amelyben örömmel konstata, hogy a *Déryné Program* határtalan változata

színházi társulatot – emlékezett vissza a kezdetekre Sin Edina, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház megbízott igazga-

A magyar múlt emlékei Uzsokon

A Herkules-szobor

Az uzsoki üdülő legismertebb emléke az előző számunkban többször emlegetett Herkules-szobor. A szobor története a fürdőéhez hasonlóan titokzatos.

Héraklész – római névváltozata *Hercules* (magyarosan Herkules) – görög mitológiai hős volt, Zeusz és egy földi asszony fia. Herkulesnek 10 próbát (végül 12 próbatételt teljesített) kellett kiállnia ahhoz, hogy megszabaduljon a bűneitől, és elnyerje a halhatatlanságot. Ezek közül a második próbatétele a lernéi Hüdra (a görög mitológiában egy ősi, kilencfejű, kígyóhoz hasonló vízi szörny) legyőzése volt.

A fürdő tulajdonosai a hős által megtestesített erővel szerették volna Uzsok legfontosabb gyógyvizének a hatását jelképezni. Szobra nem véletlenül került a legelőkelőbb vendégek részére fenntartott második terasz szökőkútjának közepébe. Azt, hogy előbb a forrás kapta Herkules nevét vagy csupán a szoborállítás után nevezték így el, nem tudhatjuk. Sajnos az állítás időpontjára vonatkozó adatot nem találtunk. A sajtóban a szobor első említését az *Ung* 1879. július 20-i számában találtuk meg: „... a minek jelképéül a fürdő egyik bejáratánál, árnyas fák között egy vashból öntött Herkules küzd egy háromfejű sárkánnyal, és már az egyik fejét kezében levő hatalmas dorongjával le is ütötte”. Viszont ugyanezen lap 1893. augusztus 13-i száma szerint a szobor akkor már több évtizede a helyén volt:

„Sétáján először is a »Herkules« szobor alakja tűnik fel, mely évtizedeken át elhanyagolt állapotban állott. Szomorúan, lehorgasztott fővel, fáradt kézzel tartva bunkóját, szégyenkezve látszott szemét le-szűnni a szemlélő szánakozó tekintete alatt.

Körülte száraz gödör ásitott, s ásitani hallani véltük a fákat is az örökös unalom és egyformaság hatása alatt.

Most, vigan locsog a vizsugár a háromfejű kigyó tátott szájából s szökken fel a hatalmas alakra, melynek izmai ifjult erőttől, bátorságtól látszanak duzzadni, s mintha fejét magasabbra emelné diadalmas arczkifejezéssel.

Alatta pedig a medenczében aranyhalak uszkálnak s furcsa háborut játszanak egy közzéjük dobott zsemlyedarab körül.”

Az ókori hőst ábrázoló alkotást az eredeti helyén több újságcikk, fényképfelvétel, postai képeslap is megőrizte. Ma azonban a szobor az ungvári várkertben, a kapuval szemközt, árnyas fák alatt áll. Az öntöttvas szobor a kigyúrt testű Herkulest ábrázolja, amint dorongjával viaskodik a szörnyvel. Itt a szörny nem kilenc-, hanem háromfejű, egykoron ezekből tört fel a szökőkút vize. Talapzatán két felirat olvasható. Az egyik: **UNGHVÁR 1842**. A szobor készítésének dátuma mellett megtudhatjuk az öntés helyét is.

Ungváron nem volt vasgyár, hanem a Turjaremetén a 19. században működött vasgyár termékeit az ungvári kincstári lerakatban értékesítették. Abban az időben elfogadott volt, hogy a szélesebb körben ismert város neve szerepelt cégjelzésként, nem pedig a vasgyár tényleges helyszíne.

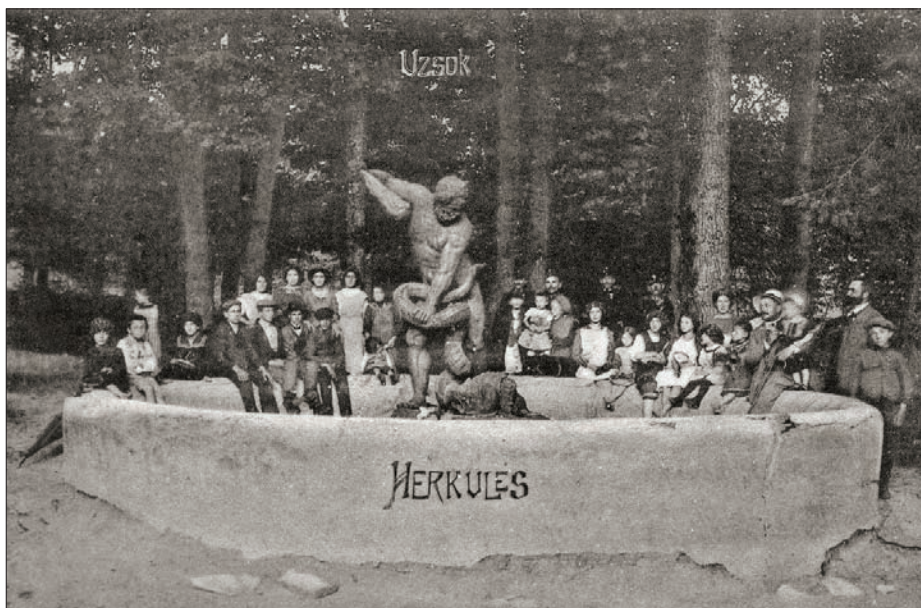
A másik felirat: **W. KINNE. FEC.** A **FEC** jelzés értelmezése: készítettem. A **W. KINNE.** felirat az alkotó szobrász neve. Sajnos a művészről nagyon keveset tudunk, még azt sem sikerült kideríteni, hogy milyen keresztnévet takar a **W.**

Annyi biztosra vehető, hogy 1840-ben Turjaremetén dolgozott. A *Bányászati és Kohászati Lapok* – Öntöde 1978. november 1-jei számában ez olvasható: „1840-ben a királyi kamara felügyelete alatt működő turjaremetei vasgyár igen tehetséges – de személyében ma még

homályban levő – szobrászművész modellőre, **W. Kinne** ajánlja fel szolgálatait a Schönborn-féle üzemnek, új típusú kályhák modellálására.”

A Herkules-szobor eredetéről egy másik forrásból érdekes információt találunk. Borovszky Samu *Magyarország vármegyéi és városai* című, a 19. és 20. század fordulóján megjelent vármegye-monográfia sorozatának a Zemplén bemutató kötetében a Roll (Rholl) István tulajdonában lévő szinnai (Zemplén vármegye, ma Szlovákiában Snina) kastélyról ezt olvashatjuk: „A parkban a kastély előtti szökőkút fölött 6 vashból öntött Herkules-szobor áll, melyet 1841-ben az idetartozó Józsefvölgyben akkor fennállott vashámorban öntöttek.” A hat szoborból egy a mai napig a kastélypark működő szökőkútjában áll, és kísérteties mása az ungvárinak. A Ciroka-patak völgy központjának számító Szinna településhez tartozó józsefvölgyi vashámort Rholl József a 19. század elején alapította. Tehát valószínűleg a Herkules-szobrok előbb a józsefvölgyi vashámorban készültek. A szinnai kastélyban lévő szobor talapzatán **W. KINNE F** és **VAR 1841** felirat olvasható. Előbbi magyarázata az ungvárihoz hasonló, utóbbiban a **VAR** eléggé talányos. Az viszont bizonyosra vehető, hogy az alkotó mindkét esetben ugyanaz a modellőr. Tehát **W. Kinne** egyidőben a turjaremetei és a józsefvölgyi vasgyárnak is dolgozhatott. Elképzelhető, hogy az öntőformát átadták a turjaremetei vasgyárnak, és a feliratát módosítva készülhetett az uzsoki Herkules **UNGHVÁR 1842**. jelzettel. ➡

A fürdő teljes enyészetté válása után az árválkodó szobrot 1947-ben az újonnan megalapított Kárpátaljai Helytörténeti Múzeum első igazgatója, Szova

Péter áthozatta az ungvári vár külső udvarára. Valamilyen megmagyarázhatatlan oknál fogva az addig minden írott forrásból

Herkulesz-szoborként közismert alkotás ettől kezdve Héraklész-szoborként vonult be a köztudatba.

Hogy miért?

Azt nem lehet tudni. Viszont a szobor jelenlegi állapotával kapcsolatban Literáti Tetyana újságíró néhány érdekes adalékra derített fényt Mihajlo Dzshman, a Lehoczky Tivadar Kárpátaljai Megyei Helytörténeti Múzeum osztályvezető kutatója segítségével. Nevezetesen: a szobor hiányosan és több helyen megsérülve került a múzeumba. A szörny három feje közül az egyik hiányzott. Szerencsére a hiányzó részt sérülten később egy uzsoki lakos megtalálta és beszolgáltatta a múzeumnak. Elképzelhető, hogy a sérüléseket

még a háborúk (az I. és a II. világháború) harcaiban szenvedte el. A vállán, a lábán és a hátsóján látható foltok, valamint egyéb kisebb javítások utalnak erre. Összehasonlítva a színnai szoborral, ezek azonnal szembe ötlenek.

A Hermész-szobor

Az első világháború előtti újságokban az uzsoki fürdőben még egy vasszoborról esik szó. Az *Ung* 1898. augusztus 28-án meg is nevezte a szobrot: „A sétahelyen, a Merkur ülő szobra körül naponként kétszer muzsikál az ungvári cigánybanda; ... Talán azért ül a sétatér végében a szárnyas lábu és füllü Merkur, a kereskedők és tolvajok istene?” Ugyanez a lap 1899. május 7-i számában a turjaremetei vasgyár termékeit ecsetelve írta: „Még manapság is látható az itt öntött tárgyakból egynéhány pld, az Uzsokon levő Herkulesz-szobor, valamint

az ugyanott és Lyután Bacsinszky Ödön kertjében levő, elébb kályhák, most a kert díszítését képező Hermed-szobrok (sic!)...” Vagyis a cikkíró szerint Hermész-szobor az uzsoki fürdőben és a lyutai görögkatolikus lelkésznel is volt. Az, hogy egy öntöttvas kályha díszét állították fel a fürdő sétányán, ugyancsak meglepő, már-már hihetetlen. Az idézett újság 1912. augusztus 11-i számában viszont a szoborról ezt írta: „A gondozatlan parkban van 2 szobor, melyek a néhai turjaremetei vasgyárból kerültek ki; az egyik Herkules a laernay hydrával, a másik „Vénusz”. (?)” Ebben a cikkben valószínűleg az újságíró női alaknak vélte a valóban nőies kinézetű ülő szoboralakot. A korábbi írásból viszont egyértelműen be lehet azonosítani az antik görög istenalakot – Hermészt.

Hermész a görög mitológiában (a rómaiaknál Mercuriusként volt ismert) Zeusz és Maia nimfa gyermeke, az istenek hírnöke volt. Őt tartották a pásztorok, az utazók, a kereskedők, a súly- és hosszmértekek istenének, valamint az irodalom, az ékesszólás, az atlétika és a tolvajok védelmezőjének. A furfangjáról és ravaszságáról közismert, költészetkedvelő isten Apollón egyik legközelebbi barátja is volt.

Az ominózus – a pihenő Hermészt ábrázoló – szobor eredetije Lüszipposz (*Lysippos*) görög szobrász keze alól került ki. Őt a hellenizmus előkészítőjeként tartják számon, aki tökéletesen ábrázolta a fiatal férfi eszményi alakját. Állítólag Nagy Sándorról csak ő készített portré-

szobrokat. Hermész egyik attribútuma a szárnyas, rövid csizma volt. Mivel az istent itt a művész meztelenül ábrázolta, az apró szárnyakat a lábszár alsó részére erősítette.

Ennek az öntöttvas szobornak sem kevésbé talányos a története. Pusztai László a *Művészettörténeti Értesítő* 1982/3. számában megjelent tanulmányában leírja, hogy a szobrot a turjaremetei vasgyárban öntötték, és egy öntöttvas kályha díszítésére tervezték. „A 18. század végén alapított vasgyárban az 1820-as években igen fejlett technológiával dolgoztak. A műöntészet magas színvonalát bizonyítja Csokonai Vitéz Mihály 1837-ben öntött síremléke” – írja Pusztai tanulmányában a vasgyárról. A legjelentősebb vasgyárakban a termékek művészi kivitelezésére saját szobrász-modellőroket alkalmaztak. Néha azonban a legnagyobb szobrászokat kérték fel egy-egy szoborminta megalkotására.

Ebben az esetben is így történt. Pusztai kiderítette, hogy az alkotás Dunaiszky Lőrinc szobrászművész nevéhez fűződik: „Dunaiszky Hermese kisebb változtatásoktól eltekintve a nápolyi Museo Nazionaleben levő, I. századból való római hellenista bronzszobor kompozíciójának ismeretében készült.” Mégpedig 1832-ben a turjaremetei vasgyár megrendelésére, 250 forint tiszteletdíj fejében.

Sabján Tibor – L. Kiss Katalin – Lengyel Károly *Öntöttvas kályhák* című, a Terc Kiadó-

nál 2006-ban napvilágot látott könyvben a szerzők tudni vélik, hogy „1880 körül Turjaremetén öntötték azt a nagyméretű Hermész-szobrot, amely egy kályha felső részét alkotta. Az ülő helyzetű, ruhátlan férfialak alatt egy sziklatömbbe rejtették a kályha kívülfűtős tűzterét. Ennek oldalán *Ungvár*. felirat jelzi készítési helyet.” Az *Ungvár*. felirat és Turjaremete kapcsolatát a Herkulesz-szobor kapcsán már ismertettük.

Ebből az alkotásból is többet öntöttek. A miskolci múzeum hivatalos honlapján hét ismert példányról tesznek említést. Pusztai cikkében megemlíti egy példányt a vásárosnaményi Beregi Múzeumban, egyet Kékeden, a Melczer-kastély parkjában (ez a Miskolci Herman Ottó Múzeum tulajdona), valamint két példányt a csepeli fémöntöde udvarán.

Utóbbi helyen ma már hiába is ke-

A magyar múlt emlékei Uzsokon

resnénk, ezek további sorsáról nincs információnk. A vásárosnaményi példányt, amely a vajai Vay-kastélyból származik, módunkban állt megvizsgálni és részletfotókat készíteni róla.

Egy példány az ugvári várkertben a Herkulesz-szobor közelében ma is látható. Eredetének kutatásával szintén foglalkozott Mihajlo Dzsahman muzeológus. Az ő kutatásaira hivatkozott a tárgyban publikáló Literáti Tetyana a Pro zahid internetes portálon (*Втрачений Ужгород: Історія замкового Гермеса, 2019. 08. 09.*). Dzsahman úgy véli, hogy hasonlóan a Herkuleshez, az uzsoki fürdőből került

közreadott verziót. Ő a cikkében igazolja, hogy a turjaremetei vasgyár helyén létrejött méntelep igazgatójának háza előtt a csehszlovák korszakban az egyik öntöttvas Hermész-szobor a kert díszé volt. Az akkori igazgató unokája egy helyi kutatónak tett személyes közlését fényképpel alátámasztva is megerősítette. A cikkíró szerint a szovjet korszak hajnalán a méntelepet felszámolták, és ekkor a 20-30 kilométernyire lévő településről a szobrot is átszállították az ugvári várkertbe. A várból létrehozott múzeum első igazgatója, Szova Péter egy 1972-es kiadványban már tényként írta le, hogy a Hermész-szobrot Turjaremetén öntötték, és 1948-ban került a múzeum tulajdonába, azaz egy évvel a Herkulesz-szobor után.

Dzsahman szerint, ha összehasonlítjuk a különböző példányokat, észrevehető, hogy az ugvári a többihez képest jóval durvább megmunkálású. Ez arra utal, hogy az ugvári példány egy későbbi öntés, amikor a formák már részben elhasználdottak voltak. Valószínűleg ez a gyengébb minő-

a múzeumba. Azonban ennek igazságát néhány dolog megkérdőjelezi. A fürdőről beszámoló újságcikkek 1912 után az alsó teraszon felállított Hermész-szoborról nem tesznek említést, míg a középsőn lévő Herkulesről szinte valamennyi cikk említést tesz. Ráadásul, az köztudott, hogy Szova Péter 1947-ben áthozatta a Herkulest Ungvárra, de a Hermészről nem esik szó.

Logikusnak az tűnne, hogy abban az időben oly körülményes fuvarozás miatt egyszerre szállították volna a két alkotást a 80 kilométernyire lévő megyeszékhelyre.

Valószínűbbnek tartjuk a Literáti által

ségű példány nem kelt el, és ezért maradt a gyárban, majd a gyárkert díszé lett. Ez pedig Literáti verzióját támasztja alá.

Az ugvári szobor felirata jelenleg nem látható, mivel a betonfoglatat azt teljesen eltakarja. Ma már hiányzik mindkét karja. Elképzelhető, hogy ennél a példánynál a varrat is gyengébb minőségű volt, és később, talán az átszállításkor a bal karja letört, és elkallódott. Saját felvételünk alapján megállapítható, hogy a félkarú Hermész másik karja 2001-ben vagy később tört le. Az ma is megvan a múzeum gyűjteményében. Az ugvári szobor eltűnt vagy elfedett részleteit a vásárosnaményi

példányból ismerhetjük meg.

Tehát határozottan nem állítható, hogy az uzsoki fürdő Hermész-szobra került Ungvárra. Vagy azt a sors valahová más-hová sodorta? Egyelőre rejtély.

A Koronázási emlékoszlop

Talán alig akad ember, aki tudná, hogy IV. Károly 1916. december 30-i magyar királlyá koronázásának a tiszteletére az uzsoki fürdőben emlékoszlopot állítottak. Erről az Ung 1917. január 6-i számában így számolt be:

„Szép katonai ünnepségben volt része az uzsoki közönségnek dec. hó 30-án.

A katonasírok rendezésére kirendelt katonák Grisháber István alezredes rendelkezése folytán és Szeidel József hadnagy, parancsnok vezetésével az uzsoki fürdőkertben a Bercsényi-szálló előtti parkban, az állami utról is pompásan látható helyen két nap alatt felépítettek egy két négyzet méter alapon három méter magas, kő- és cementből szépen kidolgozott emlékoszlopot, melynek tetejében művészileg készült magyar korona díszlik nemzeti színű lobogó alatt.

Az emlékoszlop közepében nemzeti színű szalaggal szegélyezett, zöld fenyőgallyból készült koszorúval övezett kőtáblában vésett aranyozott betűkkel a következő felirat van:

**FELSÉGES IV. KÁROLY
APOSTOLI MAGYAR KIRÁLY
1916. ÉVI DECEMBER HÓ 30-ÁN
TÖRTÉNT MEGKORONÁZTATÁSA
EMLÉKÉRE.** (kiemelés – ks)

Jobboldalon:

**CSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI
KATONAI SÍROKAT
RENDEZŐ FELÜGYELŐSÉG,
GRISHÁBER ISTVÁN
ALEZREDES.** (kiemelés – ks)

Baloldalon:

**SZEIDEL JÓZSEF HADNAGY,
PARANCSNOK.** (kiemelés – ks)

Az emlékoszlop alján:

**MERBERGER ALBERT
MŰÉPÍTÉSZ ÉS FREIND KONRÁD**
(kiemelés – ks)

neve szerepel.

Az emlékoszlop körül tizenhat három-négy méter magas fenyőfácska van ültetve; a felirással ellátott emléktábla két szélén két óriási sraper-hüvelyben szintén egy-egy fenyőfácska díszleg.

Amint az emlékoszlop dec. 29-én elkészült, nemzeti színű szalagokkal szegélyezett vászonleplellet betakarva várta a dec. 30-án végbemenendő leleplező ünnepséget, a mely következőleg folyt le:

Féltenegy órakor az itteni kirendeltség katonái zöldfenyő-gallyal díszített főveggel Szeidel József parancsnokló hadnagy vezényletével az emlékoszlop előtt sorakozva elénekelték a Himnusz. A lelkes ének után Szeidel József hadnagy az emlékoszlop talapzatán állva, szép, lendületes beszédében vázolta a nap jelentőségét. Midőn a szónoki hévvel előadott beszédét:

„Éljen a magyar király és királyné!”

lelkes felkiáltással bevégezte, a katonák sortüzélése, a király és királyné életése közben az emlékoszlop leple lehullott. A katonaság és a jelenlévő közönség Freind Konrád tizedes, karmester ügyes vezetésével rázendített a Szózatra és a Wacht am Rein (hazafias dal, 1871-től a Német Birodalom nem hivatalos himnusza – KS) magyar szövegére. Evvel a megható és lelkes ünnepség véget ért.

Az ünnepség rendezése körül nagy érdeme van Szeidel József hadnagy parancsnoknak, Merberger Albert műépítész, kirendeltségi számvevőnek és Freind Konrád tizedesnek.”

Sajnos a fürdő teljes pusztulásával ez az emlék sem maradt fenn, további sorsáról nincs információ.

Az Országzászló Emlékmű

Az anyaországhoz történt visszatérés után az egyik első Országzászlót 1939. augusztus 13-án Uzsonkon állították. Az avatási ünnepségről az MTI így számolt be: „Megható hazafias ünnepségek keretében avatták fel vasárnap Uzsonk határában az Opolonek hegyvonulat Pohár bércének tövében Uzsonk országzászlóját, amelyet a budapesti Máv. északi főműhely ajándékozott a községnek. A többméter magas országzászlótartó-alapzat homlokzatán középen fehér márványtáblán Nagymagyarország képe látható, ezzel a magyar és magyar-orosz nyelvű felirással: **EZÉRT KÜZDÜNK.** (kiemelés – KS) Egy másik márványtáblán szintén magyar és magyar-orosz nyelven a következő jelmondat olvasható: **A MAGYAR-RUSZIN TESTVÉRISÉG JELE. – ÖSSZETARTÁSBAN A NEMZET EREJE.** (kiemelés – KS)

A felavatási ünnepségen megjelent József királyi herceg, báró Perényi Zsigmond kormányzói biztos valamint Rátvay Imre nyug. tábornok, Drehr Endre alezre-

József felsőházi tag és még több magyar és magyar-orosz előkelőség.

József királyi herceget az emlékműnél diadalkapu várta. Kohutics Tódor görögkatolikus kánonok köszöntötte, majd két magyar-orosz kisgyermek virágcsokrot nyújtott át József királyi hercegnek. Az emlékmű talapzatánál a magyar-orosz Orel egyesület egyenruhás tagjai sorakoztak fel.

A kivonult ruszin iskolásgyermekek elénekelték a magyar Himnuszt. Utána Kohutics Tódor görögkatolikus kánonok megáldotta az emlékművet rövid beszéd kíséretében. Hangoztatta, hogy a vasutasok által a történelmi magyar határközségben felállított emlékmű jelképe a magyar-ruszin testvériségnek, de egyúttal figyelmeztetés a még mindig elnyomatás alatt élő magyar testvéreinknek, hogy jöjjenek ők is vissza minél előbb, mert örömmel, szeretettel várják őket.

Ezután Nánázy László a Máv főműhely nevében átadta az emlékművet. A község nevében Kovács Jenő jegyző mondott rövid beszédet.

Utána vitéz Rátvay Imre nyug. tábornok az ereklés országzászló bizottság nevében felkérte József főherceget, hogy avassa fel az országzászlót.

Miközben a ruszin iskolásgyermek

mondott beszédet. Kiemelte, hogy Uzsonk 25 év óta a legszentebb magyar fogalmak egyike. Nemcsak azért, mert Uzsonk ezeréves történelmi határainak egyik részecskéje,

hanem azért is, mert sokezer hős bajtársa alusza itt örök álmát. Emlékeztetett ezután 1914. október 3-ikára, amikor ezen a helyen sikerült visszaverni a hatalmas erővel előretörő orosz csapatot. Ezután az országzászló jelentőségéről szólott. Ez az országzászló – mondotta – itt a határokon azt is jelképezi, hogy Uzsonk és környékének hűséges népe megszabadult a rabigától, mert hű volt s ezért megérdemli a boldog és virágzó jövőt. Az árbocon a zászló azonban itt is fél árbocon fog csupán lengeni, amíg az Uristen a még most is elnyomott testvéreinkről le nem veszi sújtó kezét.

A tábornagy ezután ruszin nyelven mondott rövid beszédet, amelyet szintén nagy tapsal és éljenzéssel kísért az egybegyűlt uzsonki és környékbeli ruszinság.

Ezután Kuzolics Iván, az uzsonki harcokban résztvevő egyik frontharcos magyar-orosz paraszt mondott rövid beszédet, amelyen köszöntötte volt parancsnokát, József királyi herceg tábornagyot. A beszéd elhangzása után sorban elhelyezték az emlékmű talapzatán a koszorúkat.”

A Hajasd (Волосянка) és Uzsonk közötti völgy középpontjában, a nagy viadukt közelében, Uzsonk falu szélén, az országút északi oldalán, az Opolonek (Opolonok) hegység Pohár csúcsa alatt állított országzászlót sajnos a szovjet rendszer idején lerombolták.

Kovács Sándor

Magyar Örökség díjas honismereti író

Megjegyzés: A külön nem jelzett képek a szerző felvételei vagy a gyűjteményéből származnak.

A képeken: a Herkules-szobor az eredeti helyén (képeslap 1911-ből); a Herkules-szobor az ungvári várkertben; a Herkules-szobor feliratai (Balog Sándor felvételei); a turjaremetei vasgyár logója; Szemere Judit a Hermész-szobor mellett az ungvári várkertben 1980-ban (Szemere Judit gyűjteménye); a pihenő Hermész szobra Vásárosnaményban; szárny Hermész lábszárán; az ungvári Hermész-szobor 2001-ben: ép félkarral, de a lábáról már hiányzik a szárny; az uzsonki Országzászló Emlékmű (Országzászló, 1941); az uzsonki Országzászló Emlékmű avatása (Országzászló, 1941).

des, szárnysegéd, Siménfalvy Árpád, Ungmegye főispánja, dr. Marina Gyula és Demkó Mihály miniszteri tanácsosok, Bródy Ernő országgyűlési képviselő, Kaminszky

énekkara elénekelt a magyar Hiszekegyet, az árbocon csúcsára felhúzták a magyar nemzeti színű lobogót.

Ezután József királyi herceg, tábornagy

A kereszt

Hozzá tartozott a kisváros mindennapjaihoz, mint a kelő nap: ott állt a temető keleti sarkában, a kerítés tőszomszédságában, egyenlő közelségben a református, a görög- és római katolikus parcellákhoz időtlen idők óta – az öregek sem emlékeznek, mikor állították, ki állította. A majd három méter magas feszületet misztikus burok vette körül talán azért is, mert dacolt a csapongó múlt gyakran megsemmisülést hordozó hadainak támadásaival: a körültemellette ültetett, ifjúságukban és érett korukban délceg fenyőfák már derékba tört, idő rága törzsekkel borultak le a végzet előtt, kemény zimankók, csontpróbáló szelek, egymást túllícitálni akaró árvizek áldozataivá lettek a temetőkert kerítése, a fejfák, a síremlékek, elapосodtak, jeltelenné lettek a gazok rabságában sínylődő hantok – agonizált és évtizedekkel ezelőtt, amikor bezárták, meghalt, magába temetkezett az egész sírkert. Csak a kereszt nem: az egyenes derékka állt, kibírt minden megpróbáltatást. Mondogatták is, ha szóltak róla, hogy nem mindennapi, nem olyan, amilyenek más temetőkben, templomok kertjeiben, utak mentén láthatók, hanem szent életű remete által különleges tisztaságból faragott, különös erővel bíró áldás, mert hát még nem is látszik rajta a korhadás jele, emberemlékezet óta meg se dőlt.

Az idősebbek némi félelemmel körített tisztelettel, lépteiket megrövidítve, olykor előtte megállva és keresztet vetve haladtak el mellette. Gyakran lehetett látni előtte térdelő vagy fejet hajtva imádkozó embert, idegeneket is, akik a közeli kórházba látogatva ejtették útjukba. De az utóbbi években, amikor már a semmit sem kímélő idő és kíméletet nem ismerő emberek elvitték előle és mellőle a kerítés-cafatokat, a közeli középiskola tanulói is meg-megálltak egy-egy pillanatra, megérintették derekát, suttogva kérve segítséget az esedékes dolgozatíráshoz, esedezve jobb jegyért, vagy éppen a felélés elhalasztásáért, mert híre ment: ott, előtte a kérés-könyörgés meghallgatásra talál. Transzcendens voltát hatványozta az is: a kora tavaszi és késő őszi nap reggeli kelésekor úgy nyújtotta meg árnyékát, hogy az egy időre éppen a mellette keresztelkedő utcák központjába esett – sokan a hívők közül már jóval napkelte előtt a környéken várták ezeket a perceket, a látványt, amelynek mindenki a maga fantáziája engedte és kreálta magyarázatot, de mindenképpen természet fölötti adottság volt. Azt is észrevették: soha nem szállt rá madár, habár a környéken rengeteg volt a varjú, s előszeretettel pihentek károgva a település fáin.

Minden időben virágok, koszorúk sokasága volt látható lábánál, halottak napján pedig gyertya-rét csillogott körülötte még

azokban az években is, amikor viharossá vált az ateizmus állandóan fújdogáló szele.

Soha semmilyen hatalom nem bántotta a keresztet, habár a kis település a múlt század politikai útesztőinek keresztútján feküdt, gyakran cserélt gazdát a huzatos átjáróház. A legrosszabb, ami történt vele: ügyet sem vetettek rá, nem törődtek vele még akkor sem, amikor úgy harminc éve bezárták a sírkertet, mivel a városka terebélyesedésével az telítve lett eltávozottakkal. A szovjet éra agóniájának éveiben mégis megpecsételődni látszott sorsa: ugyanis a járás vezető pártharcosa, az első titkár, aki mellette húzott el naponta, mivel azon a fertyálon lakott, egy nap hívatta a kommunális osztály főnökét és ráparancsolt: tüntesse el a keresztet még a nap folyamán!

Nem történt meg, nem volt foganatja az ellenkezést, ellenvéleményt nem tűrő ukáznak.

– Mi ez?! Szabotázs, a párt politikájának semmibevétele?! – ripakodott rá az első titkár az előtte toporgó főnökre, akit másnap reggel hívatott, mivel munkahelyére kocsikázva látta, hogy a kereszt ott van, ahol eddig volt.

– Első titkár elvtárs... – hebegett a szönyegen álló –, nem tudtam végrehajtani a parancsát, az emberek, akiket utasítottam, a parancsa értelmében kimentek a volt temetőbe, de hamarosan vissza is jöttek, mert hiába próbálkoztak, se a kézi fűrés, se a benzines nem fogta a kereszt fáját, még a fogak is beletörtek... Baltával már nem is próbálkoztak. Meg aztán percek alatt annyi ember gyűlt össze, és olyan ellenségesen viselkedtek, hogy az embereim jobbnak látták minél előbb elmenni onnan...

– Miféle vezető vagy te, hogy nem tudsz parancsolni a beosztottjaidnak?! Mehetsz! – szólt rá jó adag fennhanggal.

A megbélyegzett fordult is, de az első titkár meggondolta magát, eszébe ötlött:

csinján kell bánni ezzel a féreggel, mert sokat tud, aminek kitergetése kínos lenne számára. Ha másról nem is szólna a nyilvánosság előtt, mint a gyakori közös orgiák, az ugyanazzal végződő gyakori vadászatok a természetvédelmi tájakon, vagy a nyaralója folyamatos és persze ingyenes karbantartása, már elég lenne a karrierje befejezéséhez ebben a politikailag kiszámíthatatlan világban.

– Azt akartam mondani: mehetsz a munkádra – szólt farizeusi hangon, majd hívatta a miliciaparancsnokot.

– Szedj össze a városban négy-öt munkakerülő alkoholistát, van belőlük bőven...

– majd kikerekítette mondanivalóját az ismert parancsbal.

A négy gimpli úgy két óra alatt el is végezte a rájuk parancsolt feladatot: leástak a kereszt alá úgy egy méternyire, s amikor a kereszt megbillent, kiemelték, lefektették. Önkéntelenül keresztet vetettek magukra, mert amikor nagy erőfeszítések árán sikerült kiemelni az ágyából, észrevették, hogy számtalan élő gyökere van a keresztnek, amelyekkel szívósan kapaszkodott a talajba.

El is takarodtak onnan, célul véve a város központját, ahol nagy izgalommal mesélték az éppen útjukba akadóknak a különös látványt.

Aznapi délutánján orkán erejű szél, felhőszakadás látogatta meg a városkát és környékét, s mint aki jól érzi magát hívatlan vendégként is, óráig nem akart továbbállni: háztetőket tépett le, fákat tett rokkantakká, az esővíz felszaggatta az utcák kövezetét, megrongálta a pallókat, hidakat, patakokban rohant a városka utcáin, az udvarokon.

Az első titkár a mulató számukra fenntartott termében várta az idő jobbra fordulását, vagyis szokása szerint italozott hasonzorú elvtársaival. Éjfél felé már úgy elázott, mintha a szabad ég alatt töltötte volna az elmúlt órákat, ekkor kikísértette magát, beült a Volgájába.

... A kora hajnali órákban találtak rá: ott feküdt a hátán, széttárt karokkal, élettelenül a valamikori temető szegletében, a kiásott és némaságban pihenő kereszt mellett. Az autója úgy húsz méternyire tőle, az útkeresztelkedés átelleni oldalán levő villanypóznára felnyársalva, összetörve; míg odakerült, több fát is letarolt az út mentén, a valamikori temetővel párhuzamosan.

Lehetetlen volt részleteiben rekonstruálni a történeteket, ám minden jel arra utalt: az első titkár nem a körülmények figyelembevételével vezette a Volgáját, aminek ez lett a sajnálatos következménye.

... A keresztet néhány nap elteltével valakik visszaállították helyére, virágokat, koszorúkat helyeztek a lábához. Azóta is ott áll a volt sírkert és az útkeresztelkedés szegletében a változó idők néma tanújaként.

Egyre többen lassítják lépteiket, állnak meg és vetnek keresztet előtte...

Szőllősy Tibor

Küldjön egy képet!

Fotótáramban keresgélve akadtam rá erre a több mint 40 évvel ezelőtti készült csoportképre. A fénykép hátlapján tömör eligazítás: *A nagyberegai presbitérium, 1984.*

Elszánt tekintetű fiatal, középkorú, idős férfiak néznek rám a felvételtől – akár a protestáns gályarabok leszármazottjai is lehetnének. Hitüket a nehéz körülmények között is megtartották.

Ahány ember, annyi sors. Az idősök megjárták a sztálini lágereket: vagy málenkij robotra hurcolták őket, vagy hadifogságba kerültek mint a magyar hadsereg katonái. A középkorúak a kolhozalapítás idején szenvedték el a megaláztatásokat, amikor utolsó tehénüket is lehajtották az udvarukról. És a fiatalok? Génjeikben hordozták, hogy „hazátlan, jövőtlen”.

A felvételen megörökített szomszédok, rokonok, unokatestvérek – falubelijeim – azóta már egy boldogabb világba jutottak. Akik itt maradtunk, haló porukban is

büszkéek lehetünk rájuk. A hosszú évek alatt Pocsai Vince, a fiatal lelkipásztor más gyülekezetekben sok tapasztalatot gyűjtött,

tevékenységét több kitüntetéssel ismerték el. Isten tartsa meg egészségben!

Füzesi Magda

Családi hétvégén a nagycsaládosok a Vadvölgyben

A Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Egyesülete június 13–15. között családi hétvégét szervezett a Vadvölgy Panzióban. Mi, a Király család nemrég lettünk tagjai az egyesületnek. Már korábban is figyelemmel kísértük az egyesület tevé-

Nagy izgalommal készültünk. Amikor péntek este megérkeztünk, néhány család már ott volt. Olyan szeretettel fogadtak minket, mintha régi barátok lennénk. A további napok is ugyanilyen kellemesen teltek. Több mint tíz család vett részt a hétvégén,

szauenzásra, illetve akik szerették volna, a csánban való fürdést is ki lehetett próbálni. A programok olyannyira kellemes időtöltést biztosítottak, hogy sokszor azt vettük észre, elrepült az idő.

Meg kell említenünk a finom ételeket, a kényelmesen kialakított szobákat, a gyerekek számára biztosított játszóteret, játszósobát, és még sorolhatnánk a többi szolgáltatást is.

Hazaindulás előtt Gabriella és László indítványozták, hogy istentisztelettel búcsúzzunk, így online kapcsolódunk a munkácsi református gyülekezet istentiszteletéhez. Ekkor jöttünk rá igazán, mennyire örülünk, hogy egy ilyen közösséghez tartozunk, erre vágytunk igazán.

Szavakkal ki sem tudjuk fejezni, mekkora élmény volt! Új tagokként azzal szembe-sültünk, hogy a KMNE sokkal több áldást tartogat, mint amit kívülről láttunk. Köszönjük, hogy tagok lehetünk, igyekszünk veletek tartani, méltók lenni a tagságra.

Isten áldja meg az egyesület munkáját, elnökének és munkatársainak életét! Nagyszerű dolgot visznek véghez, a sok tevékenység közben talán ők sem tudják mindig felfogni, mennyi örömet szereznek emberek százainak.

Köszönet a programfelelősöknek, Szilágyi Lászlónak és Szilágyiné Tóth Gabriellának, hogy tartalmassá tették a hétvégét! Szeretettel:

*Király András és Krisztina,
valamint a gyerekek:
Emma, Bence és Ábel*

kenységét, még mielőtt nagycsaládosokká váltunk, és láttuk, mennyi áldást hordoz – ezért vágytunk ide tartozni. Az Úr meg is segített ebben, megszületett a harmadik gyermekünk, és nagycsaládosok lettünk.

A mostani volt az első közös alkalom, amit a Vadvölgy Panzióban eltölthettünk.

de egy nagy családként éreztük magunkat.

A hétvégén Szilágyiné Tóth Gabriella és a férje, László szervezett számunkra csapatépítő programokat, amelyek között volt ismerkedés, közös szép emlékek megosztása, de a hegyen való kirándulás sem maradt ki. Ezenkívül volt lehetőség úszásra,

MÁRCIUS

Március 1. A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet és a Beregszászi Szent Kereszt Római Katolikus Plébánia szervezésében megtartották az ungvári egyetem doktorandusza, Dupka Nándor *Pásztor Ferenc vértanú. „Hitét nem tagadta meg, inkább a halált választotta.” A Kárpátaljai Római Katolikus Egyház hitvallói (1945–1991)* című könyvének bemutatóját a Pásztor Ferenc Közösségi és Zarándokházban. A hiánypótló monográfia szerzője Pásztor Ferenc vikárius üldöztetésének szenvedéstörténetét fényképekkel, levéltári dokumentumokkal mutatja be.

Március 3. A Munkácsy Mihály Magyar Házban *A 20. század titkai* címmel könyvbemutatót és kötetlen beszélgetést szerveztek a történelem rejtett igazságairól Zolcer János íróval, televíziós producerrel, aki személyesen találkozott a történelem meghatározó alakjaival, köztük Mihail Gorbacsovval, George H. W. Bush-sal és II. János Pál pápával.

Március 6. Andrij Antonyijev kárpátaljai grafikus és festőművész munkáiból nyílt kiállítás a Munkácsy Mihály Magyar Házban.

Március 10. A Szolyvai Emlékparkban a helyi ukrán gimnázium végzős diákjainak részvételével fiatal facsemetéket ültettek az eltávolított öreg, korhadásnak indult körisfák helyére. A park történetéről, a helyi magyarságot ért 1944. őszi tragédiáról dr. Tóth Mihály, a Szolyvai Emlékparkbizottság elnöke, valamint Árgyelán György és Reöthy János tagok tájékoztatták a fiatalokat.

Március 11. Az Ortutay Elemér Görögkatolikus Központban tartották az *Isten szolgája Orosz Péter Pál élete és vértanúsága (1917–1953)* című konferenciát, amelyet a hitvalló pap boldoggá avatására készülve és a katolikus egyház 2025. jubileumi éve keretében szerveztek. A konferencián Macapula Tódor püspök mellett nagy számban képviseltette magát az egyházmegye ukrán és magyar papsága. Számos történész, kutató és érdeklődő is vett részt az eseményen.

Március 11. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Központban tartották az *Isten szolgája Orosz Péter Pál élete és vértanúsága (1917–1953)* című konferenciát, amelyet a hitvalló pap boldoggá avatására készülve és a katolikus egyház 2025. jubileumi éve keretében szerveztek. A konferencián Macapula Tódor püspök mellett nagy számban képviseltette magát az egyházmegye ukrán és magyar papsága. Számos történész, kutató és érdeklődő is vett részt az eseményen.

Március 13. Magyarország Ungvári Főkonzulátusa és Beregszászi Konzulátusa az 1848/49-es forradalom és szabadságharc évfordulója alkalmából a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán megrendezte prof. Herencsár Viktória, a Cimbalom Világszövetség elnökének ünnepi koncertjét, valamint *Cimbalommal a világ körül* című cimbalomtörténeti előadását.

Március 13. Születésének évfordulója apropóján kiállítás nyílt szülővárosában, Perecsenyben Ungvári (Kubicska) Lajos szobrászművész tiszteletére. A Kovács

Sándor helytörténész, honismereti író által összeállított tárlatot Meskó János, az Ungvári Magyar Ház tárlatvezetője mutatta be.

Március 14. Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc évfordulója szervezett megemlékezést a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és a Fodó Sándor Kulturális Központ. Gyebnár István, Magyarország Beregszászi Konzulátusának ügyvivője Orbán Viktor, Magyarország miniszterelnökének honfitársaihoz idézett szavait tolmácsolta a jelenlévők felé. Ünnepi beszédet mondott Ferenc Viktória, a Fidesz EP-képviselője, Nagy-Vargha Zsófia, a Kulturális és Innovációs Minisztérium fiatalokért felelős helyettes államtitkára. A továbbiakban a résztvevők megkoszorúzták a főiskola bejáratánál lévő Kossuth-emléktáblát, a beregszászi színház falán lévő Petőfi-emléktáblát, valamint Petőfi Sándor szobrát az Arany Páva épületénél.

Március 14. Ünnepélyes díjátadót rendezett a Kárpátaljai Magyar Nagycsaládok Egyesülete (KMNE). A szervezet az 1848–49-es szabadságharc emlékére *Március idusán...* címmel hirdetett alkotói pályázatot, amelyre 172 családtól 220 pályamunka érkezett. Az eredményhirdetésnek az Ortutay Elemér Görögkatolikus Központ adott otthont.

Március 14. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Esztergom termében a „GENIUS” Jótékonysági Alapítvány szervezésében megrendezték a *ZeneVarázslat* képzés és hangverseny soron következő alkalmát. A *ZeneVarázslat* mozgalom Várnagy Andrea vezetésével valósul meg Kárpátalján.

Március 15. A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, az Ukrán Magyar Demokrata Szövetség, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség szervezésében és közreműködésével az 1848–49-es magyar forradalom és szabadságharc kitörésének évfordulóján az orosz–ukrán háború miatt csendes koszorúzás zajlott le a hagyományos emlékhelyeken – Ungváron, Munkácsen, Beregszászon, Nagyszőlősen, Técsőn és más településeken.

* A megyeszékhelyen idén is Petőfi Sándor szobránál gyűltek össze a helyi magyarság képviselői a nemzeti ünnep alkalmából. Sajnos a háború miatt immár több éve ismét csak szűk körben fejezhették ki tiszteletüket a márciusi ifjak és a szabadságharc hőseinek emléke előtt. Köszöntőbeszédet mondott Balogh Livia, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) Ungvári Középszintű Szervezetének elnöke, a Kárpátaljai Megyei Tanács képviselője. Bacskai József, Magyarország ungvári főkonzulja felolvasta Orbán Viktor miniszterelnök külföldi magyarokhoz intézett levelét. Héder János ungvári református lelkész, püspökhelyettes, a Kárpátaljai Református Egyházkerület főjegyzője imádkozott és kérte Isten áldását az egybegyűltekre, a kárpátaljaiakra.

* Beregszászon a hagyományokhoz hűen a református templomban gyűltek össze nemzeti ünnepünk méltatására, ahol Cserniga Gyula lelkipásztor hirdette Isten igéjét. Ezután csendes koszorúzásra került sor Petőfi Sándor szobránál, aki kiemelkedő szerepet töltött be a magyarság lelki összetartozásában a szabadságharc ideje alatt és napjainkban is.

* Nagyszőlősen, a Perényi Zsigmond Középiskolában emléktáblát avattak Keresztyén Balázs (1949–2007) pedagógus és közéleti személyiség tiszteletére. A kezdeményezők Margitics Ildikó, a Szelid Lovas Népfőiskola vezetője, valamint Nyibilevics Mónika, a tanintézet igazgatója voltak. Ezután az intézmény nagytérmeben megemlékeztek az 1848–49-es forradalom és szabadságharc eseményeiről. Gyebnár István, Magyarország Beregszászi Konzulátusának ügyvivője üdvözölte a jelenlévőket, és tolmácsolta Orbán Viktor, Magyarország miniszterelnökének határon túli magyar honfitársaihoz intézett szavait. Ünnepi beszédet mondott Kudron Zoltán, a KMKSZ Nagyszőlősi Középszintű Szervezetének ügyvezető elnöke. A megemlékezés végén a résztvevők elhelyezték a tisztelet koszorúit báró Perényi Zsigmond szobránál.

Március 20–21. Berecz András, a Nemzet Művésze címmel kitüntetett, Kossuth-díjas énekes, mesemondó, népmegyűjtő, folklórkutató és előadóművész a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Ungvári Középszintű Szervezetének meghívására Kárpátaljára érkezett. Ungváron, Nagydobronyban és Csapon szerzett felejthetetlen élményt azok számára, akik készek voltak nyitott szívvel fogadni a mesét.

Március 21. A Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség évente szervez óvodapedagógusok számára konferenciát, továbbképzést, így segítve a kárpátaljai óvodai oktatás szakmai fejlesztését. Idén *Brunszvik Teréz nyomdokain* címmel tartottak konferenciát a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán.

Március 24. II. Rákóczi Ferenc, a Rákóczi-szabadságharc vezéralakja 1676. március 27-én született. Születésének 349. évfordulója alkalmából Rákóczi-napok kezdődtek a fejedelem nevét viselő főiskola szervezésében Beregszászon. A rendezvénysorozat nyitó napján megemlékezést tartottak lovasszobránál a Budapest parkban. A megemlékezők ezt követően a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán rótták le tiszteletüket, ahol koszorúzással emlékeztek meg a fejedelemről és édesanyjáról, Zrínyi Ilonáról.

Ezután megtartották a főiskola Tudományos Tanácsának ünnepi ülését. A rendezvényen átadták az intézmény által alapított kitüntetések, valamint a rektori és elnöki okleveleket.

Március 25. Kihirdették a Nemzeti-stratégiai Kutatóintézet *Zászlók, halengenen...* című rajz- és esszé pályázatának

eredményeit. Kárpátaljáról mindkét kategóriában több pályamű is ért el helyezést.

Március 25. 29. alkalommal szervezte meg a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség az „*Által mennék én a Tiszán...*” népdaléneklési versenyt. Az eseményt idén online előselejtező előzte meg, amelyen 90 produkcióból 66 jutott sikeresen tovább a döntőbe.

* Hagyományörző kézműves-foglalkozásra és tánccházi alkalomra került sor a Beregszászi Rezeda Folkműhelyben.

* Ihor Rosko, az Ungvári Városi Gyermekkorház nyugalmazott igazgatójának tárlatmegnyitóját az Ungvári Magyar Házban rendezték meg. Az *Orvosok ecsettel* elnevezésű sorozat részeként a tárlatot dr. Zubánics László, az Ukrainai Magyar Demokrata Szövetség és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet elnöke nyitotta meg. A kiállított műveket Vaszil Vovcsok Erdélyi- és Boksaj-díjjal kitüntetett festőművész méltatta.

Március 26. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Rákóczi-napok programsorozatán belül nyitották meg a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának (RIT) *Tavaszi Tárlatát* a Na'Conxypan Galériában. A kiállítást Kulin Ágnes, a RIT elnöke, a galéria kurátora mutatta be.

Március 26. A Nagyberegi Tájházban a soron következő foglalkozás témája tányérfestés volt. A Pro Cultura Subcarpathica (igazgató: Gál Adél) programján a beregszászi Kossuth Lajos Líceum 4. osztályos tanulói vettek részt.

Március 27. Új kiadványokkal bővült a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet Komjáthy Benedek Könyvtára. II. Rákóczi Ferenc fejedelem születésnapja alkalmából kedves vendégek látogattak el az intézetbe: Fegyir Sándor, Ukrajna magyarországi rendkívüli és meghatalmazott nagykövetének megbízásából Meskó János jelentős könyvadományt adott át a könyvtár részére.

Március 28. A Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség megrendezte a *Kazinczy szépkiejtési verseny* döntőjét a Nagydobronyi Liceumban. A 22 versenyző teljesítményét négytagú szakmai zsűri értékelte: dr. Györke Magdolna nyelvész, nyugalmazott egyetemi tanár, Braun Éva, a Kárpátaljai Pedagógus-továbbképző Intézet módszerésze, Szántó Edit, az Anyanyelvpolók Kárpátaljai Szövetségének elnöke, valamint Kovácsné Marton Erzsébet újságíró.

Március 28. Kihirdették a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Ifjúsági Szervezete által meghirdetett *Békében, együtt* esszépályázat eredményeit. A pályázattal Barta József emléke előtt tisztelgettek. A nyertes pályamunkákat a KMKSZ ISZ online felületén olvashatják.

Március 29. A munkácsi járási Szolocsinban (Királyfiszállás), a Kvitka Polonini szanatórium területén a Kárpátal-

jai Megyei Állami Közigazgatási Hivatal szervezésében került sor a *Kárpátalja etnikai koszorúja* című fesztiválra. Az esős idő ellenére igen sokan voltak kíváncsiak a programokra, mesterkurzusokra és ételbemutatókra. A kárpátaljai magyarság tárgyi és szellemi kultúráját az eszenyi könyvtár és a Rítmus néptáncgyűttes (vezető: Szabó Tibor) mutatta be az érdeklődőknek.

ÁPRILIS

Április 2. Az Ungvári Hungarológiai Központban *Jókai nyomában* címmel történelmi és irodalmi program zajlott le a magyar írófejedelem műveit kedvelő diákok közreműködésével a Magyar Történelem és Európai Integráció Tanszék szervezésében.

Április 2. Dr. Zubánics László történész, a KMMI elnöke *A kora újkori magyar társadalom kiemelkedő személyiségei (mítosz és valóság)* címmel élő történelemórát tartott a Beregszászi Kossuth Lajos Líceum felső tagozatos diákjai számára a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézetben.

Április 3. Magyarország Ungvári Főkonzulátusa az Ukrán Nemzeti Képzőművészeti Szövetség Kárpátaljai Szervezetének közreműködésével *Tavaszi hangulatok* címmel Oleksandr Gromovoj, Ljudmila Korzs-Ragyko, Borisz Kuzma, Volodimir Pavlisin, Jurij Selevickij és Sütő Miklós festményeiből rendezett kiállítást.

Április 3. Idén lenne 90 éves Zicherman Sándor Róbert, a monumentális festészet és éremművészet kiemelkedő alakja. Ebből az alkalomból a Munkácsy Mihály Magyar Házban nyílt kiállítás festményeiből.

Április 5. *Tavaszi kézműves klub* címmel tartott összejövetelt a Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Egyesülete a kreatív, ügyes kezű gyermekek számára. Az eseménynek otthont adó Péterfalvai Képtárban fellépett a csetfalvai református gyülekezet Palánta bábcsoportja. Hasonló rendezvényt április 10-én a beregszászi Ortutay Elemér Görögkatolikus Szakkolégiumban is rendeztek.

* Az Ungvári járási Baranyai kistérséghez tartozó Korláthelmecen ünnepélyesen felavatták a magyar-ukrán összefogással épült az új óvodát. Beszédet mondott Miroszlav Bileckij, a Kárpátaljai Megyei Katonai Közigazgatási Hivatal vezetője, Magyar Levente, a Külgazdasági és Külügyminisztérium parlamenti államtitkára és miniszterhelyettese, Roman Szaraj, a Kárpátaljai Megyei Tanács elnöke. Az óvodások rövid műsort adtak ukrán és magyar nyelven.

Április 9. Ünnepélyes keretek között nyitották meg a Nagypalád-Nagyhódos közúti határátkelőt, ami újabb fontos lépést jelent a magyar-ukrán kapcsolatok erősítésében, valamint a Kárpátalja és Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye közötti együttműködés elmélyítésében. Az átkelő a hét minden napján, napközben fogadja az utazókat és 3,5 tonnáig terjedő járműveiket.

Április 10. Második alkalommal szervezték meg a *Szülőföldem szép határa* című költészet napi szavalóversenyt a beregszászi járási Várban. A megmérettetésen, amelynek megálmodója Szilágyi Gizella, a vári líceum tanára, negyvenhat gyermek vett részt.

Április 11. Bátyúban a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség megrendezte a költészet napjához kapcsolódó hagyományos szavalóversenyt. Az eseménynek ezúttal is a helyi líceum adott otthont. A megmérettetésen 14 diák vett részt. Az iskolások kulturális műsora után a verseny résztvevői két fordulóban bizonyíthatták felkészültségüket.

Április 11. Tizenötödik alkalommal rendezték meg a Sütő Kálmán- és Kecskés Béla-szavalóversenyt Somban. A megmérettetésen 49 tanuló vett részt, akik a Kaszonyi kistérség oktatási intézményeiből érkeztek. A versenyzők Sütő Kálmán és Kecskés Béla egyik előre meghatározott versét, valamint egy kárpátaljai költő szabadon választott alkotását adták elő.

Április 11. A Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet idén is megtartotta a már hagyománnyá vált *Vers a tér(b)en* elnevezésű költészet napi eseményét. A kárpátaljai magyar iskolák mintegy hatszáz diákját megszólító programnak a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola átriuma adott otthont. A program ez alkalommal is a közösségi versmondásra épült: 2025-ben Nagy László születésének 100. évfordulója alkalmából az *Adjon az Isten* című költemény csendült fel a résztvevők közös előadásában.

Április 12. Megtartotta 35. közgyűlését a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) Beregszászon, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola átriumában. A napirendi pontok elfogadását követően Brenzovics László, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség elnöke tartotta meg éves beszámolóját, aki részletesen ismertette a közösség megmaradását segítő programokat és fejlesztéseket.

A közgyűlésen beszédet mondott Szilágyi Péter, a Miniszterelnökség nemzetpolitikáért felelős helyettes államtitkára, aki megerősítette: Magyarország továbbra is kiáll a kárpátaljai magyarság jogai mellett, és partnere marad minden olyan törekvésnek, amely a közösség boldogulását szolgálja. Megosztotta gondolatait a jelenlévőkkel Ferenc Viktória európai parlamenti képviselő, Tóks László, az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács elnöke, Seszták Oszkár, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Közgyűlés elnöke. Szilágyi Dóra, a Romániai Magyar Demokrata Szövetség ügyvezető alelnöke Kelemen Hunor szövetségi elnök üdvözlését tolmácsolta. Kopasz József a Szlovákiai Magyar Társadalmi és Közművelődési Szövetség (Csemadok) képviselője, Varga Tibor, Kaposkelecsény polgármestere a felvidéki Magyar Szövetség képviselője

■ köszöntötte a jelenlévőket. Dr. Zubánics László, az UMDSZ elnöke fontosnak tartja, hogy a kárpátaljai magyarság közéleti szereplésével, s azzal, hogy hallatja hangját minden őket érintő kérdésben, erőt és egységet mutat. Babják Zoltán, Beregszász polgármestere beszédében a háború árnyékában végzett munkát és az elért gazdasági eredményeket értékelte. Pásztor Bálint, a Vajdasági Magyar Szövetség elnöke üzenetét Darcsi Karolina, a KMKSZ politikai és kommunikációs titkára olvasta fel.

Április 15. Munkácsra a ROM-ART művészeti iskola és a Munkácsy Mihály Munkácsi Művészeti Iskola 20 fiatal művésze három napig dolgozott, hogy a szakuravirágzás szépségét átadja a vásznakon keresztül. A szabadtéri rendezvény szervezője Jónás Tibor művész, a ROM-ART művészeti iskola alapítója és igazgatója volt.

Április 16. A Nagyberegi Dobrai Péter Középiskola tanulóinak egy csoportja különleges élményben részesült: húsvéti tematikájú foglalkozáson vettek részt a Nagyberegi tájházban, amelynek során testközelből ismerkedhettek meg a kárpátaljai magyar húsvéti hagyományokkal. A rendezvényt a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet szervezte azzal a céllal, hogy közelebb hozza a fiatalokhoz a vidék népi kultúráját, valamint élményszerű módon adja át a húsvéti ünnepekörhöz kötődő szokásokat. Minderről Gál Adél, a tájház programfelelőse tartott ismertetőt. A résztvevők többek között megismerkedtek a tojáskarcolás technikájával, a viaszolással és más praktikákkal, megkóstolhatták a helyben készült pászkat és sárgatúrót. A program végén megelevenedett a locsolkodás hagyománya is.

MÁJUS

Május 3. A Kárpátaljai Hazajáró Honismereti és Turista Egylet Vezdsel László, az egyesület elnöke közreműködésével gyalogtúrát szervezett a Kamjanka (Kövesbérc) 1557 m magas csúcsára. A túravezető Vezdsel László, az egyesület elnöke volt.

Május 3. Megtartották a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség által szervezett *Édes anyanyelvünk nyelvhasználati verseny* megyei döntőjét Beregszászon, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán. A versenyzőket Szántó Edit, az Anyanyelvpolók Kárpátaljai Szövetségének elnöke köszöntötte. A megmérettetésen 9–11. osztályos kárpátaljai magyar iskolások vettek részt.

Május 5. Az Ungvári Magyar Házban adták át az Arany János Balladamonddó Verseny díjait. A verseny az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Filológiai Tanszéke és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet szervezésében valósult meg. Dr. Zékány Krisztina tanszékvezető

beszédében hangsúlyozta: a versenyt több mint tíz éve indították el. Az Arany János Balladamonddó Verseny videóit idén közel 45 ezren tekintették meg.

Május 5. Csendes koszorúzással és a primadonna életéről szóló előadással emlékeztek Fedák Sári halálának hetvenedik évfordulójára a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház szervezésében Beregszászon.

Május 6. A Beregszászi Központi Könyvtárban Kurmai-Ráti Szilvia *Így kell Bódogulni* című könyvét mutatták be az érdeklődőknek. A rendezvényt Varga Éva, az intézmény vezetője nyitotta meg, majd a könyv kiadásának egyik támogatója, Babják Edit, a Beregszászi Városi Tanács Oktatási és Művelődési Osztályának vezetője fejtette ki gondolatait. Ezt követően beszélgetés kezdődött a szerzővel, Kurmai-Ráti Szilviával, amelynek moderátora Shrek Timea író volt. Mint kiderült, a regény főhősei egy család tagjai, azon belül is a gyerekek, akik karakterét az író saját gyermekeiről mintázta.

Május 7. Az Ungvári Református Egyházkerület megtartotta a kárpátaljai református énekkarok 19. találkozóját. A rendezvénynek az ungvári református templom adott otthont. A rendezvény kezdetén Héder János ungvári lelképásztor tartott istentiszteletet, majd Magyarország Ungvári Főkonzulátusa képviselőjében felszólalt Bacskai József főkonzul. A diplomata kiemelte az esemény jelentőségét, az effajta rendezvények közösségépítő és összetartó szerepét.

Május 7. *Ihlet és Múza* címmel nyílt csoportos kiállítás a Na'Conxypan Galériában a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának (RIT) női tagjai munkáiból. A tárlaton Baráté Ágnes festő, Berecz Margit textilművész, Hrabár Natália keramikus és grafikus, Kalitics Erika festő és grafikusművész, Kulín Ágnes festő, Veres Ágota festő, valamint Jankovics Mária grafikus és textilművész válogatott munkái szerepelnek.

Május 10. A „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány által idén tizenkettedik alkalommal megszervezett *Zupkó József Kézilabda Emléktornán* 417 fiatal vett részt. A nagyszabású verseny ünnepélyes megnyitójára a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola sportcentrumában került sor.

Május 11. *Családi értékek* címmel nyílt tárlat Magyarország Ungvári Főkonzulátusán, amely a neves kárpátaljai művészpárra, Andrij Kocsut és Oleszja Kocsut munkásságába nyújt betekintést. A kiállítás a kárpátaljai művészcsaládokat bemutató sorozat része, amely a térség kulturális sokszínűségét és gazdag alkotói hagyományait hivatott megismertetni.

Május 15. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és a „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány közösen rendezték meg a *VIII. Tudományos Vitadelutánt* az Apáczai Csere János Könyvtár központi

olvasótermében. Ugyanitt másnap megtartották a *XIX. Kárpátaljai Tudományos Diákköri Konferenciát*.

Május 16. A Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház 30 évvel ezelőtt alakult Ficseri Gyermekestúdiója Vass Magdolna színésznő, a szakkör vezetője irányításával az idén is nagy lelkesedéssel mutatta be produkcióját, amelyre több hónapon át készültek fáradhatatlanul.

Május 16–18. A KMKSZ ISZ szervezésében lezajlott a Budapest StandUP kárpátaljai turnéja, amely során Pintér Fanni, Fehér Gáspár, Nényei Zóárd és Szőke Dániel fiatal humoristák mutatkoztak be a kárpátaljai közönség előtt. A turné első állomása a Munkácsy Mihály Magyar Ház, ezt követően az MCC beregszászi és nagyszőlősi rendezvényterme volt. Az eseményeken befolyt összeget az Összefogunk Adiórt Alapítvány javára ajánlották fel.

Május 19. Halálának második évfordulójához közeledve emlékeztek meg a beregszászi római katolikus közösség egykori plébánosáról, Bohán Béla atyáról (1936–2023), aki tíz évig szolgált a közösségben az Urat, hirdette Isten igéjét. Emléktáblája a Pásztor Ferenc Közösségi- és Zarándokház falán kapott helyet, az a Beregszászért Alapítvány jóvoltából készült el. Dalmay Árpád, az alapítvány elnökének köszöntő gondolatait Fehér Rita programszervező tolmácsolta.

Május 21. Mezővári és Beregszász lakói együtt hajtottak fejet a Rákóczi-szabadságharc kezdete előtt tisztelegve. A mezővári megemlékezésen Menyhért István református lelkész hirdetett ígét a helyi templomban. Emlékbeszédet mondott Gyebnár István, Magyarország Beregszászi konzulátusának ügyvezető konzulja és Sin József, a KMKSZ Beregszászi Középszintű Szervezetének (BKSZ) elnöke. A program Esze Tamás beregszászi mellszobránál folytatódott, ahol a megemlékezők a tárogtató hangjára gyűltek össze, amit Holozsai Imre szövegezett meg.

Május 21. Helj László festőművész alkotásaiból nyílt tárlat a beregszászi Horváth Anna Múzeumban. A kiállítást az alkotó halálának tizedik évfordulója alkalmából szervezték meg. A megnyitón Tarpai József, a rendezvény ötletgazdája, a múzeum igazgatója felvázolta az épület célját és felépítésének történetét. A tárlatot dr. Gyebnár István, Magyarország Beregszászi Konzulátusának ügyvivője nyitotta meg. Megosztotta gondolatait a jelenlévőkkel Kovács László műgyűjtő, aki több képet felajánlott a kiállításra, és segített a szervezésben.

Május 23. Az *én impresszióm* címmel nyílt meg Mihajlo Rozman első önálló kiállítása Técsőn, a Hollósy Simon Galériában. Központi témája Ukrajna és Kárpátalja tájai.

Május 25. Szülővárosában, Perecsenyben avattak miniszobrot Ungvári (Kubicska) Lajos Kossuth-díjas szobrász tiszteletére.

Összeállította: Dupka György és Szemere Judit

7 nap – Bokotej Lóránt kiállítása

Ismét egy rendkívüli kiállításnak adott otthont a Munkácsy Mihály Magyar Ház: ezúttal a Beregszentmiklóson élő és alkotó 82 éves Bokotej Lóránt festőművész, szobrász gazdag életművéből láthatott válogatást a művészetkedvelő közönség. A tárlatnak címet adó hétrészes poliptichon mellett megtekinthetők voltak a művész korábbi festményei és fafaragásai is.

– Bokotej Lóránt neve sokak számára ismerősen cseng, hiszen egy olyan alkotóról van szó, aki munkáiban mindig túlmutat a látványon, és mély gondolatossággal, filozófiai rétegekkel gazdagítja művészetét – hangsúlyozta a tárlat megnyitóján Pfeifer Anita, a Munkácsy Mihály Magyar Ház projektmenedzsere.

Tarpai József, az intézmény igazgatója köszöntőjében kiemelte: a képzőművész alkotásainak gazdagsága miatt nemcsak a galéria, de a díszterem is az ő műveit fogadta be, ideiglenesen még a Munkácsy-festményeket is háttérbe szorítva.

Szász Jenő, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet elnöke méltatta Bokotej Lóránt alkotói munkásságát.

Köszöntötte a kiállító művészt Borisz Kuzma, az Ukrán Nemzeti Képzőművészeti Szövetség Kárpátaljai Megyei Szervezetének elnöke is. Bokotej stílusáról szólva elmondta: a művész mesterien ötvözi a klasszikus, a modern és posztmodern elemeket, ezáltal művei energikusak, vibrálók, szinte másik dimenzióba röpítve a szemlélőt. Műveiben keveredik a szürrealizmus, a kubizmus és az impresszionizmus. Megértésük különleges szemléletet és a realitástól való elrugaszkodást igényel, ám képei mindig csodálatos élményt nyújtanak.

Lianna Bokotej, a Kárpátaljai Művészeti Akadémia docense, a művész lánya részletesen bemutatta édesapja művészi tevékenységét, alkotói folyamatát: az örök értékek keresését és a belső világ

átfogó koncepcióját járja körül. A hét napjai és maga a hetes szám különleges jelentéssel bírnak a világban – gondoljunk csak a hét arkangyalra, a szírvány hét színére vagy a hét hangjegyre.

A megnyitó a tárlat megtekintésével és kötetlen beszélgetéssel zárult.

-ditta-

A hagyomány tovább él

Kiállítás a Péterfalvai Képtárban

Két nagyszülősi alkotó – Marinics Sándor grafikus, festő és Szilvási Ferenc festő – munkáiból nyílt kiállítás a Péterfalvai Képtárban. A település központjában álló impozáns kétszintes épület, az egykori György-kastély ki-

amikor a háborgó lelkek a művek sugárzóta derű hatására megnyugodhatnak, s valamennyien feltöltődhetnek.

– Nemrég ünnepeltük az összetartozás napját – emlékeztetett rá Gyebnár István, Magyarország Beregszászi Konzulátusának ügyvivője. – Akkor sokan és sokszor hangsúlyozták, hogy bár több mint száz esztendeje mesterségesen kijelölt határok választanak el bennünket, az együvé tartozás érzése továbbra is megmaradt. Akárcsak az a

állítótermében Nagy Margit, a képtár és a Tiszaháti Tájmuzeum igazgatója köszöntötte a szép számú közönséget, s szolt arról, hogy a háborús helyzet, a sok-sok nehézség ellenére az intézmény folytatja a művészeteket, a kultúrát felkaroló, népszerűsítő tevékenységét, és továbbra is bemutatkozási lehetőséget nyújt a térségben élő művészeknek.

– Valamennyiünk számára nagy öröm és megtiszteltetés, hogy ilyen rangos eseménynek helyet adhatunk – hangsúlyozta megnyitó beszédében Oroszi József, a Péterfalvai kistérség polgármestere. – Szükségünk is van az ilyen alkalmakra,

lelkiség és ábrázolásmód, az élet dolgaira való rácsodálkozás, ami a régióban élő sok-sok művész munkásságát jellemzi. Bár a kárpátaljai alkotók egyre több bemutatkozási lehetőséget kapnak az anyaországban, továbbra is tennünk kell azért, hogy munkásságukat még jobban megismerje az anyaország művészetpártoló közössége.

Földjeihez szólva Dupka György, a Magyar Ertelmisségek Kárpátaljai Közösségének (MEKK) elnöke annak az öröme- nek adott hangot, hogy a György-kastélyban működő tiszaháti kulturális centrum továbbra is betölti küldetését. Szolt a MEKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti

Egyesület tevékenységéről, a tájegységben korábban megrendezett alkotótáborokról, s azt a reményét fejezte ki, hogy a háború után ez a munka folytatódik.

Tóth Márta nagyszülősi művészetpártoló Marinics Sándor munkásságáról szólva kiemelte: a művész grafikaival gondolati síkon közvetít emberi érzelmeket, irodalmi élmények alapján mutat be érdekes karaktereket. Szilvási Ferenc tájképeit, csendjeit nézegetve pedig meglepődéssel állapíthatjuk meg, hogy a természetben rend van, nekünk az emberi lelkekben kell elsősorban megteremteni a harmóniát.

Szilvási Ferencről megtudhattuk, hogy már iskolás kora óta képezte magát a megyében működő ifjúsági képzőművészeti stúdiókban, barátságot ápolt a kárpátaljai festőiskola számos képviselőjével, többeket példaképeinek tekintett és tekint ma is. Folyamatosan küzdött azért, hogy megtalálja a harmóniát tükröző színes, egyedi stílusát.

Marinics Sándor *Főnix* című festményét ajánlotta a jelenlévők figyelmébe. Ez a madár a pusztulás romjain történő újjászületést szimbolizálja. „A megújulásba vetett hitre ma nagyobb szükségünk van, mint bármikor. Csak remélni tudom, hogy grafikaímon érezhető az a filozofikus gondolkodásmód, amely az emberi lét lényegét, küzdelmeink, elbukásaink és újrakezdésünk motivációját próbálja megfejteni” – hangsúlyozta a művész.

A tárlat megnyitóját Paládi Vivien és Kornuta Zsuzsanna, a Nagypaládi Művészeti Iskola növendékeinek (felkészítő tanáruk Biró Kamilla) zongorajátéka foglalta keretbe.

Szépreményi Kristóf

A Kárpátaljai Hírmondó galériája

Zicherman Sándor festőművész

A folyó fölött

Beszkek

Vérke-part

Virágok

Az életigenlő művész

Idén lenne 90 éves Zicherman Sándor Róbert, a monumentális festészet és éremművészet kiemelkedő alakja. Ebből az alkalomból rendeztek tárlatot a Munkácsy Mihály Magyar Házban, amelyen az alkotó 55 művét tekinthették meg az érdeklődők. Az alkotásokat a Zicherman család és Kovács László beregszászi műgyűjtő bocsátotta a szervezők rendelkezésére.

Köszöntőjében Tarpai József, az intézmény igazgatója azt hangsúlyozta, hogy mindnyájunk számára fontosak azok az életművek, amelyeket vidékünk történelme, kultúrája és hagyományai formáltak és alakítottak. Zicherman Sándor esetében a szülőföld olyan meghatározó tényező, amely befolyásolta a művész egész életútját, föl-földobott kőként alkotni mindig visszatért erre a vidékre.

– A festmények, a rajzok, a szobrok addig élnek – s velük együtt alkotójuk is –, amíg akadnak olyanok, akik gyönyörködnek bennük – idézte Zicherman Sándor szavait felesége, Zicherman Zinaida, aki megerősítette, hogy élete párja igencsak mozgalmas és tartalmas életutat mondhat magáénak. A végtelen kiterjedésű Szovjetunió számos vidékén élt hosszabb-rövidebb ideig, mindenütt ott hagyott művészetéből és szívéből egy-egy darabot, hogy aztán hazatérve Kárpátaljára újjászülésen.

– Bár Zicherman Sándor munkáiban több helyen is feltűnnek az absztrakt ábrázolás jegyei, valamint az impresszionista behatások, az alkotó mindvégig hű marad a realista művészeti hagyományokhoz – hangsúlyozta Kopriya Attila festőművész, a kiállítás kurátora, a Kárpátaljai Művészeti Akadémia docense.

Kovács László, Zicherman Sándor barátja beszámolt azokról a közös utazásokról és kirándulásokról, amelyeket 2007 és 2011 között tettek a Kárpátok hegyvidéki tájain és falvaiban. Szólt arról is, hogy a művész milyen nagy szeretettel alkotta meg a gyerekkorának helyszínéül szolgáló beregszászi utcaképeket, valamint a Vérkét ábrázoló festményeit.

Zicherman Sándor munkái nem csupán a formák és színek világába nyitnak új távlatokat, általuk az emberi lélek mélységeibe, a kultúra és a történelem mélyáramlataiba is bepillantást nyerünk.

Kovács Elemér

A kútnál

Gítáros

Tengerpart

Őszi színek